

Jord- och skogsbruk,
fiske med anslutande
näringar

23

Förslag till statsbudget för 2001

Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	11
2.1	Omfattning	11
2.2	Utgiftsutveckling	12
2.3	Skatteavvikelser	12
3	Skogspolitik.....	15
3.1	Omfattning.....	15
3.2	Utgiftsutveckling	15
3.3	Mål.....	16
3.4	Politikens inriktning	16
3.5	Insatser.....	17
3.5.1	Statliga insatser inom politikområdet	17
3.5.2	Insatser utanför politikområdet	17
3.6	Resultatbedömning	18
3.6.1	Resultat	18
3.6.2	Analys och slutsatser.....	18
3.7	Revisionens iakttagelser	19
3.8	Budgetförslag.....	19
3.8.1	41:1 Skogsvårdsorganisationen	19
3.8.2	41:2 Insatser för skogsbruket	19
3.8.3	41:3 Internationellt skogssamarbete	20
3.8.4	41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning.....	21
4	Djurpolitik	23
4.1	Omfattning.....	23
4.2	Utgiftsutveckling	24
4.3	Mål.....	24
4.4	Politikens inriktning	24
4.5	Insatser.....	25
4.5.1	Statliga insatser inom politikområdet	25
4.6	Resultatbedömning	27
4.6.1	Resultat	27
4.6.2	Analys och slutsatser.....	29

4.7	Revisionens iakttagelser	30
4.8	Budgetförslag	30
4.8.1	42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt	30
4.8.2	42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	31
4.8.3	42:3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	32
4.8.4	42:4 Centrala försöksdjursnämnden.....	33
4.8.5	42:5 Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar	34
4.8.6	42:6 Ersättningar för viltskador	35
5	Livsmedelspolitik	37
5.1	Omfattning	37
5.2	Utgiftsutveckling	38
5.3	Mål	38
5.4	Politikens inriktning	39
5.5	Insatser	41
5.5.1	Statliga insatser inom politikområdet.....	41
5.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	47
5.6	Resultatbedömning.....	47
5.6.1	Resultat.....	47
5.6.2	Analys och slutsatser	51
5.7	Revisionens iakttagelser	54
5.8	Budgetförslag	55
5.8.1	43:1 Statens jordbruksverk.....	55
5.8.2	43:2 Statens utsädeskontroll	57
5.8.3	43:3 Statens växtsortnämnd	58
5.8.4	43:4 Bekämpande av växtsjukdomar.....	59
5.8.5	43:5 Arealersättningar och djurbidrag m.m.	59
5.8.6	43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	61
5.8.7	43:7 Räntekostnader för förskotterade arealersättningar m.m.....	61
5.8.8	43:8 Fiskeriverket	62
5.8.9	43:9 Strukturstöd till fisket m.m.	63
5.8.10	43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	63
5.8.11	43:11 Fiskevård	64
5.8.12	43:12 Statens livsmedelsverk.....	64
5.8.13	43:13 Livsmedelsekonomiska institutet	65
5.8.14	43:14 Livsmedelsstatistik.....	66
5.8.15	43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG- budgeten	66
5.8.16	43:16 Åtgärder på livsmedelsområdet	66
5.8.17	43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	67
6	Landsbygdspolitik.....	69
6.1	Omfattning	69
6.2	Utgiftsutveckling	69
6.3	Mål	70
6.4	Politikens inriktning.....	70
6.5	Insatser	70
6.5.1	Statliga insatser inom politikområdet.....	70
6.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	72
6.6	Resultatbedömning.....	73

6.6.1	Resultat	73
6.6.2	Analys och slutsatser.....	74
6.7	Revisionens iakttagelser	75
6.8	Budgetförslag.....	75
6.8.1	44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	75
6.8.2	44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	77
6.8.3	44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	78
6.8.4	44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	78
6.8.5	44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	79
7	Samepolitik.....	81
7.1	Omfattning.....	81
7.2	Utgiftsutveckling	81
7.3	Mål.....	82
7.4	Politikens inriktning	82
7.5	Resultatbedömning	82
7.6	Revisionens iakttagelser	84
7.7	Budgetförslag.....	84
7.7.1	45:1 Främjande av rennäringen	84
8	Politikområdena Forskningspolitik och Utbildningspolitik under utgiftsområdena 16 och 20.....	87
8.1	Budgetförslag.....	87
8.1.1	25:1 Sveriges lantbruksuniversitet.....	87
8.1.2	26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning	89
8.1.3	26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	91

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	10
Utgiftsutvecklingen budgetåren 1994/95–2001	12
2.2 Skatteavvikelser	12
2.1 Utgiftsutvecklingen på utgiftsområdesnivå.....	12
3.1 Utgiftsutvecklingen.....	15
3.2 Anslagsutvecklingen.....	19
3.3 Offentligrättslig verksamhet	19
3.4 Uppdragsverksamhet	19
3.5 Beräkning av anslaget för 2001	19
3.6 Anslagsutvecklingen.....	19
3.7 Beräkning av anslaget	20
3.8 Anslagsutvecklingen.....	20
3.9 Anslagsutvecklingen.....	21
4.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet.....	24
4.2 Anslagsutvecklingen.....	30
4.3 Uppdragsverksamhet	30
4.4 Beräkning av anslaget för 2001	31
4.5 Anslagsutvecklingen.....	31
4.6 Uppdragsverksamhet	32
4.7 Beräkning av anslaget för 2001	32
4.8 Anslagsutvecklingen.....	32
4.9 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser.....	33
4.10 Beräkning av anslaget för 2001	33
4.11 Anslagsutvecklingen.....	33
4.12 Beräkning av anslaget för 2001	33
4.13 Anslagsutvecklingen.....	34
4.14 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser.....	34
4.14 Anslagsutvecklingen.....	35
5.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet.....	38
5.2 Anslagsutvecklingen.....	55
5.3 Offentligrättslig verksamhet	56
5.4 Uppdragsverksamhet	56
5.5 Beräkning av anslaget för 2001	57
5.6 Anslagsutvecklingen.....	57
5.7 Offentligrättslig verksamhet	58
5.8 Uppdragsverksamhet	58
5.9 Beräkning av anslaget för 2001	58
5.10 Anslagsutvecklingen.....	58
5.11 Beräkning av anslaget för 2001	58
5.12 Anslagsutvecklingen.....	59
5.13 Anslagsutvecklingen.....	59
5.14 Stödbelopp per hektar för grödor ¹	59

5.15 Djurbidrag	59
5.16 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	60
5.17 Anslagsutvecklingen	61
5.18 Anslagsutvecklingen	61
5.19 Anslagsutvecklingen	62
5.20 Uppdragsverksamhet	62
5.21 Beräkning av anslaget för 2001	63
5.22 Anslagsutvecklingen	63
5.23 Anslagsutvecklingen	63
5.24 Anslagsutvecklingen	64
5.25 Anslagsutvecklingen	64
5.26 Offentlighetsverksamhet	64
5.27 Uppdragsverksamhet	65
5.28 Beräkning av anslaget för 2001	65
5.29 Anslagsutvecklingen	65
5.30 Beräkning av anslaget för 2001	66
5.31 Anslagsutvecklingen	66
5.32 Anslagsutvecklingen	66
5.33 Anslagsutvecklingen	66
5.34 Anslagsutvecklingen	67
6.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet	69
6.2 Anslagsutvecklingen	75
6.3 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser	75
6.4 Anslagsutvecklingen	77
6.5 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	77
6.6 Anslagsutvecklingen	78
6.7 Beräkning av anslaget för 2001	78
6.8 Anslagsutvecklingen	78
6.9 Beräkning av anslaget för 2001	79
6.10 Anslagsutvecklingen	79
7.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet	81
7.4 Anslagsutvecklingen	84
7.5 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser	85
8.1 Anslagsutvecklingen	87
8.2 Uppdragsverksamhet	88
8.3 Beräkning av anslaget för 2001	89
8.4 Anslagsutvecklingen	89
8.5 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	91
8.6 Beräkning av anslaget för 2001	91
8.7 Anslagsutvecklingen	91
8.8 Beräkning av anslaget för 2001	92

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner de föreslagna målen för politikområdena Djurpolitik (avsnitt 4.3), Livsmedelspolitik (avsnitt 5.3), Landsbygds- politik (avsnitt 6.3) och Samepolitik (avsnitt 7.3),
2. godkänner att Statens jordbruksverk skall ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för EU-verksamhet i Riksgäldskontoret på 5 500 000 000 kronor (avsnitt 5.8.1),
3. godkänner vad som anförts om en utvecklingsfond för trädgårdsnäringen (avsnitt 6.8.3 och 6.8.4),
4. bemyndigar regeringen att under 2001, i fråga om ramanslaget 42:3 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder*, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 5 600 000 kronor under 2002 (avsnitt 4.8.3),
5. bemyndigar regeringen att under 2001, i fråga om ramanslaget 42:5 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar*, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 5 000 000 kronor efter 2001 (avsnitt 4.8.5),
6. bemyndigar regeringen att under 2001, i fråga om ramanslaget 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.*, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 4 600 000 000 kronor under 2002 (avsnitt 5.8.5),
7. bemyndigar regeringen att under 2001, i fråga om ramanslaget 43:6 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter*, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 600 000 kronor under 2002 (avsnitt 4.8),
8. bemyndigar regeringen att under 2001, i fråga om ramanslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, fatta beslut om stöd som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 2 950 000 000 kronor efter 2001 (avsnitt 6.8.1),
9. bemyndigar regeringen att under 2001, i fråga om ramanslaget 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 3 515 000 000 kronor efter 2001 (avsnitt 6.8.2),
10. bemyndigar regeringen att under 2001, i fråga om ramanslaget 45:1 *Främjande av rennäringen m.m.*, fatta beslut om stöd som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 8 000 000 kronor efter 2001 (avsnitt 7.7),
11. bemyndigar regeringen att under 2001, i fråga om ramanslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyg- gande: Forskning och kollektiv forskning*, fatta beslut om stöd som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 140 000 000 kronor efter 2001 (avsnitt 8.1.2),
12. för 2001 anvisar anslagen under utgiftsom- råde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med an- slutande näringar enligt följande uppställ- ning:

Anslagsbelopp			
<i>Tusental kronor</i>			
Anslag		Anslagstyp	
41:1	Skogsvårdsorganisationen	ramanslag	290 056
41:2	Insatser för skogsbruket	ramanslag	180 700
41:3	Internationellt skogssamarbete	ramanslag	1 405
41:4	Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	ramanslag	6 000
42:1	Statens veterinärmedicinska anstalt	ramanslag	93 706
42:2	Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	obetecknat anslag	85 753
42:3	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	ramanslag	22 303
42:4	Centrala försöksdjursnämnden	ramanslag	8 283
42:5	Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar	ramanslag	90 950
42:6	Ersättningar för viltskador m.m.	ramanslag	71 000
43:1	Statens jordbruksverk	ramanslag	300 456
43:2	Statens utsädeskontroll	ramanslag	1 073
43:3	Statens växtsortnämnd	ramanslag	1 449
43:4	Bekämpande av växtsjukdomar	ramanslag	2 629
43:5	Arealersättning och djurbidrag m.m.	ramanslag	5 269 500
43:6	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	ramanslag	1 526 000
43:7	Räntekostnader för förskotterade arealersättningar m.m.	ramanslag	79 700
43:8	Fiskeriverket	ramanslag	66 516
43:9	Strukturstöd till fisket m.m.	ramanslag	30 890
43:10	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	ramanslag	80 000
43:11	Fiskevård	ramanslag	20 000
43:12	Statens livsmedelsverk	ramanslag	119 655
43:13	Livsmedelsekonomiska institutet	ramanslag	8 156
43:14	Livsmedelsstatistik	ramanslag	22 624
43:15	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	ramanslag	3 700
43:16	Åtgärder inom livsmedelsområdet	ramanslag	25 000
43:17	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	ramanslag	37 089
44:1	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	ramanslag	2 203 000
44:2	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	ramanslag	1 500 922
44:3	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	reservationsanslag	29 429
44:4	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	ramanslag	20 000
44:5	Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	ramanslag	1 538
45:1	Främjande av rennäringen m.m.	ramanslag	37 000
25:1	Sveriges lantbruksuniversitet	ramanslag	1 199 121
26:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning	ramanslag	240 263
26:2	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	obetecknat anslag	1 149
Summa			13 677 015

2 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

2.1 Omfattning

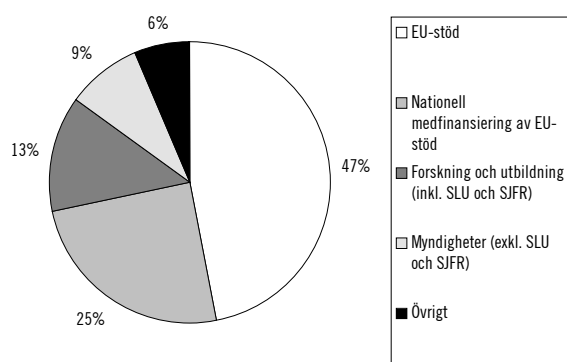
Utgiftsområdet omfattar 35 anslag fördelade på sju politikområden. Det mest omfattande av dessa är Livsmedelspolitikområdet som omfattar i första hand verksamhet som avser jordbruks- och trädgårdsnäringarna, fiskerinäringen samt livsmedel. Övriga politikområden är Landsbygdpolitik, Djurpolitik, Samepolitik, Skogs- politik, Utbildningspolitik och Forskningspoli- tik. Inom utgiftsområdet ryms följande myndigheter: Statens jordbruksverk, Statens ut- sädeskontroll, Statens växtsortnämnd, Fiskeri- verket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Centrala försöksdjursnämnden, Statens livsme- delsverk, Livsmedelsekonomiska institutet, Sve- riges lantbruksuniversitet samt Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna.

Jordbruksdepartementet ansvarar för utgifts- område 23. För frågor som rör skogsnäringen och Skogsvårdsorganisationen ansvarar dock Näringsdepartementet. Jordbruksdepartementet har vidare ett samordningsansvar för frågor som rör samerna. Detta politikområde omfattar också anslag under andra utgiftsområden. Anslagen för utbildning och forskning ingår i politikområden för vilka Utbildningsdepartementet ansvarar.

För budgetåret 2001 föreslås att sammanlagt 13 677 miljoner kronor anslås för utgiftsområ- det. Anslagna medel för utgiftsområdet ökar med ca 4 miljarder kronor jämfört med budget- året 2000. Ungefär 62 procent av utgifterna finansieras från EU-budgeten. Merparten av EU- stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealersättning, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade

stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör det nya lands- bygdsprogrammet och den nya strukturplanen för fiskerinäringen i Sverige.

Utgiftsområde 23 år 2000 (prognos)

- EU-stöd (4,91 miljarder kronor): Finansie- ring från EU-budgeten. Arealstöd, inter- vention, miljöersättningar, m.m. En del av EU-stödet förutsätter nationell medfinansie- ring.
- Nationell medfinansiering av EU-stöd (2,56 miljarder kronor): T.ex. strukturstöd, miljöersättningar och regionalstöd.
- Forskning och utbildning (1,39 miljarder kronor): SLU och stöd till forskning.
- Myndigheter (0,91 miljarder kronor): Jord- bruksverket, Skogsvårdsorganisationen, m.fl. (ej SLU).
- Övrigt (0,67 miljarder kronor): Nationellt stöd, bekämpande av smittsamma husdjurs- sjukdomar, m.m.

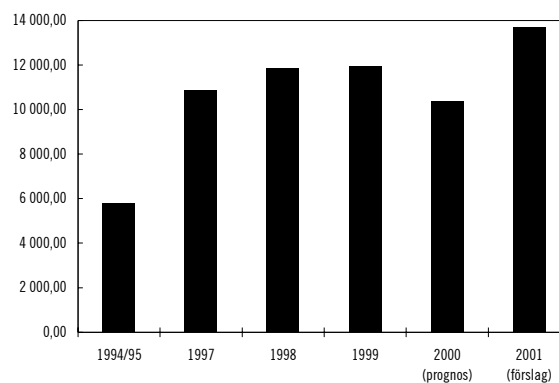
Utgifterna inom utgiftsområdet styrs till stor del av EU:s regelverk och kan påverkas endast genom förändringar av den gemensamma jordbrukspolitiken (Common Agriculture Policy – CAP). Återflödet från EU bruttoredovisas i den svenska statsbudgeten, dvs. intäkterna från EU redovisas som inkomst på inkomstitel och utgifterna, utbetalningar, redovisas som en kostnad på statsbudgeten. Anslag för EU-finansierade stöd skall med viss tidsförskjutning motsvara inbetalningar från EU-budgeten till statsbudgetens inkomstsida.

2.2 Utgiftsutveckling

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Utgifterna inom utgiftsområdet har ökat kontinuerligt sedan Sverige blev medlem i EU och är nu mer än dubbelt så höga jämfört med åren före EU-medlemskapet (löpande priser). Till stor del förklaras detta av att ett antal nya EU-stöd införts 1996–2001. Nedgången i utgifterna 2000 är följden av en senare utbetalning av arealstödet inom jordbruket.

Utgiftsutvecklingen budgetåren 1994/95–2001

2.3 Skatteavvikelser

Tabell 2.2 Skatteavvikelser

Miljarder kronor

	2000	2001
Uttag av bränsle m.m.	0,12	0,12
Avverkningsrätt till skog	-	-
Avgångsvederlag till jordbrukare	-	-
Anläggning av skog m.m.	0,27	0,28
Skogsavdrag	-	-
Skogs- och skogsskadekonto	0,05	0,05
Ingående skatt på jordbruksarrende	-	-
Bränsleförbrukning i växthus- och jordbruksnäringen	0,07	0,07
Elförbrukning i växthus- och jordbruksnäringen	0,03	0,03
Summa	0,54	0,55
varav saldpåverkande avvikelser	0,54	0,55

Tabell 2.1 Utgiftsutvecklingen på utgiftsområdesnivå

Miljoner kronor

Politikområde	Utfall 1999	Anslag 2000 ¹	Utgifts-prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
Livsmedelspolitik	6 242	3 692	3 597	7 594	7 734	7 726
Landsbygdspolitik	3 575	3 871	4 568	3 755	3 784	3 833
Djurpolitik	395	345	360	372	391	396
Samepolitik	39	36	39	37	37	37
Skogspolitik	354	394	429	478	467	478
Utbildningspolitik	1 081	1 175	1 166	1 199	1 224	1 251
Forskningspolitik	239	220	225	241	246	246
Totalt för utgiftsområde 23	11 925	9 733	10 370	13 677	13 883	13 997

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2000 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

De redovisade avvikelserna som har kunnat kvantifieras avser främst värdet av undantag från skatteplikt vid uttag ur näringsverksamhet av bränsle om fastigheten är taxerad som lantbruksenhet samt värdet av att bl.a. anläggning av ny skog omedelbart får kostnadsföras.

Uttag av bränsle

Enligt huvudregeln i kommunalskattelagen (KL 22 § 1 st 1 p anv) är uttag ur näringsverksamhet skattepliktigt. Uttag av bränsle för uppvärmning är dock undantaget från skatteplikt om fastigheten är taxerad som lantbruksenhet. Skatteavvikelsen avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Avverkningsrätt till skog mot betalning som skall erläggas under flera år

Enligt god redovisningssed uppkommer intäkten när bindande avtal träffats. Enligt gällande lagstiftning (KL 24 § 5 st 1 p anv) tillämpas dock i detta fall kontantprincipen, vilket innebär att beskattningen uppskjuts, varför en räntefri kredit uppstår i näringsverksamhet. Räntan på krediten bör utgöra underlag för inkomstskatt och särskild löneskatt.

Avgångsvederlag till jordbrukare

I vissa fall är avgångsvederlag till jordbrukare inte skattepliktigt. Skatteavvikelsen avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Anläggning av ny skog

Utgifter för anläggning av ny skog och dikning som främjar skogsbruk får omedelbart kostnadsföras. Samma avdragsmöjligheter gäller även för bär- och fruktodlingar för inköp och plantering av träd och buskar. Skatteavvikelsen utgörs av ränteeffekten på den omedelbara avskrivningen.

Skogsavdrag

Vid avyttring av skog medges fysisk person under innehavstiden avdrag med högst 50 procent av anskaffningsvärdet, medan avdraget för juridiska personer är begränsat till 25 procent. Vid taxeringen för ett visst beskattningsår medges avdrag med högst halva den avdragsgrundande skogsintäkten. Syftet med avdragsrätten är att undanta rena kapitaluttag från beskattning. Å andra sidan saknas anledning att medge avdrag när värdeökningen på skogstillväxten överstiger gjorda uttag. Skatteavvikelsen uppkommer genom den schablon som är vald för beräkning av avdragets storlek och avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Skogs- och upphovsmannakonto

Skogskontolagen ger möjlighet till uppskov av beskattning av de intäkter som är hänförliga till skogsbruk. De medel som sätts in på skogskonto utgör underlag för avdrag vid taxeringen. Avsättningen begränsas i tid till 10 år på skogskonto och 20 år på skogsskadekonto. Avkastningen på skogskonto beskattas med 15 procent. Skatteavvikelsen avser räntan på skattekrediten. Räntan på krediten bör utgöra underlag för inkomstskatt och särskild löneskatt.

Ingående skatt på jordbruksarrende

Avdragsrätten omfattar hela den ingående skatten på jordbruksarrende, även om värdet av bostad ingår i arrendet.

Bränsleförbrukning inom växthusnäringen

Från och med 1996 är växthusnäringen skattebefriad från energiskatt för all användning av fossila bränslen. Före 1996 debiterades 15 procent av energiskattesatserna. Normen utgörs av full skattesats på dessa bränslen.

Elförbrukning inom växthusnäringen

Växthusnäringen är skattebefriad för all användning av elektrisk kraft. Normen utgörs av normalskattesatsen på el.

3 Skogspolitik

3.1 Omfattning

Området skogspolitik omfattar den skogspolitik som riksdagen har beslutat, senast 1993. Skogspolitiken följs upp i särskild ordning och en redovisning med eventuella förslag till justeringar görs till riksdagen vart fjärde år.

Inom politikområdet ryms de flesta statliga ekonomiska medel som har beslutats för att nå de skogspolitiska målen. I budgetpropositionen behandlas särskilt Skogsvårdsorganisationen som består av Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna. Skogsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för frågor om skogsbruket och chefsmyndighet för de tio regionala skogsvårdsstyrelserna. På Gotland fullgör länsstyrelsen

skogsvårdsstyrelsens uppgifter under en försöksperiod t.o.m. den 31 december 2002.

De anslag som finns inom politikområdet avser i huvudsak Skogsvårdsorganisationens förvaltningsanslag och anslag till miljöinriktade insatser i skogsbruket. Därtill kommer ett mindre anslag för vissa svenska åtgärder på det internationella skogsområdet. Skogsvårdsorganisationen finansieras även med uppdragsinkomster. Vissa åtgärder på skogsområdet medfinansieras av EU inom ramen för strukturfondsprogram och EU:s miljö- och landsbygdsprogram.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000 ¹	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
41:1 Skogsvårdsorganisationen	273	281	290	290	279	290
41:2 Insatser för skogsbruket	76	106	111	181	181	181
41:3 Internationellt skogssamarbete	1	1	1	1	1	1
41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	4	6	5	6	6	6
1999 H5 Skogsvårdsavgiftsprojekt	0	0	12	0	0	0
Totalt för politikområde Skogspolitik inom utgiftsområde 23	354	394	419	478	467	478

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2000 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Skillnaden mellan det totala anslaget 2000 och de beräknade utgifterna hänför sig i huvudsak till fördröjningar i utbetalning av beslutade insatser för biotopskydd och naturvårdsavtal under ett uppbyggnadsskede. Förändringarna i beräkningarna för anslaget 41:1 beror dels på att de tidsbegränsade, extra insatserna för rådgivning upphör 2002 och att försöksverksamheten för Skogsvårdsstyrelsen Gotland upphör vid utgången av samma år.

3.3 Mål

Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln skall hänsyn tas även till andra allmänna intressen.

Skogspolitiken har två mål fastlagda av riksdagen, ett produktionsmål och ett miljömål. De båda målen skall väga lika tungt. Produktionsmålet är att skogen och skogsmarken skall utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthållig god avkastning. Skogsproduktionens inriktning skall ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar. Miljömålet är att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga skall bevaras. En biologisk mångfald och en genetisk variation i skogen skall säkras. Skogen skall brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens kultur- miljövärden samt dess estetiska och sociala värden skall värnas.

Skogspolitikens mål beslutades av riksdagen 1993 (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:352). Skogspolitiken utvärderas varje mandatperiod och en första utvärdering redovisades för riksdagen våren 1998 (prop. 1997/98:158, bet. 1998/99:MJU3, rskr. 1998/99:32). Regeringen gjorde därvid den bedömningen att skogspolitikens mål skulle ligga fast. Riksdagen hade ingen erinran häremot.

3.4 Politikens inriktning

I 1993 års skogspolitiska beslut slogs det fast att skogspolitiken måste ges en långsiktig och eko-

logisk inriktning. Det anfördes också att det inte är möjligt och rimligt att med alltför korta intervaller ändra grunderna för skogspolitiken mot bakgrund av det grundläggande kravet på god hushållning och med hänsyn till de långa växttider som gäller för den svenska skogen. Beslut som fattas i dag och åtgärder som vidtas i vår generation ger resultat först för kommande generationer. Å andra sidan måste nya kunskaper och värderingar få komma till uttryck i den konkreta utformningen och tillämpningen av skogspolitiken. Enligt regeringens uppfattning bör mot den bakgrunden de skogspolitiska besluten följas upp fortlöpande och redovisas vart fjärde år, dvs. en gång per mandatperiod. Härigenom blir det möjligt att göra de nödvändiga redovisningar som riksdagen behöver och de anpassningar som är angelägna. Detta synsätt har riksdagen ställt sig bakom 1998.

Som nämnts redovisades den första uppföljningen av 1993 års skogspolitik för riksdagen våren 1998. Det gjordes då den bedömningen att inget av de båda skogspolitiska målen hade nåtts men att målen borde ligga fast. De brister som kunde konstateras vad gällde lagstiftning, ekonomiska resurser för områdesskydd och kunskaper hos skogsägarna föranledde förändringar i skogsvårdslagen, skogsvårdsförordningen och i Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till dessa. Vidare förstärktes Skogsvårdsorganisationens resurser för rådgivning till skogsägare under en treårsperiod. Möjligheter skapades för medfinansiering från EU av den omfattande informationskampanjen Grönare skog, en kampanj som också ingår i det nya miljö- och landsbygdsprogrammet. Resurserna för områdesskydd i form av reservat, biotopskydd och naturvårdsavtal har förstärkts mycket kraftigt, förstärkningar som beräknats även för de närmaste åren. På forskningens område har regeringen tagit initiativ till en massiv satsning tillsammans med skogsbranschen på FoU-program för en breddad användning av träfiber som bas för olika produkter och att öka förädlingsvärdet hos skogsindustriprodukterna. Särskild tyngdpunkt har lagts på den trämekaniska industrin. Dessa program pågår och finansieras av skogsbranschen och staten gemensamt.

Nästa uppföljning av skogspolitiken skall redovisas av Skogsstyrelsen före utgången av 2001. Det är regeringens avsikt att 2002 för riksdagen redovisa denna uppföljning och de förslag till åtgärder som den kan föranleda. Dessförinnan kan det bli aktuellt att besluta om sådana

åtgärder som kan följa av ställningstagandena till Miljömålskommitténs förslag till delmål, etappmål och åtgärder för främst miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Även Rennäringspolitiska kommitténs förslag kan komma att beröra skogspolitiken.

Internationellt kommer regeringen att fortsätta att verka för ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart skogsbruk i alla delar av världen. Under det kommande året kommer flera viktiga förhandlingar att äga rum på det globala planet. Som ordförandeland i EU under första hälften av 2001 kommer Sverige att ha ett stort ansvar för starkt och enigt agerande från EU:s sida.

3.5 Insatser

3.5.1 Statliga insatser inom politikområdet

Statens insatser inom politikområdet utgörs av de medel som har beslutats för att nå skogspolitikens mål. Grundläggande medel sedan länge är rådgivning, information och utbildning. Dessa medel har fått ökad betydelse genom 1993 års skogspolitiska beslut som starkt betonar skogsägarnas frihet och eget ansvar för att målen nås. Skogsvårdsorganisationens viktigaste uppgift är mot denna bakgrund att ge skogsägarna råd och informera om hur olika skogsbruksåtgärder skall vidtas för att de båda skogspolitiska målen skall tillgodoses. Den senaste utvärderingen visade att det behövs särskilda rådgivningsinsatser på både produktions- och miljöområdet. En tidsbegränsad resursförstärkning har därför beslutats för treårsperioden 1999–2001. Därtill kommer att miljörådgivning har lyfts fram i det av EU medfinansierade miljö- och landsbygdsprogrammet.

Skogsvårdslagstiftningen uttrycker statens minimikrav på skogsbruket. Den kompletteras av miljöbalken som innehåller vissa bestämmelser som skall medverka till att skogspolitikens miljömål tillgodoses. Skogsvårdsorganisationen är tillsynsmyndighet utom vad gäller miljöbalkens bestämmelser om reservat och markavvattning. Skogsvårdslagstiftningen skärptes den 1 januari 1999 som en följd av bl.a. uppföljningen. Det gällde särskilt bestämmelser om återväxtåtgärder och miljöhänsyn.

Statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket är av begränsad omfattning. Det lämnas i princip endast till natur- och kulturvårdsåtgärder som har en omfattning som går utöver de krav som ställs i skogsvårdslagstiftningen. Denna princip kännetecknar även de inslag av skogsbruksstöd som finns i de svenska strukturfondsprogrammen och i miljö- och landsbygdsprogrammet. Motsvarande begränsning görs inte av andra medlemsstater. Anslagen för ersättningarna till skogsbruket för det intrång i pågående markanvändning som beslut om reservat eller biotopskydd kan innebära har ökat väsentligt de senaste åren. De nivåer som nu gäller motsvarar i stort vad som behövs för att tillgodose Miljömålskommitténs förslag i denna del.

Kraven på Skogsvårdsorganisationen vad gäller rådgivning och tillsyn motiverar en lokalt förankrad organisation med nära och direkta kontakter med skogsägarna. I de senaste årens rationaliseringar och organisationsförändringar har detta betonats. Ett viktigt komplement till den statsfinansierade verksamheten inom politikområdet är den uppdragsverksamhet som organisationen bedriver och som omfattar viktiga skogspolitiska åtgärder och åtgärder inom arbetsmarknadspolitiska program.

3.5.2 Insatser utanför politikområdet

Utbildning och forskning för skogsbrukets behov finansieras till stor del inom detta utgiftsområde men inom politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik. Stora insatser för skogsindustriell forskning görs också inom utgiftsområde 24 och av löntagarfondsstiftelserna. Natur- och kulturvårdsåtgärder inom arbetsmarknadspolitikens ram har stor betydelse för skogspolitikens miljömål. Förvärv, intrångserättigheter och skötsel vad gäller skogsreservat finansieras över anslag inom utgiftsområde 20.

Som nämnts i det föregående spelar skogsägarnas egna insatser en alltmer viktig roll för att nå skogspolitikens mål. Den ökade betydelsen är särskilt markant när det gäller miljömålet. Frivilliga hänsynstaganden i form av begränsningar och totalskydd kompletteras av en alltmer utvecklad landskapsekologisk planering av verksamheten.

3.6 Resultatbedömning

3.6.1 Resultat

Som nämnts i det föregående utvärderas skogspolitiken, trots sin långsiktighet, vart fjärde år. Den utvärderingen avser även Skogsvårdsorganisationens verksamhet. Förutom att det är svårt att för skogspolitiken göra resultatbedömningar för ett enskilt år råder det vissa svårigheter att särskilja effekterna av myndighetens verksamhet från effekterna av andra faktorer och andra aktörers verksamhet.

Produktionen av svenska skogsindustriprodukter fortsatte att öka under 1999. Sammanlagt var produktionen av papper och papp 10,1 miljoner ton, av massa 10,7 miljoner ton och av sågade trävaror 15,6 miljoner kubikmeter. Exportvärdena uppgick till respektive 50,7, 10,6 och 17,5 miljarder kronor. Det samlade exportvärdet var 94 miljarder kronor eller drygt 13 procent av det totala exportvärdet för landet. Nettoexporten av skogsindustriprodukter uppgick till ca 75 miljarder kronor motsvarande drygt 55 procent av den samlade nettoexporten. Sysselsättningen i skogsnäringen beräknas till ca 95 000 personer 1998. Den har minskat med 45 procent sedan 1980 och med 28 procent sedan 1990. Minskningen av antalet produktionsenheter i skogsindustrin sker numera främst i sågverkssektorn.

Den sammanlagda avverkningen 1999 beräknas till ca 72 miljoner kubikmeter, en minskning med 2 miljoner kubikmeter sedan 1998. Samtidigt ökade importen av rundvirke och flis med 1,5 miljoner kubikmeter. Importen svarade för ca 15 procent av industrins råvaruanvändning. Enligt helt nya konsekvensanalyser som utförts i Skogsstyrelsens regi bör det vara möjligt att successivt öka den uthålliga årliga avverkningsnivån under den närmaste 100-årsperioden från ca 80 miljoner kubikmeter nu till ca 100 miljoner kubikmeter. Även med dessa höga avverkningsnivåer kommer virkesförrådet att fortsätta öka liksom andelarna lövträd, äldre lövträdsrik skog, äldre skog och antalet gamla grova träd. Grundläggande förutsättningar är en fortsatt strävan att nå de skogspolitiska målen.

I den utvärdering av skogspolitiken som redovisades för riksdagen 1998 konstaterades det att varken produktionsmålet eller miljömålet hade nåtts. De förändringar av lagstiftningen och de tillfälliga resursförstärkningar som därför beslutades gäller fr.o.m. den 1 januari 1999. Insatsområdena är rådgivning i produktions- och mil-

jöfrågor, tillsyn särskilt vad gäller återväxtåtgärder och ökade insatser för områdesskydd. Effekterna av dessa insatser är svåra att avläsa redan efter ett år. En redovisning skall som nämnts göras till riksdagen 2002.

Som exempel på utvecklingen hittills kan följande nämnas. Hösten 1999 startade Skogsvårdsorganisationen en ny landsomfattande informationskampanj, Grönare skog. Kampanjen behandlar skogspolitiken båda mål och har hittills engagerat mer än 60 000 personer verksamma i skogsbruket. Den medfinansieras av EU. Skogsstyrelsen har redovisat hur återväxtåtgärderna har förändrats sedan mitten av 1990-talet. I den tidigare utvärderingen betonades angelägenheten av förbättrade åtgärder och en inriktning mot plantering i stället för naturlig föryngring på för den senare metoden olämpliga områden. Den senaste uppföljningen visar att storskogsbruket går i denna riktning men att utvecklingen i övrigt är otillfredsställande. En annan undersökning för samma period visar att naturhänsynen vid slutavverkning visserligen har förbättrats men att skogsvårdslagens krav inte nås på 20 procent av arealen. De områdesskydd som administreras av Skogsvårdsorganisationen är naturvårdsavtal och biotopskydd. Totalt uppgick arealerna av dessa vid utgången av 1999 till 10 290 respektive 3 132 hektar, varav 7 865 respektive 804 hektar tillkom under 1999. Den största delen av biotoparealen var urskogsartade objekt. Anslagsförstärkningen för dessa ändamål var endast marginell 1999.

Under 1999 har skogsbruket på eget initiativ miljöcertifierat sin verksamhet i stor utsträckning. Cirka 9 miljoner hektar, i huvudsak storskogsbrukets marker, har certifierats enligt den s.k. FSC-standard. Cirka 800 000 hektar mark tillhörande småskogsbruket har certifierats genom skogsägareföreningarna enligt den s.k. PEFC-standard.

Enligt en undersökning som Riksantikvarieämbetet har gjort i några län har hänsynen till kulturmiljön i skogsbruket varit bristfällig.

3.6.2 Analys och slutsatser

Av redovisningen i det föregående framgår att väsentliga slutsatser får dras 2002 sedan nästa utvärdering av skogspolitiken har redovisats. Skogsstyrelsens redovisningar för 1999 antyder att det fortfarande inte har skett några väsentliga positiva förändringar i linje med slutsatserna av

den förra utvärderingen. Stora insatser görs emellertid nu både av skogsnäringen själv och av Skogsvårdsorganisationen i syfte att nå de båda skogspolitiska målen. Efter att ha genomfört de omfattande organisationsförändringarna inom myndigheten kan Skogsvårdsorganisationen mer aktivt arbeta med sina huvuduppgifter. Det starkt minskade förvaltningskostnadsanslaget ställer dock krav på fortsatt utveckling av arbetsmetoderna.

3.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för 1999 avseende Skogsvårdsorganisationen.

3.8 Budgetförslag

3.8.1 41:1 Skogsvårdsorganisationen

Tabell 3.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall	272 515	Anslags-sparande	7 102
1999	Utfall	272 515	Anslags-sparande	7 102
2000	Anslag	280 584	Utgifts-prognos	290 000
2001	Förslag	290 056		
2002	Beräknat	278 683 ¹		
2003	Beräknat	289 666 ²		

¹ Motsvarar 272 798 tkr i 2001 års prisnivå.

² Motsvarar 277 342 tkr i 2001 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen som är central förvaltningsmyndighet för skogsfrågor och chefsmyndighet för skogsvårdsstyrelserna.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.3 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1999	-	147	203	-56
Prognos 2000	-	200	200	0
Budget 2001	-	200	200	0

Tabell 3.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1999	310 698	302 734	7 852
(varav tjänsteexport)	7 702	8 299	-597
Prognos 2000	280 200	284 000	-3 800
(varav tjänsteexport)	10 200	10 000	200
Budget 2001	184 300	185 000	-700
(varav tjänsteexport)	10 300	10 000	300

Utfallet av uppdragsverksamheten 2000 och 2001 är till största del beroende av de insatser som görs inom arbetsmarknadspolitikens ram.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet för 2001 till 290 056 000 kronor. Därvid har ytterligare 5 000 000 kronor tillförts anslaget för den särskilda rådgivningsinsatsen under perioden 1999–2001. För 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven till 278 683 000 kronor respektive 289 666 000 kronor.

Tabell 3.5 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	280 584
Pris- och löneomräkning	4 472
Ökat resursbehov	5 000
Förslag 2001	290 056

3.8.2 41:2 Insatser för skogsbruket

Tabell 3.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall	75 859	Anslags-sparande	29 325
1999	Utfall	75 859	Anslags-sparande	29 325
2000	Anslag	105 700	Utgifts-prognos	111 389
2001	Förslag	180 700		
2002	Beräknat	180 700		
2003	Beräknat	180 700		

Anslaget som disponeras av Skogsstyrelsen täcker kostnaderna för statsbidrag enligt förordningen (1993:555) om statligt stöd till skogsbruket och förordningen (2000:577) om stöd för miljö- och landsbygdsutvecklingsåtgärder.

Anslaget finansierar bidrag till sådant ädellövskogsbruk som regleras särskilt i skogsvårdslagen (1979:429) och vissa natur- och kulturvårdsåtgärder. Vidare täcker det statens kostnader för biotopskydd, naturvårdsavtal och försöksverksamhet med skogsmarkskalkning m.m.

Anslaget finansierar sedan sin tillkomst 1994 vissa administrationskostnader hos Skogsvårdsorganisationen. De får 2001 uppgå till sammanlagt högst 1,8 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Skogsstyrelsen har i sitt budgetunderlag redovisat ett förslag till statsbidrag till plantering av ädellövskog på stormfällda granskogsarealer i Sydsvetige. Förslaget innebär att ca 2 000 hektar blir föremål för bidrag med 50 procent av anläggningskostnaden. Detta motsvarar sammanlagt 40 miljoner kronor som enligt förslaget bör fördelas på fem år med vardera 8 miljoner kronor. Förslaget har stöd hos företrädare för markägare och kommuner.

Regeringen anser att den möjlighet som nu skapats för att ersätta stormfälld granskog i sydligaste Sverige med mer stormfast ädellövskog bör tas till vara. En sådan åtgärd innebär bl.a. också ett led i insatserna för en ökad biologisk mångfald och att för områdena mera naturliga trädslag planteras. Staten bör genom ett bidrag i enlighet med Skogsstyrelsens förslag medverka till att vissa merkostnader täcks genom ett särskilt bidrag. Totalt bör ca 2 000 hektar planteras med ädellövskog. Åtgärden bör begränsas till en treårsperiod. Som villkor för bidrag bör det krävas att skogsägaren stormskadeförsäkrar sin skog, en möjlighet som redan i dag står till buds. I övrigt bör de regler gälla som framgår av förordningen (1993:555) om statligt stöd till skogsbruket. Anslaget bör mot denna bakgrund förstärkas med 10 miljoner kronor om året under perioden 2001–2003. Förstärkningen finansieras genom en omfördelning från utgiftsområde 18, anslaget Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet.

Skogsvårdsorganisationen har som underlag för sina beslut om skyddsvärda småbiotoper gjort en landsomfattande inventering. För att

öka kvaliteten på denna och för att möjliggöra en förstärkning av skyddsåtgärderna, bl.a. av s.k. jätteträd, bör anslaget tillföras ytterligare 10 miljoner kronor om året under en treårsperiod. Även denna förstärkning finansieras genom omfördelning från nyss nämnda anslag. I enlighet med vad som beräknades i 2000 års ekonomiska vårproposition bör anslaget för biotopskydd och naturvårdsavtal dessutom räknas upp med 55 miljoner kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet för 2001 till 180 700 000 kronor. För budgetåren 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven till vardera 180 700 000 kronor.

Tabell 3.7 Beräkning av anslaget

Tusental kronor

Anslag 2000	105 700
Ökat resursbehov	75 000
Förslag 2001	180 700

3.8.3 41:3 Internationellt skogssamarbete

Tabell 3.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	779	Anslags-sparande	1 882
2000	Anslag	1 405	Utgifts-prognos	1 447
2001	Förslag	1 405		
2002	Beräknat	1 405		
2003	Beräknat	1 405		

De utgifter som belastar anslaget är alleuropeiskt skogssamarbete, uppföljning av FN:s miljö- och utvecklingskonferens i Rio de Janeiro 1992 och vissa projektkostnader och resekostnader vid deltagande i Internationella tropiska timmerorganisationen.

Regeringens överväganden

För budgetåret 2001 bedöms anslagsbehovet till 1 405 000 kronor. För budgetåren 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

3.8.4 41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning

Tabell 3.9 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	3 737	Anslags- sparande	4 630
2000	Anslag	6 000	Utgifts- prognos	5 100
2001	Förslag	6 000		
2002	Beräknat	6 000		
2003	Beräknat	6 000		

Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen och används för kartläggning av skogens miljötillstånd på över 200 observationsytor spridda över landet. Den nationella delen av finansieringen av denna verksamhet sker över anslaget Skogsvårdsorganisationen. Det anslagssparande 1999 som överstiger 3 procent har dragits in.

Regeringens överväganden

Det pågår en översyn av innehållet i och reglerna för den verksamhet som finansieras över detta anslag. Översynen beräknas vara klar under första halvåret 2001. För budgetåret 2001 bedöms anslagsbehovet till 6 000 000 kronor. För 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

4 Djurpolitik

4.1 Omfattning

Politikområdet omfattar verksamhet som avser djur i människans tjänst samt den del av faunavården som avser viltvård.

Verksamheten inom djurskydds- och djurhälsoområdet syftar till att upprätthålla ett gott hälsotillstånd och ett gott djurskydd bland husdjur, försöksdjur, vilda djur som hålls i fångenskap eller som används som försöksdjur samt att begränsa användningen av försöksdjur. Verksamheten syftar också till att åstadkomma sunt och bra djurfoder, vilket är viktigt för djurens hälsotillstånd liksom för det slutliga livsmedlet. Likaså utgör hanteringen i Sverige av animaliskt avfall en viktig gren av verksamhetsområdet.

Djurområdet omfattar verksamhet vid Jordbruksverket med distriktsveterinärorganisationen, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Centrala försöksdjursnämnden (CFN), Naturvårdsverket och Sametinget.

Inom politikområdet Djurpolitik disponerar Jordbruksverket medel för djurskyddsfrämjande åtgärder samt för forskning och utveckling vad gäller sådana åtgärder, bl.a. när det gäller alternativa inhysningssystem för värphöns och provning av nya tekniska system (anslag 42:3). Dessutom disponeras medel till beredskap mot och

bekämpande av smittsamma djursjukdomar, obduktioner samt till olika djurhälsovårdsaktiviteter när det gäller nötkreatur, svin, får, häst och fisk (anslag 42:5).

Jordbruksverkets veterinära fältverksamhet upprätthålls genom den statliga distriktsveterinärorganisationen med ca 250 distriktsveterinärer fördelade över hela landet (anslag 42:2). Verksamheten utgår från ca 80 veterinärstationer.

SVA är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan för myndigheter och enskilda och utreder bl.a. smittsamma djursjukdomars uppkomst, orsak och spridningssätt.

CFN samordnar och planerar frågor som rör försöksdjur i syfte att begränsa antalet djur som används i djurförsök.

På regional nivå medverkar länsstyrelserna till upprätthållande och förbättring av djurhälsan och djurskyddet samt tillsynen därav.

Naturvårdsverkets och Sametingets uppgifter är att lämna bidrag till åtgärder för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada enligt 29 a § jaktförordningen (1987:905) samt för skador som rovdjur orsakar på renar.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000 ¹	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt	81	85	85	94	96	98
42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	80	76	76	86	87	89
42:3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	20	22	28	22	23	23
42:4 Centrala försöksdjursnämnden	8	8	8	8	8	9
42:5 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	126	91	100	91	91	91
42:6 Ersättningar för viltskador	59	63	63	71	86	86
Totalt för utgiftsområde 23	373	345	360	372	391	396

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2000 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

4.3 Mål

Regeringens förslag: Målet för djurpolitiken är ett gott djurskydd och ett gott djurhälsotillstånd bland djur i människans tjänst och att viltstammarna förvaltas på ett sådant sätt att oacceptabla skador på människor och egendom inte uppstår.

Detta mål nås genom bl.a.

- förbättring av djurskyddet,
- kontroll av att det i Sverige inte tillverkas och/eller marknadsförs foder som är skadligt för djur, människor eller miljö,
- förebyggande diagnosticerande och bekämpande av infektionssjukdomar hos djur,
- samordning av försöksdjursverksamheten i syfte att begränsa antalet djur som används i djurförsök,
- stöd till forskning samt utbildnings- och informationsinsatser,
- att populationen av vilda fåglar och däggdjur skall hållas på en sådan nivå att oacceptabla skador av vilt inte uppkommer. Risken för viltskador skall i första hand motverkas genom skadeförebyggande åtgärder och i andra hand genom jakt. Om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv svarar för kostnaden kan ersättning erhållas ur anslaget 42:6 Ersättning för viltskador.

4.4 Politikens inriktning

Djurskydd och djurhälsa

Det svenska synsättet när det gäller djurhälsa och djurskydd är präglad av höga etiska ambitioner. När den nya djurskyddslagen kom 1988 blev de svenska reglerna ledande på djurskyddsområdet. Även om många länder inom EU nu har förbättrat sin lagstiftning måste Sverige ändå betraktas som ledande i många avseenden. Bland annat är den svenska grundtanken att det är den omgivning som djuren placeras i som skall göras så djurvänlig som möjligt i syfte att djuren skall må bra, ha god hälsa och ges möjlighet att tillfredsställa sina behov av naturligt beteende. Avelsverksamheten bör inte enbart syfta till att förbättra produktionsegenskaperna utan även till att komma till rätta med problem som förlossningssvårigheter och sjukdomsfrekvens och syfta till att ge djuren ett friskt liv samt att ta till vara och bevara det genetiska kulturarvet.

En god djurhälsa är också avgörande för ekonomin i jordbruksföretagen. Transporten till slakteriet måste ske under så lite stress som möjligt. Även i slakteriet måste djurskyddet vara bra och djuren behandlas väl. Genom detta synsätt skapas en etiskt god djurhållning vars goda djurmiljö är en förutsättning för bl.a. en liten användning av antibiotika i djurskötseln. Varje moment i djurhållningen och livsmedelsproduktionen bör följas upp av en god och väl fungerande tillsyn.

Sverige har ett mycket gott smittskyddsläge. Att behålla och förbättra denna unika situation är synnerligen angeläget. Även det allmänna djurskyddet är prioriterat. Sverige arbetar ständigt med att se över djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539) och t.ex. ny teknikprovning ger förutsättningar för att låta djurens behov gå i första rummet och anpassa reglerna till dessa.

En bra djurskötsel och god hygien i djurhållningen ger också hög livsmedelskvalitet. Det är inte bara i livsmedelsindustrin och i butikerna som det krävs rätt hantering för att ett livsmedel skall vara en bra produkt. Redan från första ledet i produktionen krävs noggrannhet och eftertanke. För att exempelvis få fram en bra köttprodukt krävs att djuret föds upp rätt, ges ett sunt och bra foder som varken innehåller kadavermjöl, tillväxtbefrämjande antibiotika eller andra olämpliga tillsatser. God etik i djurhållningen har dessutom stor betydelse för hur konsumenterna värdesätter livsmedlen.

Problematiken kring det animaliska avfallet återstår att lösa. Bestämmelser om kvittblivning, bearbetning, hantering och användning av avfall, biprodukter och kadaverprodukter står i fokus i EU-arbetet eftersom det är högst väsentligt från folkhälsosynpunkt att komma till rätta med olämplig användning av sådana produkter.

Sakkunskap avseende smittspridningsriskerna vid recirkulation och återanvändning av sådana restprodukter i jordbruket efterfrågas i stor omfattning. Det är nödvändigt att genomföra forskning under svenska förhållanden då överlevnadstider m.m. för olika smittsamma agens kan variera mycket beroende på klimat, nederbörd m.m. Området har betydande utvecklingspotential där samlad kompetens, framför allt kopplingen veterinärmedicin – biologi – mikrobiologi – kemi är av stor betydelse.

Sverige har även en politisk ambition om en ökad andel ekologisk produktion inom lantbruket. För animalieproduktionens del innebär detta bl.a. väsentliga omställningar vad avser fodrets sammansättning och hygien. Även när det gäller foderfrågor finns det därför ett stort behov av ökad forskning och utveckling utifrån ett ekologiskt perspektiv.

Ordförandeskapet

På djurskydds- och djurhälsoområdet arbetar Sverige intensivt, inte minst med de frågor som väntas bli aktuella för behandling i EU under

Sveriges ordförandeskapstid. Frågor om fodersäkerhet prioriteras högt, bl.a. mot bakgrund av den s.k. dixoin Krisen under 1999. En gemensam lagstiftning om hur kontrollen skall vara organiserad på djurfoderområdet håller på att utarbetas inom EU.

Vidare kan det förväntas att förslag kommer på olika områden rörande skyddet för animalieproduktionens djur, bl.a. djurskyddskrav i svinuppfödningen. Plågsamma djurtransporter har rönt stor uppmärksamhet gång på gång trots att det finns djurskyddsregler för att undvika detta. Från svensk sida anses att de svenska bestämmelserna på djurskyddsområdet många gånger kan tjäna som en vägledning för arbetet inom EU. Sverige skall även arbeta för att kunskaperna skall spridas om betydelsen av en god djurhållning för att t.ex. bekämpa salmonella och för att möjliggöra en uppfödning av djur utan att dessa ges antibiotika i tillväxtbefrämjande syfte.

Ett intensivt arbete pågår inom EU för att skärpa zoonoslagstiftningen som rör de sjukdomar som kan smitta från djur till människa och tvärtom. Sverige tar aktivt del och informerar om den svenska synen på salmonella som innebär att konsumenterna måste ha tillgång till säkra livsmedel och att inte någon salmonella-smitta får förekomma i något led i produktionskedjan.

EU:s Vitbok om livsmedelsäkerhet innehåller förslag om hur livsmedelsframställningen skall kunna förbättras så att konsumenterna erhåller livsmedel som är säkra att äta och som är framställda på ett hållbart sätt.

Sverige är angeläget om att under halvåret som unionens ordförande driva arbetet med genomförandet av de förslag som finns i kommissionens Vitbok framåt.

EU:s medlemsstater kommer att bli ålagda att se över hela området vad gäller avfall från livsmedelsindustrin som används för eller kan komma att användas för recirkulering till foder. SVA:s uppgift är att utgöra en vetenskaplig bas inom området fodersäkerhet.

4.5 Insatser

4.5.1 Statliga insatser inom politikområdet

Regeringen tillsatte den 10 december 1998 en särskild utredare med uppgift att allsidigt belysa

alternativmedicinska behandlingsformer för djur och att föreslå åtgärder för att säkerställa att djur inte utsätts för onödigt lidande. I uppdraget ingår bl.a. att utreda omfattningen samt konsekvenserna av befintlig alternativmedicinsk behandling, att redogöra och utvärdera dagens utbildningar för alternativmedicinsk behandling av djur och att bedöma behovet av sådan utbildning. Uppdraget skall redovisas den 31 januari 2001.

Regeringen gav den 10 juni 1999 CFN i uppdrag att utreda förutsättningarna för en kvantifierad bedömning av smärta och andra obehag. CFN överlämnade utredningen den 8 mars 2000. CFN föreslår att den djurförsöksetiska prövningen förstärks genom införandet av ett klassificeringssystem som tar hänsyn till smärt- och lidandefaktorerna i ett försök. De djurförsöksetiska nämnderna skulle genom ett klassificeringssystem få bättre grundade ansökningar att utgå från och kunna göra riktigare bedömningar om vad försöket betyder för djuret. Indelningen föreslås ske i tre kategorier – ringa, måttlig respektive avsevärd svårighetsgrad.

Regeringen beslutade den 22 december 1999 om kommittédirektiv för en översyn av förutsättningarna för den djurförsöksetiska prövningen. Utredaren skall analysera de etiska bedömningsgrunder som nu tillämpas och överväga förbättringar av prövningen. I uppdraget ingår även att belysa de etiska frågor som kan uppkomma i samband med användning av bl.a. genetiskt modifierade djur. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juni 2001.

Jordbruksverket gavs den 16 december 1999 i uppdrag att utvärdera tillgängliga forskningsresultat beträffande minkar, se över befintligt regelverk och om möjligt föreslå förbättringar i minkhållningen. Uppdraget skall redovisas den 1 september 2001.

Regeringen har även gett Jordbruksverket i uppdrag att kartlägga förekomsten av chinchillafarmer i Sverige. Syftet är att säkerställa att hållande av chinchilla sker enligt djurskyddslagens krav och även att bedöma behovet av föreskrifter på området. Uppdraget skall redovisas den 1 november 2000.

Regeringen beslutade den 17 februari 2000 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att utarbeta förslag till en sammanhållen svensk hästpolitik. Syftet med utredningen är att skapa förutsättningar för att bevara och utveckla hästsektorn i Sverige. Utredaren skall bl.a.

undersöka förutsättningarna för organisationers och företags konkurrensförmåga inom hästsektorn samt för hästens roll i den gemensamma jordbrukspolitiken. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 2000.

Regeringen tillkallade den 19 april 2000 en särskild utredare för att se över hur djurskyddet skulle kunna organiseras i Sverige genom inrättandet av en fristående djurskyddsmyndighet. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 2000.

Frågan om konkurrens mellan statliga och privatpraktiserande veterinärer är aktuell efter att Konkurrensrådet i ett yttrande i februari 2000 haft synpunkter på konkurrensförhållandena mellan de statligt anställda distriktsveterinärerna och privatpraktiserande veterinärer. Jordbruksverket tillsatte i september 1999 en arbetsgrupp bestående av representanter från alla parter i vilken man verkar för att lösa frågorna (bl.a. om jourtjänstgöring och om hur omfattande det offentliga åtagandet skall vara). Arbetsgruppen kommer att lämna en rapport under hösten 2000.

Riksdagen har beslutat om en ny lag om märkning och registrering av hundar (2000:537). Hundar skall märkas så att hunden kan identifieras och ägarskapet skall registreras i ett för landet centralt register. Enligt förslaget skall hundar, som påträffas utan märkning eller som inte har någon ägare registrerad, i vissa fall kunna omhändertas av polismyndigheten. Om ägaren till en omhändertagen hund inte inom viss tid låter märka hunden och anmäler sitt ägarskap till det centrala registret får polismyndigheten besluta vad som skall ske med hunden. Lagen kommer att träda i kraft den 1 januari 2001 och reglerna för omhändertagande tillämpas fr.o.m. den 1 april 2001.

I februari 1999 anordnade Sverige ett seminarium för övriga medlemsländer och EG-kommissionen för att studera hur alternativa system för att hålla värphöns kan utformas. Detta ledde till att medlemsländerna kunde enas om nya gemensamma bestämmelser för värphöns.

På svenskt initiativ har jordbruksministrarna i EU aktiverat frågan om ny teknikprovning. Av den anledningen arrangerade Sverige i september 1999 ett seminarium i Jönköping om ny teknikprovning med deltagare från medlemsländerna och några tredje länder för att belysa frågan och påskynda arbetet med gemensamma EU-regler.

Jordbruksdepartementet har i maj 1999 gett ut skriften *Åt rätt rätt!*. Skriften belyser synen på livsmedelsproduktion med råvaror producerade

på ett miljönligt, djurskyddsvänligt och biologiskt riktigt sätt.

SJV och CFN fortsätter samarbetet med att gemensamt stärka djurskyddet för försöksdjuren. Den åtgärdsplan som utarbetats innebär att myndigheterna skall anta bindande föreskrifter om djurförsök till stöd för de djurförsöksetiska nämnderna vid den etiska bedömningen av djurförsök. Detta medför att de djur som används får ett starkare skydd. De två myndigheterna arbetar vidare med att ta fram ett nytt informationsmaterial som bl.a. skall beskriva det djurskydd som försöksdjuren har i den svenska djurskyddslagstiftningen och övriga regler om försöksdjursanvändningen. Vidare undersöks möjligheten till ett centralt register över försök som prövats av de djurförsöksetiska nämnderna.

Det landsomfattande projekt med syfte att förbättra djurskyddstillsynen, särskilt när det gäller djurtransporter, har fortsatt under 1999 och beräknas avslutas under 2000. Särskilt studeras rentransporter under 2000.

Regeringen anser att det är viktigt att kontinuerligt förbättra djurskyddet. Inte minst kräver detta att SJV intensifierar arbetet med djurskyddsfrämjande åtgärder. Inom en rad områden finns behov av en anpassning av gällande bestämmelser till nya vetenskapliga rön. Bland annat bör en översyn och förstärkning av djurskyddsreglerna i samband med slakt göras. Likaså bör bestämmelserna om hållande av slaktkycklingar ses över i syfte att förbättra djurens situation. Regeringen kommer fortlöpande att pröva möjligheterna till omfördelning av resurser för förstärkning av djurskyddsarbetet.

4.6 Resultatbedömning

4.6.1 Resultat

Resultatinformation rörande smittskydd

Statens veterinärmedicinska anstalt ansvarar för Sveriges beredskap mot smittsamma djursjukdomar, bl.a. genom att medverka i ett världsomfattande informationsnät för kartläggning av allvarliga epizootiska sjukdomar. I det förebyggande arbetet är SVA rådgivare till Jordbruksverket och Svenska djurbönders smittskyddskontroll rörande införsel av levande djur. Vid utbrott av epizootisk sjukdom ansvarar SVA för diagnostiken och bidrar med expertis vid utredning och sanering.

Regeringen bedömer att SVA:s arbete i beredskapshänseende och med att medverka till att förhindra spridning av allvarliga smittsamma djursjukdomar till Sverige är mycket viktigt. Från och med 1997 har särskilda medel avsatts för att driva Zoonoscenter vid SVA. Detta utgör nu en central instans för insamling och analys av zoonosdata i enlighet med EG:s zoonosdirektiv. Inrättandet av Zoonoscenter har lett till en ökning av uppdragsverksamheten. Zoonoscenter lämnar årligen en rapport till EU om zoonosläget i Sverige. Rapporten tas fram i samarbete med Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Smittskyddsinstitutet.

Smittskyddssituationen i Sverige och i Europa har under 1999 varit jämförelsevis lugn. Utvecklingen inom EU visar dock på en ökad förekomst av multiresistent salmonella. Av den anledningen är det viktigt att Sverige fortlöpande dokumenterar den inhemska salmonellasituationen på human- och djursidan för att kunna behålla den goda svenska situationen och som stöd för att få behålla salmonellagarantierna gentemot EU.

I Sverige har antalet EHEC-infektioner hos människa minskat under 1999. Undersökningar utförda av SVA visar dock att *Escherichia Coli* av serotyp O157, som kan orsaka EHEC-infektioner hos människan, förekommer i upp till 10 procent av de svenska mjölkkobesättningarna. Rabiesläget övervakas kontinuerligt, främst i Skåne med tanke på att Öresundsbron eventuellt kan underlätta att smittade djur tar sig från Danmark till Sverige.

Bibehållande av kompetensen hos SVA är viktig för att SVA skall kunna hålla en hög vetenskaplig profil i EU-arbetet. De kunskaper som inhämtas genom EU:s forskningsprogram ger värdefulla kunskaper om sjukdomar som inte förekommer i Sverige och bidrar till att förbättra den svenska beredskapen. SVA har regelbundet utbyte på forskningsområdet med sina motsvarigheter i Storbritannien och Frankrike. Vidare har SVA under 1999 aktivt deltagit i utarbetandet av EG:s nya zoonosdirektiv.

Resultatinformation rörande djurhälsovård och djurskydd

Distriktsveterinärorganisationen har under budgetåren 1997 och 1998 uppvisat en positiv ekonomisk utveckling av verksamheten i jämförelse med tidigare år och med ett ekonomiskt överskott för verksamheten. Årsredovisningen för 1999 visar emellertid ett avbrott i denna trend

och uppvisar ett underskott om ca 14,1 miljoner kronor. Underskottet kan huvudsakligen hänföras till en kraftig förändring av semesterlöneskulden. Av årsredovisningen framgår vidare bl.a. att antalet debiterade förrättningar ökade från ca 278 400 under 1998 till ca 301 700 under 1999, dvs. antalet förrättningar ökade med ca 23 300.

I årsredovisningen för 1999 har Jordbruksverket uppfyllt de återrapporteringskrav som regeringen angett i regleringsbrevet. Av anslagsbeloppet för budgetåret har ca 6 miljoner kronor utgått som ersättning för veterinärvård till avlägset boende djurägare. I likhet med föregående år har ersättningen främst utgått till djurägare i de mera nordligt belägna och djurglesa länen.

Dioxinskandalen i Belgien ledde till kontroller av svenska foderföretag. Jordbruksverkets inventeringar visade dock att det inte förekommit någon införsel till Sverige av belgiskt foder som kunde knytas till dioxinproblematiken och som använts till nötkreatur, svin, fjäderfä eller kläckägg.

Den totala förbrukningen av läkemedel som distribueras genom foder har minskat jämfört med 1998. En fullständig rapport över läkemedelsanvändning i foder för samtliga djurslag och relaterat till den totala fodertillverkningen kommer att presenteras i SJV:s rapportserie.

Det goda svenska djurhälsoläget har kunnat behållas under 1999. Ersättning har emellertid utbetalats på grund av statliga ingripanden enligt epizootilagen (1980:369) med ca 25 miljoner kronor. Den nya epizootilagen (1999:657), som trädde i kraft den 1 oktober 1999, innebär en förstärkning i smittskyddsarbetet genom att djurägarens anmälningsskyldighet vid misstänkt sjukdom skärps samtidigt som den enskilde djurägaren och jordbruksnäringen får ta ett större ekonomiskt ansvar för sjukdomsbekämpningen än tidigare.

Jordbruksverket rapporterar att andelen hälsokontrollerade slaktsvin har ökat från 73 till 75 procent av totala antalet uppfödda slaktsvin och andelen hälsokontrollerade kor har ökat till 87 procent. Totalantalet djur har minskat i Sverige. I fårhälsovården ökar anslutningen till fårkontroll och fårhälsovård och var under 1999 uppe i 15 procent av antalet får. I fiskhälsokontrollprogrammet ingår 65 procent av de fiskodlingar som har en årsproduktion på över 5 ton. Rapporteringen om sjukdomsanmärkningar i avslutna besättningar anger en svag minskning för

såväl svin som för nöt, vilket innebär en positiv tendens.

Det utvecklade djursjukdataprogram, kallat Vet@, som SJV tagit i drift under våren 1999 kommer att bli ett viktigt hjälpmedel i den förebyggande djurhälsovården och i den direkta djursjukvården och innebär bl.a. att sjukdomsutveckling och läkemedelsanvändning kommer att kunna följas på ett ändamålsenligt sätt. Datauppgifterna är framför allt viktiga för ett sunt och framgångsrikt avelsarbete och som underlag för arbetet med att förebygga antibiotikaresistensutveckling i den svenska djurhållningen.

Av de medel som särskilt avsatts för att ersätta producenter för vissa kostnader vid upptäckt av EHEC-smitta i samband med verkets besättningsstudier har 1 018 000 kronor utbetalats till olika slakterier för ökade kostnader vid slakt. Vidare har smittskyddsutredningar företagits i 11 besättningar. Allmänna råd avseende djurhållning och gårdsbesök har utfärdats.

Såvitt gäller burhöns har utvecklingen av och omställningen till alternativa system gått framåt under 1999, antalet höns i lösdriftsystem har ökat och ny teknikprovning av de inredda burarna har tagit fart.

Jordbruksverket startade den 1 augusti 1998 ett landsomfattande transportprojekt som planeras att avslutas under 2000. Projektet syftar till att förbättra djurskyddet i samband med transporter av djur, t.ex. vid slakttransporter och export av djur, transport av ren från sommar- till vinterbete, djurtransporter till marknader och under båt- eller färjetransporter samt till att öka samarbetet mellan olika myndigheter så att bedömningarna blir likartade över hela landet. Projektet skall också höja kompetensen när det gäller tillsynen av djurtransporter hos samtliga tillsynsmyndigheter och inom polisen. Under 1999 har två centrala utbildningar för länsstyrelser och representanter för polisen hållits. En rapport som speglar situationen vid transport av levande djur skall avsluta projektet.

Anslaget 42:3 bekostar utbildning av djurskyddsinspektörer som anordnas av Sveriges lantbruksuniversitet i samarbete med Jordbruksverket. Verkets tjänstemän deltar också som föreläsare. För djurskyddsinspektörer har anordnats en grundkurs i djurskydd för lantbrukets djur och en fördjupningskurs i djurskydd för olika djurslag. Det har även anordnats en fördjupningskurs i hantering av djurskyddsärenden för inspektörer och veterinärer samt en kurs i

djurskydd och förprovning för länsveterinärer och byggnadsrådgivare.

Genom inrättandet av en särskild djurskydds-enhet på Jordbruksverket fick djurskyddet under 1999 en organisatoriskt framskjuten position inom verket. Vidare har verket i en åtgärdsplan, utarbetad tillsammans med CFN, tagit ett samlat grepp för att stärka skyddet för försöksdjuren.

Resultatinformation rörande försöksdjursprovning
Centrala försöksdjursnämnden skall åstadkomma en effektiv, enhetlig och god etisk prövning av ansökningar om planerade djurförsök som de djurförsöksetiska nämnderna har att pröva. Under 1999 behandlade nämnderna 1 512 ansökningar om planerade djurförsök. Av dessa godkändes 290 sedan nämnderna i sina beslut angett en modifiering av försöket, 39 av ansökningarna avslogs medan resterande ansökningar godkändes utan modifiering.

Jämfört med 1997 ökade försöksdjursanvändningen enligt EU:s och Europarådskonventionens definition av djurförsök under 1998 med ca 25 000 möss medan användningen av råttor minskade med 3 000. Totalt användes 301 000 djur, varav 16 000 var fiskar. Under hand har CFN också överlämnat siffrorna över försöksdjursanvändningen 1999. Den totala användningen av försöksdjur har fortsatt att öka och uppgick detta år till 324 000 djur. Också för detta år har antalet använda möss ökat och antalet använda råttor minskat med 27 000 respektive 11 000 djur.

CFN:s finansiella stöd till forskning har under budgetåret 1999 uppgått till 4 744 000 kronor till 37 forskningsprojekt. Stöden har främst riktats mot forskningsområden som bedömts vara särskilt viktiga för att nå försöksdjursbesparande effekter.

CFN har under 1999 träffat en överenskommelse med läkemedelsföretagen Astra Zeneca AB och Pharmacia&Upjohn AB om att företagens finansiella stöd för CFN:s forskningsverksamhet skall uppgå till sammanlagt 1 miljon kronor.

En faktor, som enligt regeringens bedömning är av stor betydelse för en begränsning av antalet använda försöksdjur, är den djurförsöksetiska prövningen, eftersom den bidrar till en ökad etisk medvetenhet om frågor med anknytning till försöksdjursanvändning. Även CFN:s forskningsstöd för utveckling av alternativa metoder till djurförsök bedöms vara en betydelsefull faktor. CFN har utfärdat bestämmelser om obliga-

torisk utbildning för personal som använder försöksdjur eller som på annat sätt är knuten till djurförsöksverksamheten. En följd av den utbildning som bedrivits sedan 1992 är att personalens kompetens höjts och kvaliteten på djuromsorgen förbättrats. Enligt regeringen gagnar detta djurskyddet på ett värdefullt sätt och bidrar sannolikt även till att begränsa försöksdjursanvändningen.

4.6.2 Analys och slutsatser

Det svenska synsättet att det föreligger ett tydligt samband mellan det sätt på vilket jordbruket och djurhållningen bedrivs och kvaliteten hos de livsmedel som blir resultatet är ledstjärnan för de svenska myndigheternas arbete inom djurskyddet. Detta innebär bl.a. att ansträngningar som leder till ett bra foder, god djurhållning och gott djurskydd kombinerat med god hygien i djurhanteringen ständigt måste göras. Hållbar utveckling, god hygien och god etik i djurhållningen är viktiga honnörsord såväl för dem som har hand om djuren som för allmänheten och har rent faktiskt betydelse för livsmedelskvaliteten och för hur konsumenterna värdesätter livsmedlen. Det svenska arbetet med djurhälsa och djurskydd innebär att dessa faktorer även fortsättningsvis skall prioriteras. Det krävs ytterligare insatser på Jordbruksverkets områden för detta ändamål.

Djurfodrets betydelse för djur och livsmedel har blivit allt tydligare, vilket inte minst Vitboken om livsmedelssäkerhet visar. Det är synnerligen viktigt att Sverige fortsätter arbetet för säkert och sunt foder.

Behovet av att granska de mikrobiologiska riskerna vid kretsloppsförfarandet för att kunna bryta eventuella smittkedjor så att inte problem av typ BSE skall upprepas är mycket stort. Hygien- och smittskyddsfrågor i samband med kretsloppsprincipen är ett eftersatt kunskapsområde. Omställningen av jordbruket mot mer ekologisk produktion medför ett ökat nyttjande av organiskt avfall som gödselmedel. Detta kräver väsentligt förbättrad kunskapsbas om smittor i kretslopp, dvs. för forskning och vetenskapligt utvecklingsarbete på området. Forskning inom området är synnerligen angelägen.

Sverige har internationellt sett en erkänt god smittskydds- och djurhälsosituation. Det är av största vikt att även fortsättningsvis förhindra att allvarliga smittsamma djursjukdomar kommer

till Sverige. Arbetet på detta område har högsta prioritet.

Regeringen bedömer att arbetet i beredskapsavseende och med att medverka till att förhindra spridning av allvarliga smittsamma djursjukdomar inom Sverige under 1999 har varit framgångsrikt. Som nämnts är emellertid behovet stort av ytterligare forskning rörande smittskydd och kretslopp men resurser inom befintliga ramar finns inte hos SVA, erforderliga resurser måste tillföras.

Regeringen konstaterar att det vid bedömningen av hur försöksdjursanvändningen förändrats under en följd av år är viktigt att hänsyn tas dels till vilka kriterier som under olika år gällt för inrapportering av försöksdjursanvändningen, dels till omfattningen av den forskning inom vilken djurförsök eller alternativa metoder används. Med beaktande av detta bedömer regeringen att utvecklingen av försöksdjursanvändningen har varit positiv under senare år.

4.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har lämnat revisionsberättelser utan invändningar för SVA och CFN avseende räkenskapsåret 1999.

4.8 Budgetförslag

4.8.1 42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tabell 4.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor				
1999	Utfall	80 611	Anslagskredit	1 266
2000	Anslag	85 188	Utgiftsprognos	85 422
2001	Förslag	93 706		
2002	Beräknat	95 640 ¹		
2003	Beräknat	97 723 ¹		

¹ Motsvarar 93 706 tkr i 2001 års prisnivå.

Statens veterinärmedicinska anstalts uppgift är att uppnå och vidmakthålla en god djur- och folkhälsa. Arbetet bedrivs genom förebyggande, diagnostiserande och bekämpande av infektionssjukdomar hos djur. SVA medverkar vid utbrott av epizootiska sjukdomar och ansvarar för Zoo-

noscenter i Sverige. SVA är veterinärmedicinskt centrallaboratorium och svenskt referenslaboratorium enligt EG:s zoonosdirektiv.

SVA:s verksamhet består av anslagsfinansierade myndighetsuppgifter och avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet. Räkenskapsåret 1999 uppvisar underskott för såväl den anslagsfinansierade verksamheten som för uppdragsverksamheten. Underskottet i den uppdragsfinansierade verksamheten kan hänföras till bl.a. konkurrens från privata laboratorier. SVA har dock vidtagit såväl prishöjningar som besparings- och åtgärdsprogram.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1999	153 300	155 260	-1 960
(varav tjänsteexport)	(13 688)	(13 688)	
Prognos 2000	150 500	155 700	-5 200
(varav tjänsteexport)	(13 400)	(13 400)	
Budget 2001	156 000	156 000	0
(varav tjänsteexport)	(13 900)	(13 900)	

Regeringens överväganden

Det är nödvändigt att kritiskt granska de mikrobiologiska riskerna vid kretsloppsförfarandet för att kunna bryta eventuella smittkedjor och det är också nödvändigt att öka kunskaperna om hygien- och smittskyddsfrågor i samband med kretsloppsprincipen. Omställningen av jordbruket mot en mer ekologisk produktion medför ett ökat nyttjande av organiska restprodukter som gödselmedel. Detta kräver en väsentligt förbättrad kunskapsbas om smittor i kretslopp, dvs. för forskning och vetenskapligt utvecklingsarbete på området. SVA har behov av ökade resurser i detta avseende. Inom ramen för regeringens satsning på forskning och utveckling av ekologisk produktion föreslår regeringen att SVA tillförs 2,5 miljoner kronor för budgetåren 2001–2003 till denna forskning.

EU:s medlemsstater skall se över hela området av restprodukter från livsmedelsindustrin som används för eller kan komma att användas för recirkulering till foder. SVA:s uppgift är att utgöra en vetenskaplig bas inom området foder-

säkerhet. Sverige har i dag svårigheter att visa upp den samlade kompetens på området som Vitboken kräver och som även behövs för omställningen till en ökad andel ekologisk produktion. SVA bör i överensstämmelse med dess instruktion ges möjlighet att ta ett större ansvar inom foderområdet, framför allt vad avser forsknings- och utvecklingsarbete samt laboratoriediagnostik avseende exempelvis restsubstanter, toxiner, smittämnen m.m. Ökad kompetens och projektmedel för forskning och vetenskapligt utvecklingsarbete på foderområdet är nödvändigt och SVA:s anslag bör tillföras ytterligare medel för detta ändamål. Inom ramen för regeringens satsning på forskning och utveckling av ekologisk produktion föreslår regeringen att SVA tillförs 2,5 miljoner kronor för budgetåren 2001–2003 till denna forskning.

SVA har på regeringens uppdrag utrett behovet av en förbränningsanläggning för bränning av djurkroppar och delar därav som kommer från SLU, SVA och andra institutioner liksom sällskapsdjur från privatkliniker och veterinärer m.fl. samt riskkartonger från sjukhus innehållande kroppsdelar och organ. Dessa avfallslag kan innehålla smittämnen. Resultatet är att det finns ett nationellt behov av en sådan anläggning. Utredningen föreslår att SVA blir ny huvudman för befintlig förbränningsanläggning fr.o.m. den 1 januari 2001. Därmed behövs det ett ökat anslag om 1 321 000 kronor utöver nuvarande om 530 000 kronor. Regeringen anser att SVA skall vara huvudman för verksamheten. Anslagsökningen med 1 321 000 kronor finansieras genom en minskning av anslaget till SLU med motsvarande belopp.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 93 706 000 kronor för 2001. För 2002 och 2003 bedöms anslagsbehoven vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 4.4 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	85 188
Pris- och löneomräkning	2 197
Överföring från anslaget 25:1 (SLU)	1 321
Medel för FoU rörande ekologisk produktion	5 000
Förslag 2001	93 706

4.8.2 42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen

Tabell 4.5 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	80 277	0
2000	Anslag	75 669	Utgifts- prognos 75 669
2001	Förslag	85 753	
2002	Beräknat	87 328 ¹	
2003	Beräknat	89 119 ¹	

¹ Motsvarar 85 753 tkr i 2001 års prisnivå.

Jordbruksverket är chefsmyndighet för distriktsveterinärorganisationen. Distriktsveterinäravdelningen ansvarar för ledning och samordning av verksamheten inom organisationen. I ansvaret innefattas frågor om bl.a. budget och ekonomiskt resultat, löne- och taxesättning, tjänstetillsättningar och avtalsfrågor samt frågor om kompetensutveckling.

Länsstyrelsernas uppgifter omfattar bl.a. distriktsveterinärorganisationen samt samordning av åtgärder mot djursjukdomar och brister i djurskyddet inom länen i enlighet med Jordbruksverkets riktlinjer.

Distriktsveterinärorganisationen är avpassad främst för att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård hos djur inom animalieproduktionen och hos hästar som används i jord- och skogsbruket. Om det finns djurskyddsskäl eller där annan veterinärvård inte kan anvisas, är en distriktsveterinär skyldig att även utöva djursjukvård för övriga husdjur. Distriktsveterinärorganisationen skall i samarbete med bl.a. den av lantbruksnäringen organiserade hälsokontrollverksamheten medverka vid förebyggande åtgärder, delta i kontroll och bekämpningsprogram samt utföra officiella veterinäruppgifter.

Distriktsveterinärorganisationen finansieras till största delen av uppdragsgivarna, dvs. i första hand djurägarna och i övrigt av anslag över statsbudgeten. Anslaget belastas av kostnader för löner, varav kostnaderna för jourverksamhet utgör en betydande del samt för utbildning och gemensam administration för organisationen.

Under anslaget anvisas även medel för att minska avlägset boende djurägars veterinärkostnader för vård av jord- och skogsbrukets djur. Enligt förordningen (1994:1313) om avgifter vid veterinär yrkesutövning meddelar Jordbruksverket föreskrifter om avgifter vid sådan veterinär yrkesutövning som står under

verkets tillsyn och som avser arbetsuppgifter som utförs av en distriktsveterinär eller av annan veterinär på grund av en föreskrift eller ett myndighetsföreläggande.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.6 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter (som får disponeras)	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Kostnads- täckning %
Utfall 1999	290 874	304 984	-14 110	95
Prognos 2000	316 200	323 300	-7 100	98
Budget 2001	347 800	355 600	-7 800	98

Regeringens överväganden

Regeringen beräknar anslagsbehovet till 85 753 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 4.7 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	75 669
Pris- och löneomräkning	1 084
Justering av premier (från 43:1)	9 000
Förslag 2001	85 753

4.8.3 42:3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Tabell 4.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	20 077	Anslags- sparande	6 279
2000	Anslag	22 381	Utgifts- prognos	25 888
2001	Förslag	22 303		
2002	Beräknat	22 712 ¹		
2003	Beräknat	23 175 ¹		

¹ Motsvarar 22 303 tkr i 2001 års prisnivå.

Under anslaget anvisas medel för djurskyddsfrämjande åtgärder, bl.a. kostnader för provning från djurskydssynpunkt av djurhållningssystem, inredningsdetaljer i stallar m.m. och utbildning i djurskyddstillsyn. Under anslaget anvisas också medel för djurhälsovård i form av förebyggande hälsokontroll och till djursjukdatasystemet.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Det av EU till hälften medfinansierade stödet till biodlingen, totalt omfattande 3,2 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s verksamhetsår under perioden den 16 oktober–den 15 oktober. Detta innebär att staten åtar sig framtida förpliktelser som inte rymms under ramen för redan beviljade anslag. Av denna anledning föreslås riksdagen att bemyndiga regeringen att under 2001, i fråga om ramanslaget 42:3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 5,9 miljoner kronor efter 2001.

Tabell 4.9 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1999 utfall	2000 prognos	2001 beräknat	2002 beräknat	2003- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	1 732	10 642	5 874		
Nya förpliktelser	1 600	21 289	19 279		
Infriade förpliktelser	1 732	26 057	19 553	-	-5 600
Utestående förpliktelser vid årets slut	1 600	5 874	5 600		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	1 600	1 600	5 600		

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 22 303 000 kronor för 2001. För 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 4.10 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	22 381
Pris- och löneomräkning	421
Minskat resursbehov	-500
Förslag 2001	22 303

4.8.4 42:4 Centrala försöksdjursnämnden

Tabell 4.11 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	7 783	Anslags- sparande	165
2000	Anslag	8 202	Utgifts- prognos	8 202
2001	Förslag	8 283		
2002	Beräknat	8 448 ¹		
2003	Beräknat	8 628 ¹		

¹ Motsvarar 8 283 tkr i 2001 års prisnivå.

Centrala försöksdjursnämndens uppgift är att begränsa antalet djur som används i djurförsök. CFN skall därvid samverka med andra myndigheter och organ inom försöksdjursområdet. CFN lämnar finansiellt stöd till forskningsprojekt för att främja utvecklingen av alternativa metoder. CFN är vidare huvudman för de djurförsöksetiska nämnderna som prövar all användning av försöksdjur från etisk synpunkt. CFN skall följa nämndernas arbete och bedömning av frågor om användningen av försöksdjur och skall

verka för en effektiv, enhetlig och god etisk prövning av ärenden om planerade djurförsök. Slutligen har CFN ett ansvar att följa försöksdjursanvändningen och sprida information om alternativa metoder och om andra försöksdjursfrågor.

Den djurförsöksetiska prövningen bidrar till en ökad etisk medvetenhet om frågor med anknytning till försöksdjursanvändning. Även CFN:s forskningsstöd för utveckling av alternativa metoder till djurförsök är en betydelsefull faktor liksom arbetet med att få alternativa metoder godkända av berörda myndigheter. Den obligatoriska utbildningen för personal som använder försöksdjur eller som på annat sätt är knuten till djurförsöksverksamheten innebär att personalens kompetens höjs och kvaliteten på djuromsorgen inom forskningen förbättras.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 8 283 000 kronor. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 4.12 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	8 202
Pris- och löneomräkning	81
Förslag 2001	8 283

4.8.5 42:5 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Tabell 4.13 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	125 686	Anslags- sparande	12 956
2000	Anslag	90 950	Utgifts- prognos	99 877
2001	Förslag	90 950		
2002	Beräknat	90 950		
2003	Beräknat	90 950		

Anslaget används för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjursjukdomar, varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657) och zoonoslagen (1999:658) samt till djurägare för smittskyddsutredningar med avseende på zoonosen EHEC. Vidare används anslaget till bidrag för obduktionsverksamhet samt för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller. Bland annat används medel för att kontinuerligt bedöma sjukdomsläget för de sjukdomar där EU:s regler för handel med djur innebär att sjukdomsberedskapen måste höjas samt för att utbilda de veterinärer som skall utföra övervakande kontroller.

För anslaget 42:5 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar* föreslår Jordbruksverket att ett bemyndigande om 7 miljoner kronor införs under räkenskapsåret 2000. Jordbruksverket föreslår vidare att bemyndigandet sänks till 5 miljoner kronor för räkenskapsåret 2001.

Regeringens överväganden

Även om effekterna av de nya zoonos- och epizootilagarna förväntas innebära en sänkning av kostnaderna för sjukdomsbekämpningen i det enskilda fallet, syns antalet sjukdomsfall öka. Förekomsten av smittsamma djursjukdomar är betydligt högre i övriga Europa än i Sverige. Direktkontakten med Europa kommer att underlättas av Öresundsbron. Farhågorna kring smittspridning över Öresundsbron måste beaktas.

Bidrag till obduktionsverksamhet uppgår till 2,75 miljoner kronor för 2000. Årligen obduceras för närvarande ett för litet antal djur, vilket inte är tillfredsställande från smittskyddssynpunkt eller för att kunna påvisa Sveriges sjukdomsstatus. Cirka 4 000 obduktioner per år måste utföras för att uppnå en godtagbar nivå.

Ett nytt system för epidemiologisk övervakning av TSE har godkänts av Kommissionens Ständiga Veterinärkommitté och kommer att träda i kraft den 1 januari 2001. Den nya övervakningen innebär att nya diagnostika kommer att användas. För Sveriges del kommer det att röra sig om undersökning av 2 500 nötkreatur årligen. Djur som självdött eller avlivats kommer att utgöra basen för provtagningen. Viss provtagning kommer även att ske av nödslaktade djur. Kostnaderna avser förutom ryggmäragsprovtagning även transporter m.m.

För de nu nämnda områdena avser regeringen att överföra 11 050 000 kronor från anslaget 43:1 Statens jordbruksverk.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen anslagsbehovet till 90 950 000 kronor. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 4.14 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	2000 prognos	2001 beräknat	2002 beräknat	2003- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	4 420	7 000		
Nya förpliktelser	112 853	108 000		
Infriade förpliktelser	110 273	110 000	-	-5 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	7 000	5 000		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	7 000	5 000		

4.8.6 42:6 Ersättningar för viltskador

Tabell 4.14 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	58 890	Anslags- sparande	5 452
2000	Anslag	63 000	Utgifts- prognos	63 000
2001	Förslag	71 000		
2002	Beräknat	86 000		
2003	Beräknat	86 000		

De utgifter som belastar anslaget avser bidrag till åtgärder för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada enligt 29 a § jaktförordningen (1987:905) samt för skador som rovdjur orsakar på renar.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Antalet rovdjur, i synnerhet lo, har ökat i antal. Detta har medfört ökade skador på tamdjur. Även kostnaden för annan skada av vilt har ökat. De ökade skadorna av säl på fiskeredskap och fångst har särskilt påtalats.

Rovdjursutredningen lämnade i sitt slutbetänkande Sammanhållen rovdjurspolitik (SOU 1999:146) bl.a. vissa förslag till en förändring av nuvarande bidrags- och ersättningssystem för skador orsakade av rovdjur. Betänkandet har remissbehandlats.

I skrivelse den 7 juni 2000 (rskr. 1999/2000:253) anmälde riksdagens talman riksdagens beslut med anledning av Miljö- och jordbruksutskottets betänkande (bet. 1999/2000: MJU17). Beslutet innebär att regeringen bör ta ett övergripande ansvar för att motverka de ekonomiska förluster och andra olägenheter som fiskenäringen åsamkas på grund av sälbeståndets storlek. Regeringen bör vidare enligt riksdagsbeslutet, i samråd med de berörda myndigheterna, vidta åtgärder som gör det möjligt att bedriva någon form av jakt för att komma till rätta med de angivna problemen.

Slutsatser

Några ändringar i ersättningssystemet för skador av vilt bör inte övervägas före det att regeringen tagit ställning till Rovdjursutredningens förslag. Regeringen bedömer att ytterligare 15 miljoner kronor per år behöver anvisas 2002 och 2003. Förstärkningen kommer att finansieras genom en omfördelning från utgiftsområde 18, anslaget Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Regeringen avser att i annat sammanhang återkomma till riksdagen vad gäller förslagen i Rovdjursutredningens slutbetänkande.

Skada på ren

Ökningen av antalet rovdjur och ett ökande avräkningspris på renkött medförde att ersättningsbeloppet budgetåret 1999 höjdes till 35 miljoner kronor. För att säkerställa en rättvis fördelning av ersättningen mellan samebyarna avsätts medel för systematiska inventeringar för att fastställa förekomst och föryngring av rovdjur i renskötselområdet. För samebyarnas del av inventeringskostnaderna beräknas 3 miljoner kronor.

Skada på annat än ren

Naturvårdsverket fördelar medel på samtliga länsstyrelser, som beslutar om bidrag för att förebygga eller ersätta skada. Inriktningen är att viltskador så långt som möjligt skall förebyggas.

Mot bakgrund av regeringens överväganden i vårpropositionen och riksdagens tillkännagivande om att motverka de ekonomiska förluster och andra olägenheter som fiskenäringen åsamkas bör anslaget ökas med 8 miljoner kronor. Därmed kommer ytterligare medel att kunna anvisas för skador på annat än ren.

Regeringen bedömer således anslagsbehovet till 71 000 000 kronor för 2001. För 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven öka till 86 000 000 kronor per år.

5 Livsmedelspolitik

5.1 Omfattning

Till politikområdet har förts verksamheter hänförliga till EU:s gemensamma jordbrukspolitik, med undantag för verksamhet hänförlig till förordningen (EG) nr 1257/99 och därmed sammanhängande verksamhet, EU:s gemensamma fiskeripolitik samt verksamheter tillhörande området säkra livsmedel. Områdets utgifter bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU men är också till vissa delar, främst vad gäller delar av området säkra livsmedel, baserade på rent nationella beslut.

Verksamhetsområdena omfattar vegetabilie- och animalieproduktion, trädgårdsnäring, fiskerinäring, livsmedel, konsumentfrämjande åtgärder på livsmedelsområdet, statistikproduktion på jordbruks- och livsmedelsområdet, jordbruksadministration, fiskeradministration m.m. Centrala förvaltningsmyndigheter inom politikområdet är Statens jordbruksverk, Fiskeriverket och Statens livsmedelsverk. Andra myndigheter inom politikområdet är Statens utsädeskontroll, Statens växtsortnämnd samt Livsmedelsekonomiska institutet.

Offentligrättslig verksamhet bedrivs i första hand vid Livsmedelsverket (besiktningsveterinärorganisationer m.m.) och Jordbruksverket (växtinspektion, foderkontroll, distriktsveterinärorganisation m.m.). Uppdragsverksamhet bedrivs vid flera myndigheter. Vid Fiskeriverket har uppdragsverksamheten och tjänsteexporten betydande omfattning.

Jordbruksverket är central förvaltningsmyndighet på det jordbruks- och livsmedelspolitiska området. Jordbruksverket har ett samlat sektorsansvar för jordbruks- och trädgårdsnäring, rennäring samt är chefsmyndighet för landets dist-

riktsveterinärer och ansvarig myndighet för livsmedelsberedskapen inom totalförsvarets civila del. Verksamheten är i hög grad inriktad på tillämpning av EU:s regleringar och stödsystem. Jordbruksverket är beslutande myndighet för åtgärder inom områdena intervention, exportbidrag, mjölkkvoter och bidragsrätter. Länsstyrelserna är beslutande myndighet för direktstöden till jordbrukare, förutom handjurs- och slaktbidrag för vilka Jordbruksverket är beslutande myndighet. Jordbruksverket skall arbeta för ett rikt och varierat odlingslandskap med biologisk mångfald och verka för att miljöbelastningen från jordbruket blir så liten som möjligt. Andra uppgifter är att verka för ett gott hälsotillstånd bland husdjuren genom högt ställda djurskyddskrav och en rikstäckande djursjukvård genom distriktsveterinärorganisationen.

Fiskeriverket är central myndighet för såväl förvaltning av fiskresurserna som för främjandet av en livskraftig fiskerinäring. Fiskeriverket skall vidare främja forskning och bedriva utvecklingsverksamhet på fiskeområdet.

På regional nivå har länsstyrelserna ansvaret för fiskefrågor, främst fiskevård och EG:s strukturstöd.

Livsmedelsverket är central tillsynsmyndighet för frågor som gäller livsmedel inklusive dricksvatten. Dess främsta uppgifter är att utarbeta föreskrifter inom livsmedelsområdet, utöva tillsyn enligt livsmedelslagen (1971:511), leda och samordna livsmedelskontrollen, informera om viktiga förhållanden på livsmedelsområdet, aktivt medverka till att riksdagens och regeringens riktlinjer i fråga om kost och hälsa fullföljs, verkställa utredningar och vetenskapliga undersökningar om livsmedel och matvanor samt att utveckla metoder för livsmedelskontrollen. I

Tabell 5.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000 ¹	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
43:1 ¹ Statens jordbruksverk	298	304	297	300	308	314
43:2 Statens utsädeskontroll	1	1	1	1	1	1
43:3 Statens växtsortnämnd	1	1	1	1	1	1
43:4 Bekämpande av växtsjukdomar	2	3	3	3	3	3
43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.	3 910	1 321	1 395	5 270	5 407	5 407
43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	1 586	1 547	1 407	1 526	1 516	1 516
43:7 Räntekostnader för förskottade arealersättningar m.m.	66	80	78	80	80	80
43:8 Fiskeriverket	60	68	65	67	68	69
43:9 Strukturstöd till fisket m.m.	23	31	0	31	31	31
43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	75	80	102	80	80	80
43:11 Fiskevård	20	20	20	20	20	20
43:12 Statens livsmedelsverk	113	121	118	120	122	125
43:13 Livsmedelsekonomiska institutet	3	8	8	8	8	8
43:14 Livsmedelsstatistik	26	22	26	22	23	23
43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	7	4	4	4	4	4
43:16 Åtgärder på livsmedelsområdet	15	30	30	25	25	5
43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer	36	37	39	37	37	37
Totalt för livsmedelspolitik inom utgiftsområde 23	6 242	3 692	3 597	7 594	7 934	7 726

¹ Avser anslagen Statens jordbruksverk, Djurregister, Blockdatabas och Kostnader för livsmedelsberedskap.

tillsynsverksamheten ingår också att Livsmedelsverket är huvudman för besiktningsveterinärorganisationen som utför tillsyn i form av köttbesiktning vid kontrollslakterier m.m.

Internationellt arbete inom jordbruks- och fiskeområdena avser framför allt verksamheten inom Förenta nationernas jordbruks- och livsmedelsorganisation (FAO), OECD samt regionala organ och nordiskt samarbete.

I samband med införandet av politikområdet görs vissa förändringar i anslagsstrukturen.

5.2 Utgiftsutveckling

5.3 Mål

Regeringens förslag: Målet för politikområdet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion.

I föregående års budgetproposition angavs som ett mål en reformering av den gemensamma jordbrukspolitikerna och den gemensamma fiskeripolitiken. En reform bestående av bl.a. en avreglering och anpassning till marknaden som den kommer till uttryck genom samhällets och konsumenternas efterfrågan, är snarast att se som ett medel för att nå nämnda mål.

Inom politikområdet skapas förutsättningar för att

- de jordbruksföretag som så önskar skall kunna anslutas fullt ut till de obligatoriska EU-stöden,
- de stödberättigade jordbruksföretag som så önskar skall kunna anslutas till medfinansierade och nationellt finansierade regionala stöd så att givna ramar utnyttjas maximalt,
- jordbrukets och fiskerinäringens miljömål uppfylls,
- genomföra en erforderlig omstrukturering av fiskerinäringen,

- arbetet med att ta fram biologiskt och vetenskapligt underlag förbättras,
- nå en jämn tillförsel av råvara till marknaden,
- säkerställa EG:s krav på fiskerikontroll,
- förbättra fiskevården,
- i konsumenternas intresse verka för säkra livsmedel av god kvalitet, redlighet i livsmedelshandlingen och bra matvaror.

De mål som angavs i budgetpropositionen 2000 för de delar av utgiftsområdet som nu föreslås ingå i politikområdet Livsmedelspolitik var

- reformerad gemensam jordbrukspolitik och fiskeripolitik,
- hållbar livsmedelsproduktion för ökad miljöanpassning, sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt,
- produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och förstärkning av konsumentperspektivet.

5.4 Politikens inriktning

Den gemensamma jordbrukspolitiken

För fem år sedan blev Sverige medlem i EU. Därigenom gavs möjlighet att påverka utvecklingen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Insatserna har allmänt kommit att inriktas på att utveckla och fördjupa de svenska positionerna. Arbetet har bedrivits aktivt såväl i Bryssel som i Sverige. Samarbetet mellan medlemsländerna har lett till att principiellt viktiga förändringar av den politiska diskussionen och politikens inriktning kommit till stånd. Från en politik med tydlig inriktning mot livsmedelsproduktionen i primärledet, har Sverige och övriga medlemsländer genomfört förändringar i politiken för att uppnå andra värden förknippade med produktionen. Utvecklingen har inneburit att man numera även diskuterar frågor såsom en marknadsanpassning av jordbruksproduktionen, landsbygdens utveckling, matens kvalitet, uppfödningssystem, djurens hälsa samt landsbygdens miljö- och kulturvärden. Det framtida arbetet kommer således i en allt högre utsträckning att omfatta hela livsmedelskedjan, inklusive frågor som inte direkt hanteras inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken.

De första stegen mot en ny form av jordbrukspolitik togs redan 1992 genom att dåvarande medlemsländer beslutade om MacSharry-reformen. Med denna reform påbörjades en övergång från marknadsprisstöd till riktade direktstöd. Genom övergången sänktes priserna inom EU och närmade sig således världsmarknadspriserna. Detta innebar inte bara en marknadsanpassning för att konsumenterna på sikt skulle få lägre matpriser, utan även en strävan mot ett mer långsiktigt konkurrenskraftigt jordbruk och mindre negativa effekter på världsmarknaden. För att underlätta övergången för lantbrukarna kompenseras dessa med direktstöd i form av t.ex. areal- och djurbidrag. Ytterligare ett led i reformen var att pengar sattes av för riktade miljö- och landsbygdsåtgärder. Härigenom var det inte längre bara fråga om produktion av livsmedel, utan även om att minimera jordbrukets negativa effekter på miljön och maximera dess positiva inverkan på landsbygden och dess natur- och kulturvärden.

Några år efter Sveriges inträde i EU slog riksdagen fast riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). Av beslutet framgår att Sverige skall verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU vars mål är att

- främja ett brett och varierat utbud av säkra livsmedel till skäliga priser,
- främja en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion samt
- bidra till global livsmedelssäkerhet.

För att nå dessa tre mål krävs att jordbrukspolitiken reformeras i en marknadsorienterad riktning. Det första steget i denna process togs 1992. Med reformerna inom ramen för Agenda 2000, som beslutades i mars 1999, togs ytterligare steg. Regeringen anser att detta var steg i rätt riktning men att det fortfarande finns mycket att göra. Genom en marknadsanpassning som innebär en gradvis sänkning av prisstöden ges utrymme för andra politiska åtgärder som förbättrar möjligheterna att uppnå det som samhället och konsumenterna efterfrågar. En ny jordbruks- och livsmedelspolitik bör också medföra lägre samhällsekonomiska kostnader och lägre budgetkostnader.

Samhällets efterfrågan av tjänster utöver produktionen av livsmedel har ökat de senaste åren. Detta kan vara allt från öppna landskap och be-

varad biologisk mångfald till upprätthållande av kulturvärden. Det finns också en ökad medvetenhet om produktionsformer och livsmedelskvalitet. Konsumenterna efterfrågar livsmedel som kommer från lantbruk där djuren behandlas väl. Även i de efterföljande leden kräver konsumenterna en hantering som ger livsmedel av hög kvalitet. Det är bl.a. i detta perspektiv som det krävs anpassningar av den gemensamma jordbrukspolitiken och av det politiska arbete som bedrivs utanför dess ramar.

Parallellt med en ökad efterfrågan på en etisk och högkvalitativ produktion i alla led, finns det en ökad insikt om behovet av ett globalt hänsynstagande. I tillämpningen av den gemensamma jordbrukspolitiken måste hänsyn tas till de effekter som den kan få på andra länder. Detta är framför allt av stor betydelse när det gäller utländerna och deras jordbruksproduktion. Mot bakgrund av detta blir de kommande förhandlingarna inom Världshandelsorganisationen (WTO) betydelsefulla för politikens utveckling. De begränsningar som nuvarande handelsavtal (GATT-avtalet) lägger för t.ex. exportsubventioner inom ramen för jordbrukspolitiken och det faktum att fredsklausulen löper ut, gör att det kan finnas behov av att ytterligare förändra politiken. Detta krav kan även komma att skärpas ytterligare i de handelsavtal som kan tänkas förhandlas fram under de närmaste åren.

Även när det gäller utvidgningen av EU spelar den gemensamma jordbrukspolitiken en betydelsefull roll. En konsekvent tillämpning av den gemensamma jordbrukspolitiken är en förutsättning för att den inre marknaden skall fungera som avsetts. För varje medlemsland innebär detta en rad rättigheter, såväl som skyldigheter. För att kunna utveckla ett mångsidigt, hållbart och miljövänligt samt konkurrenskraftigt jordbruk inom hela EU är det nödvändigt att den politik som förs är långsiktigt hållbar. Sverige driver därför frågan om ytterligare anpassningar av jordbrukspolitiken före det att kandidatländerna blir medlemmar.

Den gemensamma fiskeripolitiken

Den gemensamma fiskeripolitiken är en fullt utvecklad gemenskapspolitik och reglerar alla aspekter på fisket från havet till konsumenten.

Målen för den gemensamma fiskeripolitiken består av tre delar; resurspolitik, strukturpolitik och marknadspolitik samt, i syfte att övervaka efterlevnaden av regelverket, bestämmelser om kontroll. De allmänna målen är att skydda och

bevara de levande marina akvatiska resurser som är tillgängliga och får utnyttjas. Dessa resurser skall långsiktigt nyttjas på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt med hänsyn tagen till fiskets sociala och regionalekonomiska betydelse.

I den pågående översynen av den gemensamma fiskeripolitiken, som skall leda till ett ställningstagande under 2002, kommer regeringen att verka för att den skall utvecklas till att i högre grad bidra till att fisket bedrivs på ett långsiktigt hållbart sätt. Två av de huvudsakliga instrumenten som gemenskapen använder sig av är långsiktiga förvaltningsstrategier och införandet av nya tekniska bevarandeåtgärder. För att säkerställa efterlevnaden av regelverket är det viktigt med en effektiv fiskerikontroll. Inom ramen för denna övergripande målsättning skall en ökad marknadsanpassning och ett förenklat regelverk, ge producenterna möjlighet att utveckla sin näring samtidigt som hänsyn tas till konsumenternas behov.

Samma villkor bör gälla vare sig fisket bedrivs i EU-vatten eller inom ramen för regionalt samarbete eller avtal med tredje land. De beslut som fattats inom EU och som rör frågor om nyttjandet av fiskresurserna har tagit sin utgångspunkt i att genomföra den internationellt stadfästa försiktighetsprincipen, vilken Sverige ställer sig bakom. Regeringens förslag för att åstadkomma ett hållbart fiske har redovisats i propositionen Hållbart fiske och jordbruk (prop. 1997/98:2, bet. 1997/98:JoU9, rskr. 1997/98:116).

Det svenska ordförandeskapet

Sverige kommer att inneha ordförandeskapet i EU första halvåret 2001. Ambitionen för det svenska ordförandeskapet är att det skall genomföras väl, vilket betyder att det skall vara effektivt, resultatriktat och flexibelt. Ett väl genomfört ordförandeskap skall stärka Sveriges roll i EU och övriga medlemsländers syn på Sverige som medlemsland. Sverige skall efter ordförandeskapet uppfattas som en seriös och kompetent medlem.

En viktig del av det svenska arbetsprogrammet under ordförandeskapet kommer att vara arbetet med förslagen i Vitboken om livsmedelssäkerhet och reformering av marknadsordningarna för olivolja, ris, socker samt frukt och grönt. Vidare inleds diskussionerna rörande översynen av den gemensamma fiskeripolitiken.

Säkra livsmedel

Konsumenten skall kunna lita på att de livsmedel som konsumeras är säkra. För att en konsument skall kunna göra ett medvetet val av livsmedel krävs att denne besitter en viss kunskap och har tillgång till information. Regeringen verkar därför för att generellt förstärka konsumentperspektivet i jordbrukspolitiken. När det gäller arbetet på EU-nivå och i andra internationella sammanhang är regeringen särskilt angelägen om att driva frågor som gynnar konsumenterna. Livsmedelsverket, som är den myndighet under regeringen som har särskilt ansvar för livsmedelsfrågorna, har också konsumenten i centrum för sin verksamhet.

I januari 2000 presenterade Europeiska kommissionen en s.k. Vitbok om livsmedels säkerhet. I denna föreslogs en lång rad av förbättringar som man vill få till stånd på livsmedelsområdet i EU. Den svenska regeringen har välkomnat detta initiativ och kommer att vara mycket aktiv i arbetet med att få till stånd de ändringar som aviserats i vitboken. Särskilt glädjande är att man numera framhåller att livsmedelskedjan måste ses som en helhet från primärproduktion och fram till konsumentens tallrik. Detta synsätt har länge varit en hörnsten i den svenska politiken.

Kostens betydelse för hälsa och välbefinnande är sedan länge känd. Detta gäller särskilt för våra barn och ungdomar. Maten har också en social dimension. Matkultur och måltidens betydelse får allt större uppmärksamhet. Det är därför glädjande att se hur olika verksamheter bedrivs i syfte att främja måltidskunskapen. Ett bra exempel är det arbete som pågår för att bilda en måltidsakademi vars syfte är att, med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet, främja detta område.

Innevarande år anvisades ett särskilt anslag i syfte att möjliggöra satsningar på bl.a. konsumentstärkande åtgärder. Regeringens avsikt är att fortsätta denna satsning och med dessa medel stödja projekt och åtgärder som syftar till att bevara och vidareutveckla en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelssektor.

Livsmedelsindustrin svarar för ungefär 62 000 anställda eller ca 10 procent av antalet sysselsatta inom hela industrin. Därmed är livsmedelsindustrin den tredje största branschen i Sverige från sysselsättningssynpunkt. Konkurrensförutsättningarna efter EU-inträdet har ändrats i stor utsträckning för den svenska livsmedelsindustrin. För att bevara och förstärka konkurrenskraften också på den inhemska marknaden är det

av stor vikt att söka och etablera sig på nya exportmarknader. Regeringen vill genom att främja exportsatsningar bidra till en positiv utveckling inom sektorn.

Livsmedelsberedskap

I totalförsvarsbeslutet 1996 föreslås det civila försvaret inriktas utifrån en helhetssyn. Den vidgade hotbilden och helhetssynen på beredskapsåtgärderna för en säkerhetspolitisk kris och krig samt för svåra påfrestningar på samhället i fred innebär att förberedelserna för att kunna klara svåra fredstida påfrestningar har fått en ökad betydelse.

Internationellt arbete

Sveriges internationella samarbete på jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena följer samma riktlinjer som lagts fast för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelsproduktionen inom EU. I det globala perspektivet är det framför allt två olika aspekter av jordbrukspolitiken och dess målsättningar som är av betydelse. Dels skall produktionen genom riktade åtgärder utvecklas till att bli långsiktigt hållbar från både ekologisk och ekonomisk utgångspunkt, dels skall produktionen ske på marknadens villkor i enlighet med frihandelns principer. Båda dessa målsättningar är bl.a. nödvändiga delar av arbetet med att förbättra den globala livsmedelssituationen. I globala fiskerisammanhang verkar Sverige för ett genomförande av de internationella avtal som syftar till ett långsiktigt hållbart resursutnyttjande. Det internationella samarbetet, bl.a. inom FAO, bör främst syfta till att skapa ett långsiktigt hållbart nyttjande av de globala naturresurserna på jordbrukets, fiskets och skogens område samt en friare handel med livsmedel.

5.5 Insatser**5.5.1 Statliga insatser inom politikområdet***Jordbrukspolitiska området*

Sverige har sedan den 1 januari 1995 då vi blev medlemmar i EU fullt ut tagit del av EU:s stödssystem. Det nationellt medfinansierade stödssystemet har undan för undan byggts ut till att bli mer komplext, vilket medfört en ökad administration. Ändringar i stödssystemet ger upphov till mycket stora informationsinsatser både mellan

myndigheter och mellan myndigheter och jordbrukare. Betänkandet Effektivare hantering av EU:s direktstöd till jordbruket (SOU 1998:147) från utredningen om myndighetsorganisation på jordbrukets område mot bakgrund av det svenska EU-medlemskapet presenterades i december 1998. Utredningen konstaterade att det råder stora skillnader i länsstyrelsernas effektivitet vid hanteringen av EU:s jordbruksstöd. Mot denna bakgrund tillsatte regeringen därför en arbetsgrupp inom Regeringskansliet under våren 2000 med uppgiften att se över hur problemen inom jordbruksadministrationen skall lösas. Arbetsgruppen överlämnade skrivelsen Rapport om effektivisering och finansiering av jordbruksadministrationen till statsrådet och chefen för Jordbruksdepartementet i augusti 2000. Arbetsgruppens slutsatser är att reglerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken är av central betydelse för bedömningen av jordbruksadministrationens organisation och finansiering. Beslut om de centrala reglerna inom CAP fattas inom EU och inte av Sveriges riksdag, regering eller myndigheter. Beräkningen av kostnaderna för administrationen har varit svårbedömd dels på grund av att länsstyrelsernas redovisning av kostnaderna uppvisar ett stort mått av osäkerhet, dels på grund av att tänkta rationaliseringsvinster till följd av bättre rutiner och större kunskaper uteblivit eftersom det skett ständiga förändringar i stödsystemen. I rapporten konstateras att de medel som hittills ställts till förfogande måste anses ha varit tillräckliga eftersom målsättningen att helt undvika sanktioner hittills i stort sett kunnat nås. Länsstyrelserna anser sig sakna resurser för att hantera återkravsärenden. I rapporten dras slutsatsen att högre kostnadseffektivitet, förenklingar i administrationen, förbättringar av databaser och IT-stöd, ändringar av regelverk och ökad kunskap hos jordbrukarna bör leda till ytterligare effektiviseringar eller minskade kostnader i verksamheten.

På några års sikt bör, enligt rapporten, genomförandet av administrativa förenklingar och införandet av ett nytt miljö- och landsbygdsprogram leda till att resursbehoven bör kunna klaras med oförändrade ramanslag om inte några förändringar i regelverket inträffar. Det pågående kvalitetsprojektet inom Jordbruksverket och länsstyrelserna har förutsättningar att leda till att hanteringen av jordbrukarstöden både blir mer effektiv och att kvaliteten i arbetet blir bättre. Strukturutvecklingen inom jordbruket tillsammans med utökade kommunikationsmöjligheter

mellan jordbruksföretag och myndigheter gör att förutsättningarna för jordbruksadministrationen ändras. En organisation bestående av tjugotvå från varandra fristående myndigheter är i det perspektivet inte någon långsiktigt stabil lösning enligt rapporten. Stordriftsfördelar vad gäller såväl stödhanteringen som en långtgående rationalisering av ledningsfunktioner och kommunikationer bör enligt rapporten ge väsentliga besparingar oavsett om en sådan organisation är en del av Jordbruksverket eller utvecklas inom ramen för länsstyrelseorganisationen.

Rapporten har remissbehandlats. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Jordbruksdepartementet (dnr Jo2000/1892).

Regeringen delar den i rapporten redovisade bedömningen att de nya förutsättningar som nu gäller och de förändringar som kan förutses innebär att jordbruksadministrationen behöver anpassas och förändras. Bland annat bör en koncentration av handläggningen av ärenden eftersträvas. Det är angeläget att det påbörjade effektiviseringsarbetet som nu bedrivs av SJV och länsstyrelserna ges hög prioritet och att fortsatta åtgärder till förenklingar och rationaliseringar vidtas.

Regeringen kommer snarast att ta ställning till den närmare organisatoriska lösningen för hur arbetet skall bedrivas.

Inom jordbruksområdet är arbetet för en miljöanpassad livsmedelsproduktion som leder till ekologiskt hållbar utveckling av jordbruket av central betydelse. Detta sker genom att minimera jordbrukets negativa miljöpåverkan samtidigt som de positiva effekterna förstärks. För att nå detta mål arbetar verket med nationella handlingsprogram för att minska riskerna med bekämpningsmedel, minska växtnäring förlusterna från jordbruket, främja den ekologiska produktionen, bevara och förstärka den biologiska mångfalden och odlingslandskapets kulturvärden.

För att nå ett långsiktigt ekonomiskt bärkraftigt jordbruk utnyttjas olika medel, i första hand lagstiftning och ekonomiska styrmedel i form av avgifter eller bidrag (ersättningar). För att minimera jordbrukets negativa effekter på miljön används även här likartade medel. De avgiftssystem på kväve i handelsgödsel och bekämpningsmedel som tillämpats sedan länge i Sverige har varit föremål för diskussioner såväl vad gäller avgifternas konstruktion som deras effektivitet. Behovet av att förstärka de miljöstyrande effekterna av avgifter inom jordbruket i syfte att nå målet om

reduktion av växtnäringsläckaget behandlas i SOU 2000:52 Miljön – allas vårt ansvar. Nödvändiga miljöförbättringar på mest effektiva sätt till lägsta kostnad bör utredas med beaktande av lantbrukarnas ekonomiska förutsättningar.

Effektiviteten i dessa system är avgörande för måluppfyllelsen. Regeringens arbete måste därför inriktas på att kondinuerligt utvärdera de olika medlens effekter och därvid också vid behov föreslå eller besluta om sådana förändringar som kan leda till ett effektivare utnyttjande av medlen. Frågan om avgifternas konstruktion och disposition är föremål för beredning inom Regeringskansliet och regeringen avser att återkomma till frågan i vårpropositionen 2001.

Växtskydd

Det fyto-sanitära läget är i stort sett gott. Växtmaterial som når Sverige är generellt av hög sundhetsstatus. Inom EU har en begränsad etablering av tallvedsnematod skett i trakterna runt Lissabon. Beslut om gemenskapsåtgärder har fattats i syfte att kartlägga och begränsa riskerna. Mot bakgrund av fynd av tallvedsnematod och andra skadeinsekter sker en speciell sundhetsmässig uppföljning av förpackningsvirke från tredje land i samverkan med Tullverket. Inom ramen för Internationella växtskyddskonventionen (IPPC) utarbetas för närvarande också en internationell standard för förpackningsvirke. Vidare diskuteras med berörda parter inom EU frågan om gränsdragningen mellan IPPC och Biodiversitetskonventionen och hur samarbetet kan stärkas med avseende på bl.a. genetiskt modifierade organismer. Samtliga frågor rörande IPPC kommer att behandlas inom ramen för FAO:s beslutsprocess under Sveriges ordförandeskap. Gemenskapsregler på området saknas men håller för närvarande på att arbetas fram.

Utsäde

Certifieringen av utsäde innebär att det utsäde som skall saluföras i landet skall ha genomgått en oberoende och noggrann kvalitetskontroll. Endast sorter som finns intagna på en nationell sortlista eller gemenskapens sortlista får certifieras. Ett fullgott utsäde minskar behovet av att använda bekämpningsmedel för att på så sätt främja en effektiv och hållbar växtodling i landet.

Det saknas, såväl inom gemenskapen som nationellt, regler rörande renhetskrav m.m. vad gäller oavsiktlig förekomst av genetiskt modifierat utsäde i traditionella växtsorter. På verkstälighetskommitténivå inom EU diskuteras för

närvarande i avvaktan på ett permanent regelverk en plan som bl.a. ålägger medlemsstaterna att i samverkan med näringen organisera en offentlig kontroll syftande till att säkerställa frihet från otillåtna inblandningar. I kommissionens Vitbok om livsmedelssäkerhet framhålls denna kontroll som ett viktigt område för gemenskapens lagstiftningsärenden. Kommissionen förväntas också att snart presentera ett lagstiftningsförslag.

Godkännande av växtsorter

För att säkerställa att växtodlingen har tillgång till sådana växtsorter som möjliggör en anpassning till de allmänna odlingsförutsättningarna i landet och till behovet av uthållig växtodling prövas bl.a. för intagning av en sort i en officiell sortlista om sorten har tillfredsställande odlings- och bruksvärde. Som ett minimum skall följande egenskaper prövas i detta sammanhang: avkastningsförmåga, resistens mot skadliga sjukdomar, reaktioner på odlingsmiljön och kvalitetsegenskaper.

Fiskeripolitiska området

Budgetåret 1999 präglades av ytterligare effektivisering av tillämpningen av EU:s gemensamma fiskeripolitik. Detta arbete medförde ett antal förändringar, bl.a. beslut om

- långsiktiga förvaltningsstrategier för en rad bestånd i Nordsjön,
- en långsiktig förvaltningsstrategi för östersjötorsken,
- ytterligare regleringar i förordningen om nya tekniska bevarandeåtgärder i Västerhavet,
- fortsatt införande av det satellitbaserade positionsövervakningssystemet (VMS) för fiskefartyg med en längd över 24 meter,
- en ny rådsförordning avseende föreskrifter och villkor för gemenskapens strukturstöd inom fiskerisektorn,
- en ny marknadsordning för fiskeri- och vattenbruksprodukter.

År 2002 kommer ett beslut att fattas avseende fiskeripolitikens framtida inriktning. Kommissionen har dock på många områden inte velat avvakta till dess utan har redan föreslagit eller tagit upp till diskussion sådana förändringar som man har ansett och anser vara nödvändiga för att få fiskeripolitiken att fungera bättre. Detta avser bl.a. ökad integrering av miljöhänsyn i fiskeripo-

litiken samt nya regler för marknads- och strukturpolitiken.

I maj 1998 tillsatte Jordbruksdepartementet en arbetsgrupp för att bl.a. ta fram förslag till övergripande policy för vattenbruket. Arbetsgruppens rapport har överlämnats till regeringen och remissbehandlas för närvarande.

Regeringen har uppdragit åt Fiskeriverket att analysera situationen inom det småskaliga kustfisket. Verket skall därvid bl.a. belysa vilken betydelse olika typer av lokalt bedrivet fiske har ur biologisk, ekonomisk och regionalpolitisk synvinkel. Vidare skall verket analysera vilka förvaltningsåtgärder som kan genomföras i syfte att ge det småskaliga kustfisket möjligheter att bedriva sin verksamhet under så stor del av fiskeåret som möjligt. Uppdraget omfattar även en analys av insjöfisket.

En översyn av det fria handredskapsfisket kommer att genomföras. I samband härmed kommer också frågan om en alternativ finansiering av fiskevård genom fiskevårdsavgifter att behandlas.

Inom resurspolitiken har under 1999 bl.a. en långsiktig strategi för nyttjande och vård av östersjötorsken antagits. Arbetet med en plan angående sill och skarpsill i Östersjön har fortsatt. Gemenskapen har även enats med Norge om långsiktiga förvaltningsplaner för en rad viktiga bestånd i Nordsjön och konsultationer pågår om andra bestånd. Gemenskapen har vidare kommit överens med Norge och Färöarna om en långsiktig förvaltningsplan för makrill i Nordostatlanten. Inom Nordostatlantiska fiskerikommissionen har EU medverkat till en förvaltningsplan för atlantoskandisk sill. Genom förvaltningsplanerna utformas strategier för nyttjande och vård av bestånden. Sverige verkar för att fler bestånd skall regleras genom förvaltningsplaner baserade på försiktighetsprincipen. Vid toppmötet i Köln i juni 1999 utpekades fisket som en av de sektorer inom vilka en strategi för integrering av miljöhänsyn och hållbar utveckling skall utvecklas genom den s.k. Cardiffprocessen. En rapport redovisades för Europeiska rådet i Portugal i juni 2000. Utifrån denna skall kommissionen utforma en strategi för integrering av miljöhänsyn och hållbart fiske som under det svenska ordförandeskapet skall behandlas vid toppmötet i Göteborg i juni 2001.

Arbetet med den nationella integreringen av miljö- och fiskefrågor fortsatte under 1999, bl.a. med definition av sektorsmål och miljö kvalitetsmål.

Fiskerikontrollen skall säkerställa att fiskekvoter inte överskrids och att såväl gemenskapslagstiftning som nationell lagstiftning efterlevs även i övrigt. Fiskeriverket som har det övergripande myndighetsansvaret för fiskerikontrollen, genomför själv den administrativa delen av fiskerikontrollen, bl.a. genom kontroll av loggböcker, fångstuppegifter m.m. Inom ramen för det satellitbaserade övervakningssystemet kontrollerar verket positionsuppegifter. Kustbevakningen utför kontroll av fisket till sjöss samt en samordnad landnings- och kvalitetskontroll i svenska hamnar.

Huvudsyftet med strukturpolitiken är att omstrukturera fiskerinäringen och att anpassa kapaciteten hos gemenskapens fiskeflotta till tillgängliga resurser. För detta ändamål har s.k. fleråriga utvecklingsprogram (FUP) upprättats för respektive medlemsstat. I det för perioden 1997–2001 löpande programmet (FUP IV) för dimensionering av fiskeflottans kapacitet har överföringar skett mellan olika segment inom den svenska fiskeflottan. Efter denna omfördelning ligger den svenska fiskeflottans kapacitet inom ramen för programmet.

Det stöd som i enlighet med EU:s strukturpolitik beviljats till fiskerinäringen under perioden 1995–1999 har speglat det uppdämda investeringsbehovet inom näringen. För att motverka de regionala skillnader som tidigare noterats har särskilda insatser gjorts. Vid stödgivning har investeringar inom det småskaliga fisket prioriterats. Fiskeriverket har under året även gjort särskilda insatser för att följa upp och övervaka strukturstödsprogrammen. År 1999 var det sista året för programperioden och de för Sverige tillgängliga EU-medlen har i det närmaste utnyttjats fullt ut. Av 415,9 miljoner kronor från Fonden för fiskets utveckling (FFU) har 410,7 miljoner kronor beviljats i stöd. Den 31 december 1999 återstod att utbetala 158,2 miljoner kronor av detta.

En tillämpningsförfordning för strukturåtgärder inom fiskerinäringen för perioden 2000–2006 antogs vid fiskeministerrådet den 22 november 1999. Förfordningen innehåller regler om vilken typ av åtgärder som är stödberättigade inom respektive verksamhetsgren, bl.a. fiskeflottan, vattenbruket och beredningsindustrin. Förfordningen reglerar även maximalt finansiellt bidrag som får beviljas till enskilda projekt.

Medlemsstaterna har därefter kunnat lämna in sina programförslag för perioden 2000–2006. Sveriges program för mål 1-regionen, vari stöd

till fiskerinäringen ingår, godkändes i maj 2000. Det horisontella programmet för fiskerinäringen utanför mål 1 lämnades in av regeringen till Europeiska kommissionen i april 2000. Regeringen föreslår i programmet att de horisontella målen för fiskerinäringen skall vara långsiktigt och effektivt resursutnyttjande, miljöanpassning av näringen, regional balans, utveckling av kust- och insjöfisket samt förstärkning av konsumentperspektivet.

Förslaget innebär att fördelningen mellan de olika sektorerna inom fiskerinäringen (yrkesfisket, beredningsindustrin och vattenbruket) i stort sett bibehålls. Fördelningen mellan olika stödområden har dock förändrats något. Övriga förändringar, som påverkar behovet av medel, är en ökad satsning på kollektiva projekt, bl.a. småskaligt kustfiske och åtgärder som genomförs av branschen, som bedöms mycket viktiga ur strategiska och strukturella utvecklingsbehov. En nationell medfinansiering om 51 procent kommer att krävas för programmets genomförande.

Sverige har tilldelats 62,3 miljoner euro från Fonden för fiskets utveckling under perioden. Med en eurokurs på 8,50 kronor uppgår detta till ca 530 miljoner kronor, vilket är drygt 75 miljoner kronor per år. Tillkommer gör även EU-medel till fiskerinäringen inom mål 1 med ca 14,4 miljoner kronor per år. Under föregående programperiod uppgick EU-medel till ca 85,6 miljoner kronor per år (inklusive mål 6 och Pesca på respektive ca 6,8 miljoner konor per år).

Strukturplanens förslag till fördelning mellan olika åtgärder och finansiering innebär att behovet av offentlig medfinansiering uppgår till 306 miljoner kronor. Av dessa medel beräknas en del finansieras av offentliga organ som genomför projekt eller åtgärder.

Inom marknadspolitiken antogs en ny marknadsordning för fiske och vattenbruk vid fiskeministernmötet i december 1999. Förordningen träder i kraft den 1 januari 2001, med undantag för bestämmelsen om konsumentinformation som träder i kraft den 1 januari 2002.

Målsättningen i den nya marknadsordningen är förbättrad överskådlighet, ökad marknadsanpassning och förbättrad balans mellan tillgång och efterfrågan. Marknadsordningen innebär bl.a. ökade bidrag till förädlingsindustrin för att kunna ta till vara det överutbud som eventuellt kan uppstå vid neddragna ersättningsnivåer enligt återtagssystemet. En bättre balans mellan tillgång och efterfrågan är tänkt att uppnås ge-

nom att producentorganisationerna ges ett ökat ansvar. För att garantera en råvaruförsörjning till beredningsindustrin motsvarande behoven på gemenskapsmarknaden innehåller förordningen bestämmelser om avskaffande av tullar för vissa produkter från tredje land.

Säkra livsmedel m.m.

Skolmåltiderna har en viktig funktion att fylla inte bara för att ge barnen näringsriktig lunch utan de kan också användas som ett pedagogiskt instrument i skolelevernas utbildning kring mat. Det är därför angeläget att skolmåltiden ses som en resurs och utformas på ett sätt så att den förmedlar en positiv syn på måltiden. Livsmedelsverket driver på regeringens uppdrag sedan 1998 ett projekt om skolmåltider.

Många människor har i dag tillgång till Internet och att informera den vägen är ofta ett effektivt sätt att nå ut till både företag och allmänhet. Livsmedelsverket öppnade den 8 maj 1999 en ny version av sin webbplats på Internet. Här läggs alltid aktuell information ut i dagsaktuella frågor. Genom en sökfunktion finns också möjlighet att hitta t.ex. Livsmedelsverkets föreskrifter på livsmedelsområdet eller bakgrundsinformation. Antalet besökare på webbplatsen var under 1999 i genomsnitt 500 per dag och både privatpersoner och t.ex. kommunala inspektörer besöker hemsidan. De mest populära sidorna var de med olika former av kostråd till gravida och ammande kvinnor. Webbplatsen är i dag utvecklad främst för livsmedelsproducenter och tillsynsmyndigheter. Livsmedelsverkets ambition är att utveckla en informativ och innehållsrik mötesplats även för konsumenter.

Livsmedelsverket överlämnade den 1 april 2000 sin utredning "Livsmedel för hälsa och långt liv? – utredning om produktspecifika hälsopåståenden" till regeringen. Här presenteras ett antal möjligheter till reglering på nationell nivå av s.k. produktspecifika hälsopåståenden. Ett regelverk på EU-nivå förväntas först om några år. För närvarande finns en branschöverenskommelse som tillåter påståenden om åtta olika samband som är utformade i två steg på följande sätt:

"Att äta tillräckligt med fibrer är viktigt för att hålla magen igång. Produkten X har hög fiberhalt."

Den svenska industrin har hittills varit framgångsrik i utvecklingen av s.k. functional foods-produkter, dvs. livsmedel som anses ha förmåga att exempelvis minska risken för sjukdomar. I dag är möjligheten att marknadsföra dessa pro-

dukter genom att göra produktspecifika hälsopåståenden begränsad. Detta verkar dels hämmande på utvecklingen, dels riskerar det att medföra att oseriösa påståenden används i marknadsföringen.

I slutet av maj 2000 överlämnade Livsmedelsverket sin utredning "Effektivare livsmedels-tillsyn – förslag till arbetssätt, organisation och finansiering". Uppdraget gavs efter det att betänkandet Livsmedelstillsyn i Sverige (SOU 1998:61) överlämnats till regeringen. Frågan om tillsynens finansiering har ytterligare belysts i den nya utredningen. Dessutom lämnar utredningen förslag om förstatligande av livsmedelstillsynen. Utredningen remissbehandlas för närvarande.

Regeringens satsning på konsumentstärkande och livsmedelsrelaterade åtgärder har mötts av ett stort intresse hos organisationer som verkar inom området. Under 2000 har en rad projekt startat som bl.a. syftar till att öka barns och ungdomars kunskaper om livsmedel, kostvanor och matlagning. Även konsumentperspektivet på livsmedelsområdet liksom måltidens betydelse har uppmärksammats genom projekt. Flertalet projekt är i sin inledningsfas och kommer allteftersom att avrapporteras.

Särskilda satsningar görs med statliga medel för att främja export av livsmedelsprodukter. Verksamheten bedrivs i ett särskilt projekt, Food From Sweden. En del av medlen har anvisats från det särskilda programmet för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder inom UO 19. Målsättningen med verksamheten är att medverka till en ökad export av i Sverige förädlade livsmedel. Huvudinriktningen på verksamheten är kompetens- och kunskapsutveckling, mässdeltagande samt åtgärder för att profilera den svenska jordbruks- och livsmedelsmodellen.

Internationellt arbete

Den internationella verksamhet som ligger inom Jordbruksdepartementets ansvarsområde är av central betydelse för arbetet avseende hållbart globalt resursutnyttjande i enlighet med internationella åtaganden och regeringens målsättning. I detta sammanhang spelar arbetet inom FAO en betydande roll. Internationella handlingsplaner, bl.a. avseende fiskerikapacitet samt olagligt fiske, är för närvarande aktuella. Sverige har bl.a. genom EU verkat för att innehållet i FAO:s nya strategiska långsiktplan överensstämmer med regeringens syn på FAO som fackorgan. Under

året har regeringen aktivt verkat för att bl.a. konsumentfrågor, djurskydd och ekologisk produktion lyfts fram i olika FAO-sammanhang.

Codex Alimentarius är ett regelverk för livsmedel under the Joint FAO/WHO Food Standards Program. Syftet är att skydda konsumenters hälsa och säkerställa redlighet i handeln. För detta ändamål utarbetas internationella standarder, rekommendationer och riktlinjer. Codex omfattar alla livsmedel, såväl råa som processade, för vidare distribution till konsumenten. I frågor som rör livsmedelssäkerhet utpekas i SPS-avtalet Codex Alimentarius som den organisation vars standarder och rådgivande texter skall vara normerande i internationell handel. När det gäller TBT-avtalet skall länderna följa standarder, riktlinjer och tekniska föreskrifter som utfärdats av erkända internationella organ, bl.a. Codex. Sverige deltar aktivt i arbetet inom Codex.

Inom verksamhetsområdet återfinns en rad andra internationella samarbeten. Inom OECD stöder Sverige den kontinuerliga uppföljningen av den jordbrukspolitiska utvecklingen, mot bakgrund av uppgjorda åtaganden om reformering av jordbrukspolitiken. Detta inbegriper viktiga frågor som bl.a. strävan mot ökad konsument-, miljö- och djurhänsyn genom jordbrukspolitiska reformer. Inom OECD:s fiskeverksamhet stöder Sverige främst arbetet med att analysera dels fiskesubventionernas effekter på bestånden, dels de ekonomiska effekterna av en övergång till ansvarsfullt fiske, särskilt när det gäller effekterna på fiskarens inkomster av ett återuppbyggande av överutnyttjade bestånd.

Internationella havsforskningsrådets (ICES) verksamhet avser främst arbetsgruppsmöten för att utarbeta biologiskt underlag för beslut om förvaltning av fiskbestånd. Det nordiska samarbetet har bl.a. avsett foderantibiotika och salmonella, förvaltning av genetiska resurser, utbildning och forskning samt miljöaspekter knutna till jord- och skogsbrukssektorn. Genbankens arbete i närområdet har hittills bl.a. bidragit till att dessa länder kunnat ta sitt ansvar att följa biodiversitetskonventionen i en svår ekonomisk situation. Den nordiska kontaktgruppen för internationell skogspolitik, vars mandat utvidgades 1997 till att omfatta alla internationella skogsfrågor inklusive handel, har bl.a. tagit initiativ till en nordisk studie för att bygga upp en kunskapsbas om livscykelanalys och träprodukter som skall kunna utnyttjas av nordisk träindustri.

I det svenska arbetet inom ramen för FAO prioriteras uppföljningen av världslivsmedelstoppmötet och genomförandet av Uppförandekoden för ansvarsfullt fiske, förstärkning av de regionala fiskekommissionerna samt förbättring av den globala beståndsövervakningen.

På Världslivsmedelstoppmötet som anordnades av FAO i Rom 1996 fastställdes stats- och regeringschefer och andra regeringsmedlemmar från världens länder målet att minska världens svältande befolkning med hälften till 2015 och att utveckla en hållbar livsmedelsproduktion för att kunna trygga livsmedelsförsörjningen för världens växande befolkning. En strategisk långsiktplan för perioden 2000–2015 har arbetats fram som en uppföljning till toppmötet. Regeringen lägger stor vikt vid ett aktivt svenskt deltagande i Världslivsmedelstoppmötets uppföljningsarbete.

5.5.2 Insatser utanför politikområdet

Energibeskattnings

Riksdagen beslutade den 7 juni om skattelättnader på bränslen (prop. 1999/2000:105, bet. 1999/2000:SkU22, rskr. 1999/2000:246). Skattelättnaderna gavs uttryck i borttagen energiskatt och en 50-procentig reducering av koldioxidskatten för bränslen som används för uppvärmning och drift av stationära motorer i yrkesmässig skogs-, jord- och vattenbruksverksamhet. Beslutet innebar också skattebefrielse för el som förbrukats i annan yrkesmässig jordbruksverksamhet än vid växthusodling eller i yrkesmässig skogs- eller vattenbruksverksamhet. Genom skatteomläggningen jämföras jordbruket i energiskattesammanhang med tillverkningsindustrin.

Livsmedelsberedskap

Enligt 1996 års totalförsvarsbeslut skall funktionsmålet säkerställas genom i huvudsak andra åtgärder än beredskapslagring, utgiftsområde 6 Totalförsvaret. Genom propositionen Förändrad omvärld – omdanad försvar (prop. 1998/99:74) ändrades förutsättningarna för funktionen Livsmedelsförsörjning m.m. Ett närmast obefintligt hot om väpnad invasion den närmaste tioårsperioden, en förlängd anpassningsperiod från ett till fem och tio år samt ett lägre krav på uthållighet innebär att motiv saknas för fortsatt lagring. Lageravvecklingen kommer att slutföras under 2001.

5.6 Resultatbedömning

5.6.1 Resultat

Jordbrukspolitiska området

De mål som angavs i budgetpropositionen för 2000 för de delar av utgiftsområdet som rör det jordbrukspolitiska området var

- en reformerad gemensam jordbrukspolitik,
- en hållbar livsmedelsproduktion för ökad miljöanpassning, sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt,
- en produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och förstärkning av konsumentperspektivet.

Det första steget mot en reformerad gemensam jordbrukspolitik togs genom beslutet om Agenda 2000. Den svenska uppfattningen var att kommissionens förslag var ett steg i rätt riktning. Resultatet blev emellertid inte lika långtgående som förslaget. Regeringen fortsätter därför arbetet enligt de riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU som riksdagen angav 1998 (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241).

I sektorskalkylen beräknas jordbrukssektorns totala intäkter och kostnader. Enligt sektorskalkylen ökade produktionen i det svenska jordbruket under perioden 1994–1999 med knappt 2 procent mätt i värdevolum, exklusive intern omsättning i jordbruket av foderspannmål för 1999. Jordbrukets totala intäkter beräknas preliminärt till 30,2 miljarder kronor och jordbrukets totala kostnader till preliminärt 26,5 miljarder kronor. Driftöverskottet för 1999 var sålunda 3,7 miljarder kronor, vilket är en ökning med 500 miljoner kronor jämfört med 1997 och 1998. Jordbrukarhushållens inkomster utanför jordbruket omfattas inte av sektorskalkylen. Direktstöden, bl.a. arealersättningar och djurbidrag, utgjorde 24 procent av intäkterna 1999. Animalieproduktionen står för 57 procent av intäkterna 1999 där mjölken står för 32 procent av de totala intäkterna. Spannmål svarar 1999 för 5 procent av de totala intäkterna medan de övriga vegetabilerna potatis, sockerbetor, oljevaxter m.m. svarar för 13 procent. Beaktas enbart utvecklingen av vegetabilie- och animalieproduktionens värdevolymer under perioden 1994–1999 skiljer sig dessa väsentligt från värdevolymer för den totala produktionen. Värdet av vegetabilieproduktionen har ökat med 4 procent, vilket främst förklaras av

en ökad spannmålsodling, medan animalieproduktionen visar en ökning med 0,5 procent.

Sockerkvoten utnyttjas till fullo och ett näst intill fullt utnyttjande sker av stärkelse- och mjölkkvoterna. Utnyttjandet av djurbidragrätter har stadigt ökat och uppgick 1999 till 100 procent för handjur, 87 procent för am- och dikor och 89 procent för tackor. Sveriges kvot för oljeväxter, vilken ingår som en avgränsad del av basarealen, har visat en kraftigt nedåtgående trend under perioden 1995–1998. Odlingen ökade dock under 1999 för att sedan falla tillbaka något under 2000 som en konsekvens av Agenda 2000. Utnyttjandet av basarealen för grödor har de senaste åren varit drygt 90 procent. Medelarealen ökade i Sverige mellan 1995 och 1999 med 2,6 hektar. Andelen av åkerarealen vid företag med över 100 hektar har ökat från 27,9 till 32,1 procent mellan 1995 och 1999. Åkerarealen är till stor del koncentrerad till slättbygderna i södra och mellersta Sverige.

Spannmålsodlingen har ökat efter medlemskapet i EU i hela landet utom i delar av Norrland och skogsbygderna i Småland. Spannmålsarealen minskade med 10 procent mellan 1998 och 1999. Minskningen beror till stor del på en ovanligt liten areal med höstsådda grödor 1998. Totalskörden av spannmål 1999 blev 4,9 miljoner ton, vilket är den minsta skörden sedan 1995. Skörden av höstvetete blev 20 procent lägre än femårsgenomsnittet. Skörden av vårvete 1999 ligger 63 procent över femårsgenomsnittet. Skörden av vårkorn och havre 1999 ligger 5 respektive 15 procent under femårsgenomsnittet. 1999 års totalskörd av oljeväxter beräknas till 162 000 ton, vilket är 15 procent över femårsgenomsnittet. För 1999 uppgår de höstsådda arealerna till 435 000 hektar, vilket är 10 procent över genomsnittet de senaste fem åren. Att så stora arealer kunde sås blev möjligt tack vare en tidig skörd och en efterföljande höst med gynnsam väderlek. Bland höstsådesgrödorna 1999 är höstvetete helt dominerande. Spannmålsodlingen uppgår 2000 preliminärt till 1,22 miljoner hektar. Skördeprognosen för 2000 uppgår till 6,2 miljoner ton spannmål. Ersättning för gränsilage som ersättningsberättigad gröda kommer att medföra att basarealen utnyttjas fullt ut under 2000.

Totalskörden av matpotatis på odlingar om minst 0,5 hektar uppgick till 675 000 ton 1999, vilket är en minskning jämfört med 1998. Totalskörden av potatis för stärkelseframställning uppgick till 316 000 ton, vilket är 90 000 ton

lägre än 1998. Totalskörden av sockerbetor blev nästan 2,8 miljoner ton, vilket är en marginell ökning jämfört med 1998. Produktionen inom trädgårdsnäringen mätt i produktionsvärde har varit stabil. Efter mindre minskningar under 1995 och 1996 har produktionen ökat svagt under 1998 och 1999.

Mjolkproduktionens storlek regleras inom EU genom ett system med mjölkkvoter. Sveriges mjölkkvot har utnyttjats till 99 procent mellan 1995 och 1999. Prognosen för 2000 tyder på ett fortsatt högt utnyttjande. Antalet nötkreatur och mjölkkor har minskat marginellt 1999 jämfört med 1998. Det största antalet mjölkkor fanns i besättningar med mellan 25 och 49 mjölkkor. Medelantalet mjölkkor på mjölkföretagen ökade mellan 1995 och 1999 med 4,9 kor. Under samma tidsperiod har andelen kor i besättningar med mer än 50 mjölkkor ökat från 27,0 till 37,3 procent. Sveriges handel med nöt- och griskött visar på ett underskott i utrikeshandeln. Maskininvesteringarna i jordbruket (fast pris) visar en uppåtgående trend efter 1993. Traktorinvesteringar visar t.o.m. 1997 upp en starkare trend än övriga maskiner för att sedan falla tillbaka under 1998 och 1999 till förmån för investeringar i övriga maskiner. Totalt sett har investeringsnivån varit oförändrad under 1997–1999. Jordbruket skapar också sysselsättning i angränsande näringar, såsom handel, livsmedelsindustri och verkstadsindustri.

Inom funktionen livsmedelsberedskap har ökad vikt lagts vid analyser av den nationella och internationella utvecklingen samt information och övning. Avvecklingen av beredskapslagren har utvidgats. Jordbruksverket och Livsmedelsverket har analyserat behovet av fortsatt beredskapslagring efter 2000. Slutsatsen har varit att det inte finns några skäl för en fortsatt lagring och att lagerverksamheten därför skall upphöra. Avvecklingen beräknas vara klar under 2001. Intäkterna från lagerutförsäljningarna har inlevererats till statskassan.

Fiskeripolitiska området

Den svenska fiskeripolitiken och Fiskeriverkets verksamhet syftar till att på ett långsiktigt, hållbart sätt verka för en ansvarsfull hushållning med fiskeresurserna så att

- de ger en god långsiktig avkastning,
- den biologiska mångfalden säkerställs,
- konkurrenskraftiga företag utvecklas,

- tillgången på fisk av god kvalitet till fördel för konsumenterna säkras.

Såväl en god avkastning som bevarandet av den biologiska mångfalden är aspekter på en ansvarsfull hushållning med fiskresurserna. Införandet av nya förvaltningsåtgärder, ett aktivt miljövårdsarbete, särskilda åtgärder för vård av vissa bestånd samt ett allmänt fiskevårdsarbete är viktiga verksamheter.

Inom resursförvaltningen har utgångspunkten för beslut varit den internationellt erkända försiktighetsprincipen.

Tekniska bevarandeåtgärder avser exempelvis redskapsbegränsningar, maskstorleksbestämmelser och minimimått på fångad fisk. De effekter som uppnåtts inom vissa fiskerier av införda regler är bl.a. en större flexibilitet i fisket samtidigt med en väsentlig förbättring i skyddet av ung icke lekmogen fisk.

Fiskerikommissionen för Östersjön beslutade 1997 om en internationell aktionsplan för den vilda östersjöaxen. Det beslutade fångstuttaget i egentliga Östersjön samt Sveriges och Finlands nationella fredningsregler har inneburit att den naturliga produktionen av lax har ökat kraftigt i flertalet av vildlaxälvarna.

Det nationella arbetet med integrering av miljö- och fiskefrågor har resulterat i att Fiskeriverket definierat sin roll som sektorsmyndighet samt sin roll i en miljöpolicy som innebär att verket skall driva på utvecklingen inom yrkesfisket, fritidsfisket och vattenbruket i riktning mot ökad hänsyn till de ekologiska system som påverkas.

På regional nivå är länsstyrelserna viktiga aktörer. Länsstyrelsernas arbete på fiskeområdet syftar till att medverka till

- ansvarsfull hushållning med fiskresurserna,
- utveckling av konkurrenskraftiga företag inom fiskerinäringen.

Regeringens bedömning är att länsstyrelserna har bidragit till att uppnå dessa syften dels genom att fördela EU-stöd till bl.a. fiskberedningsindustrin och vattenbruk, dels genom sitt fiskevårdsarbete. Enligt regeringens uppfattning är det angeläget att arbetet med att öka mätbarheten i resultaten fortsätter.

Fiskevårdsarbetet syftar till en god miljö, effektiv användning av resurserna och en hållbar försörjning och ingår som en del i ansträngningarna att bygga ett ekologiskt hållbart samhälle. I

detta arbete måste långsiktiga åtgärder prioriteras. Huvuddelen av anslaget för fiskevård har gått till länsstyrelserna för arbetet med biologisk mångfald, biotopvård och bevarande av hotade arter. Återstoden av medlen har fördelats på utställningar, bildande av fiskevårdsområden, fisketillsyn och fiskevårdsplanering. Utöver nämnda åtgärder har Fiskeriverket, i samarbete med Naturvårdsverket, utarbetat nya åtgärdsprogram för bevarande av hotade fiskarter och biotoper.

Fiskeriverket fortsätter sin översyn av användningen av fiskeavgifter fastställda enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Avseende kontrollverksamheten har de förbättringar som genomförts i kontrollen av fångstkvoter resulterat i att antalet kvoter som överutnyttjats fortsatt att minska. Bakgrunden är förbättrad och effektivare hantering av rapporter med fångstdata, som loggböcker m.m. Av Kustbevakningens fiskerikontroll under 1999 resulterade ca 1 procent i att någon form av förseelse rapporterades avseende yrkesfisket. Det är således i begränsad utsträckning som Kustbevakningen konstaterat att det förekommer brott mot fångstbegränsningarna och övriga delar av fiskerireglerna. Införandet av det satellitbaserade positionsövervakningssystemet har fortsatt. Fas I som genomförts under 1998 och 1999 omfattade endast fartyg som fiskar för framställning av fiskmjöl och olja eller fiskar på det fria havet eller i tredje lands vatten där systemet krävs enligt avtal. Vid utgången av 1999 hade 32 fartyg tillhöriga fas I försetts med den tekniska utrustningen. I december 1999 påbörjades installationerna inför fas II som berörde ytterligare ca 60 svenska fartyg. Vid utgången av året hade cirka hälften av dessa installationer genomförts.

EG:s finansiella instrument för att uppnå de strukturpolitiska målen på fiskets område är Fonden för fiskets utveckling (FFU). De mål som har lagts fast för FFU är att bidra till att uppnå en varaktig balans mellan resurser och deras nyttjande, stärka utvecklingen av ekonomiskt livskraftiga företag inom sektorn samt förbättra marknadsutbudet och förädlingsvärdet för fiskets och vattenbrukets produkter.

Fiskerinäringen har under programperioden 1995–1999 beviljats stöd inom ramen för mål 5a-fiske, såväl inom som utanför mål 6, och gemenskapsinitiativet Pesca. Beträffande mål 5a-åtgärder, vilka omfattar den huvudsakliga delen av strukturstödet, kan konstateras att investerings-

viljan inom fiskerinäringen genomgående varit stor, främst för investeringar i beredningsindustrin, i fiskehamnar och inom flottan. Inom mål 6 har investeringarna främst avsett vattenbruksanläggningar.

Utnyttjandegraden var vid programperiodens slut 97 procent för mål 5a utanför mål 6, 99 procent inom mål 6 och 93 procent för Pesca-programmet. Särskilt positiv var utvecklingen av Pesca-programmet som vid förra årsskiftet endast hade en utnyttjandegrad på 44 procent. Såväl beviljat stöd som utbetalningstakten har ökat väsentligt under året.

Utfallet av programperioden visar fortfarande på en stor koncentration till västkusten av beviljade stöd. Utvärderingarna visar dock också på att det varit en stor regional skillnad när det gäller efterfrågan på strukturstöd. De regionala skillnaderna har varit särskilt markanta för stödåtgärder avseende nybyggnation och modernisering av fiskeflottan.

Från ett producentperspektiv har marknaden för fisk och skaldjur varit gynnsam under 1999 och marknadspriserna har varit fortsatt höga, i synnerhet för vitfisk. Denna utveckling har resulterat i minskade återtag. Återtag under 1999 har främst avsett sill.

En ny förordning om den gemensamma marknaden för fiskeri- och vattenbruksprodukter antogs i december 1999. Förordningen träder i kraft den 1 januari 2001, med undantag för bestämmelsen om konsumentinformation som träder i kraft den 1 januari 2002. Förslaget innebar inte den marknadsanpassning som hade varit eftersträvarsvärd.

Den EU-reglerade kontrollen av handelsstandard som skall säkra en god och likvärdig kvalitet på produkterna har bedrivits på ungefär samma nivå som föregående år. Resultatet av den genomförda kontrollen visar att andelen anmärkningar minskat radikalt. De anmärkningar som gjorts gäller oftast att säljaren angett felaktig storlekssortering på produkten.

Det nordiska samarbete om miljömärkning av fisk, som startade 1996, har bedrivits vidare under året. Parallellt med det nordiska arbetet finns sedan hösten 1998 ett kompletterande nationellt arbete under ledning av Fiskbranschens Riksförbund. Det nationella arbetet har utmynnat i ett policy- och måldokument samt i en schematisk beskrivning av relevanta miljöaspekter som kan tjäna som underlag för ett kommande kriteriearbete.

År 1998 beslöt riksdagen att Svensk Fisk i framtiden skall bedrivas i en fristående organisation. Verksamheten har under 1999 därför till stor del präglats av detta beslut. Nya aktiviteter och projekt har endast i begränsad omfattning initierats. Fiskeriverket har slutredovisat verksamheten som har avvecklats. Näringen har förklarat sig vara beredd att överta verksamheten och överläggningar rörande organisationsform pågår.

Säkra livsmedel, m.m.

Målet för området som anges i budgetpropositionen för 2000 var produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och förstärkning av konsumentperspektivet.

Livsmedelsverket

En väl fungerande tillsyn är viktig för att konsumenten skall kunna lita på att de livsmedel som denne konsumerar är säkra. Tillsynsverksamheten är också den största funktionen inom Livsmedelsverket. Stora delar av tillsynsverksamheten är avgiftsfinansierad. Det gäller t.ex. köttkontrollen, kontroll av rester av läkemedel i animaliska livsmedel och viss kontroll av bekämpningsmedelsrester i vegetabilier. Kontrollen på dessa områden har effektiviserats de senaste åren. I köttkontrollen har kostnaden i öre per kilo sjunkit och kontrollen av bekämpningsmedelsrester har blivit effektivare, bl.a. på grund av en koordinering med Jordbruksverket av den löpande provtagningen. Livsmedelsverket skall även stödja och hjälpa kommunerna i den kommunala tillsynen. I detta arbete har man konstaterat att kvaliteten i tillsynen varierar i alltför hög grad mellan olika kommuner och att tillsynsfrekvensen är låg. Den obligatoriska egenkontrollen uppvisar brister särskilt vid de mindre företagen.

Ett annat område av stor vikt för det offentliga åtagandet är arbetet med att utveckla nya och säkrare metoder för kontroll av livsmedel. I den kunskapsuppbyggande verksamheten vid Livsmedelsverket arbetar man med detta. Dessutom bedriver man forskning och utveckling inom fyra expertområden; kemi, mikrobiologi, näringslära och toxikologi. Livsmedelsverket deltar i ett flertal forskningsprojekt inom EU:s femte ramprogram tillsammans med deltagare från forskningsinstitutioner och företag från Sverige och övriga EU.

En stor del av lagstiftningen på livsmedelsområdet är harmoniserad i EU. En stor del av Livs-

medelsverkets normgivningsarbete består därför i att, genom utarbetande av föreskrifter, genomföra EU:s regelverk i svensk lagstiftning.

Codexkommissionen, som är Codex Alimentarius beslutande organ, fattade i juli 1999 beslut om att anta en lista med allergiframkallande ingredienser som måste innehållsdeklarerat och beslöt vidare att sänka gränsen från 25 till 5 procent för sammansatta ingredienser som inte behöver deklarerat. I praktiken innebär det senare exempelvis att om en pytt-i-panna innehåller 5 procent korn eller mer måste även kornens ingredienser deklarerat. För allergiker och även andra konsumenter innebär detta utförligare information om produkten. Arbetet med att ändra reglerna på EU-nivå har påbörjats. Gränsen är för närvarande 25 procent i EU.

Livsmedelsverkets information till allmänhet och professionella aktörer är omfattande och består dels av tryckt material, dels av information på webbplatsen. Under 1999 togs exempelvis trycksaken "Mat för spädbarn" fram som består av en föräldrabroschyr och en broschyr till vårdpersonal.

Konsumentstärkande och exportfrämjande åtgärder
Jordbruksdepartementet har låtit genomföra en utvärdering av Food From Sweden avseende verksamhetsperioden 1992–1996. Enligt utvärderingen har projekt inom ramen för Food From Sweden förvaltats väl. Enligt utvärderingen finns det ett tydligt intresse från företagen att verksamheten fortsätter att bedrivas. Flera företag tycker att de ansvariga för Food From Sweden har lyckats förvalta och utveckla projektet väl trots begränsade resurser. Efter denna period har verksamheten utvecklats ytterligare i omfattning med oförändrade administrativa resurser. Verksamheten bedrivs huvudsakligen på Europa-marknaden med särskilt fokus på marknaderna i Tyskland och Storbritannien.

5.6.2 Analys och slutsatser

Jordbrukspolitiska området

I Jordbruksverkets rapport 1999:27 *Hur går det för svenskt jordbruk?* analyseras det svenska jordbruket i jämförelse med några EU-länder. Enligt rapporten är ökningen av arbetsproduktiviteten i Sverige under 1990-talet på samma nivå eller något långsammare jämfört med EU-15. I rapporten redovisas även hur förhållandet utvecklats

under 1990-talet mellan de priser som jordbrukarna fått för försäljning av jordbruksprodukter och de priser som jordbrukarna betalat för olika produktionsmedel. Utvecklingen är sämre i Sverige än i de flesta jämförda länderna. Denna kvot har fallit med 25 procent för Sverige men endast med 15 procent för EU-15. Utbetalningarna av direktstöd har blivit allt viktigare både sett som andel av de totala intäkterna och sett som andel av nettoförädlingsvärdet. Under 1998 uppgick direktutbetalningarna i relation till nettoförädlingsvärdet till ca 90 procent i Sverige medan motsvarande andel för Danmark var ca 30 procent och i Nederländerna under 10 procent.

Basarealen för spannmål utnyttjades 1999 till ca 90 procent medan Danmark, Tyskland och Storbritannien utnyttjade hela sin basareal. Produktionen av mjölk är hårt reglerad inom EU genom ett kvotsystem som i princip omöjliggör produktion utanför kvoten. Sverige utnyttjar, i likhet med de flesta övriga medlemsländerna, i stort sett hela kvoten. Produktionen av nötkött inom EU har genomgått en kris på grund av sjukdomen BSE. Minskad efterfrågan på EU-marknaden i kombination med allt mindre möjligheter till subventionerad export har skärpt konkurrensen på EU-marknaden, vilket pressat lönsamheten.

I Jordbruksverkets och Livsmedelsekonomiska institutets rapport 2000:10 *Analys av underlag för ekonomiska jämförelser mellan jordbruket i Sverige och andra länder* analyseras frågan om det statistiska underlaget och den beräkningsmetod som används ger en rättvisande bild av det svenska jordbrukets inkomster per årsarbete i förhållande till övriga länder i EU. Bakgrunden är att enligt den beräkningsmetod som används så har det svenska jordbruket låga inkomster per årsarbete i förhållande till sina kollegor i EU. Sålunda har en källkritisk granskning, tillsammans med en genomgång av den svenska metoden, gjorts. Rapporten jämför också med Danmark och Finland. Eftersom betydelsen av jordbrukets traditionella produktionsgrenar skiljer sig åt mellan olika länder kan det orsaka skillnader i beräkningsresultat. För Sveriges del är beräkningsunderlaget generellt sett betydligt bättre för de verksamheter som avser traditionellt jordbruk än för övriga verksamheter. När det gäller att lokalisera felkällor så är felen på intäktssidan relativt små både till kvantiteter och priser. Beräkningarna på kostnadssidan är mer komplicerade, vilket leder till uppkomsten av större felkällor bl.a. på kostnader för

drift och maskinlegor. Slutsatsen är att när felkällor i datainsamlingen och felaktigheter i metoden uppmärksammas så visar preliminära jämförelser mellan Sverige och Danmark och Finland att skillnaderna inte längre är så stora. Fortsatta analyser kommer att göras när statistik finns tillgänglig.

Jordbrukets strukturomvandling mot färre och större enheter fortsätter. År 1999 fanns det 80 400 jordbruksföretag jämfört med 1998 då det fanns 85 600. Minskningen beror framför allt på ett minskat antal företag med djur. Sysselsättningen domineras av män både vad det gäller personer och antalet arbetskraftsenheter. Männen utgör 67 procent medan kvinnorna utgör 33 procent av antalet sysselsatta. Produktiviteten har ökat i de kvarvarande jordbruksföretagen.

Produktionsresurserna har utnyttjats i hög grad de senaste åren. För 1999 har dock ogynnsamma väderleksförhållanden för höstsådd (hösten 1998) och en ökad areal i träda bidragit till att vegetabilieproduktionen minskat. Produktionen av socker, stärkelse, spannmål, mjölk, fågelkött och ägg har sedan EU-inträdet hävdats sig väl. Produktionen av nötkött samt får- och lammkött visar en marginell minskning efter EU-inträdet.

Den framtida utvecklingen för den svenska produktionen av griskött, fågelkött och ägg, torde i hög grad komma att bero på i vilken omfattning som svenskt jordbruk och svensk livsmedelsindustri lyckas visa de mervärden som konsumenterna efterfrågar. För produktionsgrenarna nötkött och mjölk blir det också viktigt att kunna visa på mervärden för att kunna ta ut högre priser än konkurrenterna. Grisköttsproduktionen har under 1998 och 1999 varit ekonomiskt ansträngd i hela EU. Den svenska produktionen bedöms minska med ca 3 procent 1999 och med 6 procent 2000 samtidigt som den inte minskar inom flera andra EU-länder.

Det är viktigt för svenskt jordbruk att vara konkurrenskraftigt i förhållande till övriga EU-länders jordbruk. Utvecklingen går också i riktning mot att det i framtiden i högre grad blir än viktigare att vara konkurrenskraftigt i ett vidare internationellt sammanhang på grund av globaliseringen genom EU:s östutvidgning och kommande WTO-avtal.

Räknat på det totala antalet jordbruksföretag har 89 procent fått minst en stödutbetalning 1999, vilket är en ökning från 83 procent jämfört med 1998. Den höga graden av utnyttjande av olika produktionskvoter kan ses som en indika-

tor på lönsamheten inom jordbruket. De höjda mark- och arrendepriiserna indikerar en ökad efterfrågan på åkermark. Produktiviteten i jordbruket fortsätter att öka. Inom EU tillhör Sverige de länder med låg andel av arbetskraften sysselsatta i jordbruket. Det är endast 1,7 procent av den totalt sysselsatta arbetskraften som arbetar i jordbruket. Investeringarna i bl.a. traktorer har ökat de senaste åren, vilket tyder på en framtidstro hos Sveriges bönder. Nästan vart tredje lantbruksföretag har investerat det senaste året, vilket är fler än i mitten på 1990-talet. Fler lantbrukare än tidigare planerar också att nyinvestera. För första gången sedan EU-inträdet kommer Sverige 2000 att utnyttja sin basareal för grödor fullt ut i och med att arealersättning nu även ges för gräsensilage. Prognosen för utnyttjandet av Sveriges mjölkkvot pekar mot en fortsatt hög utnyttjandegrad, vilket torde innebära att stödsystemet ger tillräcklig lönsamhet för att upprätthålla den svenska produktionen.

Fiskeripolitiska området

Den svenska fiskerinäringen omfattar yrkesfisket som består av havsfiske, kustfiske och insjöfiske samt landning, förstahandsmottagning av fisk, lagring, beredning, vattenbruk samt import och export av fisk och fiskeriprodukter. Vidare ingår i verksamhetsområdet fritidsfisket och fiskevården.

Den svenska fiskerinäringen ger arbetstillfällen och inkomster till framför allt kustsamhällena. Antalet yrkesfiskare har under den senaste 25-årsperioden mer än halverats och uppgick i januari 2000 till drygt 2 300. Samtidigt som antalet fiskare har minskat har medelåldern ökat från 44 år 1995 till 48 år 1998. Det är framför allt i Göteborgsområdet som man finner de yngre fiskarna. Det är också där som de mest kapitalintensiva och högteknologiska fiskefartygen finns registrerade. Nyrekryteringen till fiskarkåren är ett stort problem. Möjligheterna till utbildning är begränsade medan kraven på fiskarens kunskaper inom exempelvis biologi, fiskeriekonomi och teknik ökar.

Svenskt havsfiske utnyttjar de levande resurserna (fisk och skaldjur) i framför allt den svenska fiskezonen i Östersjön samt i Kattegatt och Skagerrak. I den delen av Nordsjön som utgör EU-vatten har Sverige rätt till ett begränsat fiske. För övrigt ges fisket vissa möjligheter att, efter förhandlingar och byten, utnyttja andra

stateras fiskezoner, företrädesvis i Östersjön. EU har ett avtal med Norge som medger uttag i norsk nordsjözon.

Under 1990-talet har landningarna av svenskfångad fisk ökat med närmare 160 000 ton, vilket motsvarar en ökning med ca 65 procent, och landningar i utlandet har minskat. Värdet på landningarna har under 1990-talet ökat med 18 procent till 1 045 000 kronor 1998.

Under 1999 har en nedgång i priset på foderfisk samt en viss ökning av avsättningsmöjligheten av sill till Östeuropa bidragit till en ökning av landningarna av färsk sill för konsumtion.

I en internationell jämförelse är den svenska fiskeflottan småskalig och karakteriseras av en relativt hög ålder. Flottans totala kapacitet, mätt såväl i bruttoton som i motorstyrka, har minskat sedan 1995 med ca 10 procent.

I det svenska *vattenbruket* sker produktion både för konsumtionsändamål och för utsättningar. Enligt den officiella statistiken fanns det under 1998 sammanlagt 405 producerande odlingar inom det svenska vattenbruket och antalet sysselsatta uppgick till ca 1 000 personer. Total produktionsvolym för matfisk, kräftdjur och blötdjur uppgick 1998 till 5 500 ton motsvarande ett värde av 124,2 miljoner kronor. Statistiken omfattar inte vattenkraftföretagens odling av lax- och havsöringsungar för utsättning. Sedan 1990 har antalet aktiva matfiskodlingar successivt blivit färre medan storleken på kvarvarande odlingar har ökat. Den absolut största volymen inom matfiskodlingen avser odling av regnbåge. I övrigt är det främst musslor, röding, ål och kräftor som odlas för konsumtion. Genom bildandet av Matfiskodlarnas producentorganisation under 1998 har näringsens möjligheter att i framtiden få en stabilare avsättning för sin produktion förbättrats.

Under 1998 fanns det ca 180 *fiskeberedningsföretag* som sysselsatte drygt 2 000 personer. Den totala omsättningen uppgick till ca 2 500 miljoner kronor (exklusive företag med mindre än 10 anställda), vilket gör sektorn till den värdemässigt viktigaste inom fiskerinäringen. Ett företag står för knappt hälften av denna omsättning. I jämförelse med övrig livsmedelsindustri är förädlingsvärdet lågt inom den svenska fiskeberedningsindustrin. En orsak till detta kan vara att priset på råvarorna är relativt högt. Kostnaden för råvarorna har bedömts utgöra närmare hälften av de totala rörelsekostnaderna.

Generellt sett är fiskeberedningsindustrin i hög grad beroende av tillgång på importerade råvaror

samtidigt som den är starkt exportorienterad. Under 1998 var värdet av Sveriges totala import ca 5 000 miljoner kronor. För merparten av företagen har tillträdet till den gemensamma marknaden inneburit ökade möjligheter till avsättning för produkterna. Cirka 40 procent av produktionen inom beredningsindustrin exporteras. Sedan Sveriges inträde i EU har exportvärdet av beredda produkter mer än fördubblats. Värdet av Sveriges totala export av fisk och fiskprodukter uppgick under 1998 till 2 900 miljoner kronor. Antalet anställda har ökat sedan medlemskapet dels beroende på den ökade exporten, dels på att vissa företag valt att flytta produktionsenheter till Sverige.

För flertalet långsiktiga förvaltningsstrategier föreligger ännu inte erfarenheter för att kunna bedöma effekterna. Etablerandet av dessa, inom ramen för försiktighetsprincipen, skapar emellertid ökade förutsättningar för att de i dag rådande beståndsfluktuationerna, och därmed förknippade variationer i TAC, dämpas till förmån för stabilare och uthålligare fisken inom ramen för balanserade ekosystem.

Hand i hand med denna förvaltning är fortsatta insatser för ökad kunskap och förbättrat vetenskapligt underlag av stor betydelse liksom en effektivare fiskerikontroll. Fiskerikontrollen har sedan Sveriges inträde i EU successivt förbättrats. Det är väsentligt att kontrollen även framledes kan bibehållas på dagens nivå och vidareutvecklas. Arbetet med att ta fram system och rutiner för att ytterligare effektivisera fiskerikontrollens samtliga delar och för att uppnå mer kostnadseffektiva lösningar bör därför fortsatt ges hög prioritet. Kontrollen av osorterad pelagisk fisk skall fortsatt prioriteras.

En väsentlig del av Fiskeriverkets och länsstyrelsernas arbete med resursförvaltning och fiskevård gynnar även fritidsfisket. I arbetet med fiskevård ingår bl.a. bildandet av fiskevårdsområden. Dessa områden har stor betydelse för såväl fritidsfisket som för fiskevården.

Inom såväl yrkesfisket som inom beredningsindustrin har investeringarna som beviljats EU-medel främst avsett kvalitets- och hygienförbättrande åtgärder samt insatser för arbetsmiljön. För fiskeflottans del har stödåtgärderna syftat till att hålla flottans kapacitet på en långsiktigt hållbar nivå samtidigt som en förnyelse och modernisering för att öka de svenska fiskeföretagens konkurrenskraft krävts. Detta gäller i synnerhet mot bakgrund av att de svenska fiskefartygen har en relativt hög medelålder. Genom

stöd till förnyelse och modernisering har fiskerinäringen fått del av den utveckling som skett på fartygssidan vad gäller förbättrad säkerhet, möjligheter till mer rationell hantering av fångsten samt möjlighet att kunna leverera fångst med högre kvalitet. Detta är en förutsättning för en bättre lönsamhet i fiskeföretagen. Inom beredningsindustrin har investeringarna resulterat i snabb anpassning till EG:s bestämmelser på hygienområdet, produktionsökning och ökat antal sysselsatta.

Den totala produktionen från vattenbruket har successivt minskat under de senaste åren. För att långsiktigt ha god lönsamhet och effektivt kunna möta konkurrens från utländska företag behöver genomsnittsproduktionen per odling öka.

Åtgärderna inom strukturprogrammen som vidtagits för att öka den regionala spridningen har gett positiva resultat. Utnyttjandegraden får också betraktas som mycket god. Enligt den oberoende utvärdering som den 31 december 1998 gjorts av programmet är uppfyllelsen av de övergripande målen genomgående god. Stödets effekter bedöms som goda och en tredjedel av projekten bedöms ha haft större effekt än förväntat.

Den för producenterna under de senaste åren positiva stora efterfrågan på vitfisk och skaldjur förelåg även under 1999, vilket resulterade i relativt små återtag.

Den nya förordningen för marknaden för fiskeri- och vattenbruksprodukter anger inom vilka ramar den gemensamma organisationen av marknaden kommer att verka de närmaste åren. För att fastställa närmare bestämmelser krävs emellertid att ett antal tillämpningsförfordningar utfärdas, vilket beräknas ske under 2000. Först när dessa förordningar slutligt är utfärdade är det möjligt att göra en mer fullständig analys över de förväntade konsekvenserna av den nya huvudförordningen.

En miljömärkning av fisk är ett nytt fenomen för framtidens fiskmarknad. För kommissionen är den primära målsättningen att inom ramen för den nya marknadsordningen sätta regler för miljömärkning så att det kan fungera på ett enhetligt sätt inom unionen. Det arbete som bedrivs i Sverige och i nordisk regi är därför av stort intresse och bör kunna leda fram till ett alternativ som passar inom den gemensamma fiskeripolitikens ram.

Säkra livsmedel

Livsmedelsverkets mål att i konsumenternas intresse verka för säkra livsmedel av god kvalitet, redlighet i livsmedelshanteringen och bra matvanor kräver ett långsiktigt arbete. Under 1999 har säkra livsmedel varit i fokus i alla former av media eftersom det, trots att de livsmedel som konsumeras aldrig har varit så säkra som i dag, har inträffat ett antal "skandaler" på området.

Under året har Livsmedelsverket på ett framgångsrikt sätt deltagit i ett stort antal forskningsprojekt. Detta arbete ger en viktig grund i arbetet med utformning och förbättring av regelverket på livsmedelsområdet inom EU och på internationell nivå i Codex Alimentarius.

Under 1999 exporterade Sverige jordbruksvaror och livsmedel för 19,2 miljarder kronor, vilket innebar en ökning i löpande priser med 4 procent jämfört med föregående år. Det är främst en positiv utveckling för export av förädlade produkter som exempelvis bakverk och bröd, sockerkonfektyrer, choklad, vissa matfetter, olika typer av fisk och vodka. Samtidigt minskade exportvärdet för en rad obearbetade produkter, bl.a. nötkött, smör, ost, vete, havre och vetemjöl. Andelen jordbruksvaror och livsmedel i den totala varuexporten har sedan EU-inträdet ökat från 2,2 procent till 2,7 procent.

Såväl livsmedelsföretag som detaljhandel är för närvarande inne i en kraftig strukturomvandlingsfas. Fortsatta och fördjupade exportsatsningar är nödvändiga för att svenska livsmedelsföretag skall bli framgångsrika på exportmarknaderna och samtidigt behålla sin konkurrensförmåga på hemmamarknaden. Från regeringens sida föreslås ytterligare medel till exportfrämjande verksamhet för att stödja livsmedelsindustrin i detta arbete.

5.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för 1999 avseende Jordbruksverket, Fiskeriverket, Livsmedelsverket, Livsmedelsekonomiska institutet, Statens utsädeskontroll och Statens växtsortnämnd.

5.8 Budgetförslag

5.8.1 43:1 Statens jordbruksverk

Tabell 5.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	244 516	Anslags- sparande	596
2000	Anslag	255 706 ¹	Utgifts- prognos	255 100
2001	Förslag	300 456		
2002	Beräknat	307 563 ²		
2003	Beräknat	314 314 ²		

¹ Varav 6 610 000 kr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2000.

² Motsvarar 301 261 tkr i 2001 års prisnivå.

Jordbruksverket skall verka för en konkurrenskraftig miljö- och djurskyddsanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna. Jordbruksverket skall medverka till en korrekt tillämpning av EU:s regelverk så att finansiella sanktioner undviks. Jordbruksverket är fondkoordinator för EU-stöden. För 2000 anvisades 255 706 000 kronor varav 19 070 000 kronor avsåg justering av premieavgiften till Statens pensionsverk som är en ökad kostnad för 2000. Under 1998, 1999 och 2000 har Jordbruksverket fått disponera 20 miljoner kronor, 35 miljoner kronor respektive 35 miljoner kronor för administrativ hantering av landsbygdsprogrammet m.m. Från och med budgetåret 2001 upphör anslagen B3 *Djurregister*, B13 *Jordbrukets blockdatabas* samt F3 *Kostnader för livsmedelsberedskap* att vara enskilda anslag för att i stället ingå i anslaget 43:1 Statens jordbruksverk.

Djurregister

Sedan 1998 finns en databas för registrering av nötkreatur. Ansvaret för databasen bärs av Jordbruksverket och Svensk mjölk. Under 2000 pågår arbetet med att utveckla ett register över förflyttningar av grupper av grisar. Syftet med grisregistret är att möjliggöra en spårning av smittade djur vid ett eventuellt sjukdomsutbrott. Grisregistret införs stegvis. Under 2000 kommer registret över produktionsplatser att uppdateras. Under 2001 och 2002 kommer ett nytt register över innehavet av grisar att införas och vara i full drift 2003.

Hundregister

Den nya lagen om märkning och registrering av hundar (2000:537) träder i kraft den 1 januari 2001. Enligt 2 § skall ägaren av en hund låta registrera sitt ägarskap i ett för landet centralt register. Hundägaren skall betala en avgift för registreringen och för utrustning för att läsa av märkningen. Jordbruksverket är personuppgiftsansvarig för registret och får besluta att överlåta driften av registret till en annan myndighet eller till en organisation. Jordbruksverket skall redovisa avgifterna under anslaget.

Jordbrukets blockdatabas

Kostnaderna för den digitala blockdatabas varpå de arealbaserade EU-stöden beräknas föreslås fr.o.m. 2001 redovisas under anslaget 43:1. Kostnaden för uppbyggnad av blockdatabasen har blivit något högre än de ursprungliga beräkningarna beträffande digitaliseringsarbetet och utvecklandet av ett IT-system. Kartavgiften enligt förordningen (1997:183) om kartavgift i ärenden om jordbruksstöd som skulle finansiera uppbyggnaden av blockdatabasen är borttagen fr.o.m. innevarande år. Beslutet att upphäva förordningen fattades av regeringen under våren 2000.

Livsmedelsberedskap

Funktionen Livsmedelsförsörjning m.m. är en särskild funktion inom det civila försvaret. Enligt beredskapsförordningen (1993:242) ansvarar funktionen för försörjning av livsmedel inklusive vatten, reglerings- och ransoneringsåtgärder för livsmedel, livsmedelshygien och civil veterinärverksamhet. Målet för funktionen är att befolkningen under höjd beredskap kan få tillgång till livsmedel inklusive dricksvatten i tillräcklig omfattning. Vid svåra fredstida påfrestningar skall konsekvenserna för samhället minskas.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Jordbruksverket har till följd av medlemskapet i EU ålagts ansvar för en mängd nya arbetsuppgifter. Under budgetperioden är ambitionsnivån

fortsatt hög för en rad arbetsuppgifter. Förutom det svenska ordförandeskapet skall Jordbruksverket fortlöpande analysera internationella frågor, bl.a. med koppling till de kommande WTO-förhandlingarna, östutvidgningen samt OECD och redovisa dessa till Jordbruksdepartementet. Vidare skall Jordbruksverket bistå regeringen och aktivt medverka i det internationella arbetet inom FAO, OECD och Agenda 21 för Östersjön. Utbyggnad och fortsatt utveckling av IT-baserade stödsystem samt informationsverksamhet gentemot länsstyrelser och jordbrukare i syfte att undgå finansiella korrigeringar från kommissionen prioriteras.

Under 1999 har både Jordbruksverket och länsstyrelserna inom den fysiska kontrollverksamheten satsat stora resurser på kvalitetshöjande åtgärder. Jordbruksverket har genomfört 29 st utbildningar mot brukare. Nya datafångstmetoder har medfört snabbare registrering i stödprocessen. Nya föreskrifter om gemensamma administrativa riktlinjer har ökat enhetligheten i handläggningen och varit ett stöd i länsstyrelsernas administration. De administrativa kontrollerna mellan stödansökningar och den centrala djurdatabasen har emellertid utökats och därmed inneburit en ökad resursinsats.

Jordbruksverket har i mars 2000 avdelat en särskild arbetsgrupp för hanteringen av de potentiella återkraven för felaktigt utbetalda miljöstöd. De potentiella återkraven, som härrör från 1995–1999, har tidigare bedömts vara ca 19 000 ärenden. Då denna siffra i första hand avsåg antalet brukare torde antalet ärenden stiga kraftigt eftersom flertalet brukare har mer än ett potentiellt återkravsärende. Den nya programperioden för miljö- och landsbygdprogrammet som börjar 2001 samt behovet av en bättre blockdatabas kräver att en satsning görs under det närmaste året. I och med att 2001 är det första året i den nya programperioden kommer korrekta ansökningar från lantbrukarna att betala sig i form av lägre kostnader kommande år.

Under 2001 kommer arbetet med att utveckla grisregistret, som skall upprättas i enlighet med direktiv 97/12/EG av den 17 mars 1997 om ändring och uppdatering av direktiv 64/432/EEG om djurhälsoproblem som påverkar handeln med nötkreatur och svin inom gemenskapen, att fortsätta. I likhet med databasen för registrering av nötkreatur kommer grisregistret att finansieras genom avgifter som inlevereras på inkomsttitel. Ett bemyndigande att ta ut sådana avgifter finns i lagen (1992:1683) om provtagning på djur, m.m.

Till följd av att högre kvalitetskrav ställts på databasen för registrering av nötkreatur fr.o.m. 1999 samt att underlaget för avgiftsfinansieringen varit mindre än beräknat har Jordbruksverket utnyttjat en anslagskredit på 592 000 kronor.

Jordbruksverket är funktionsansvarig myndighet för livsmedelsberedskapen. Även Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Fiskeriverket har uppgifter inom funktionen. Basen för funktionens verksamhet är näringarna, dvs. jordbruket, fisket, livsmedelsindustrin, handeln och vattenverken. Avvecklingen av beredskapslagren har utvidgats. I enlighet med uppdrag i regleringsbrevet för innevarande budgetår har Jordbruksverket och Livsmedelsverket analyserat behovet av fortsatt beredskapslagring efter år 2000. Slutsatsen har varit att det inte finns några skäl för en fortsatt lagring och att lagerverksamheten därför skall upphöra. Avvecklingen beräknas vara klar under 2001.

Resursåtgången i Jordbruksverkets verksamhet uppgick 1999 till 823 årspersoner. Fördelningen på funktioner var 53 procent till ärendehantering, 20 procent till analys/utredning, 17 procent till information, 8 procent till kontroll/tillsyn och 2 procent till normering.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.3 Offentligrättslig verksamhet

<i>Tusental kronor</i>			
Offentligrättslig verksamhet ¹	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1999	32 703	29 444	3 259
Prognos 2000	37 288	43 010	-5 722
Budget 2001 ²	40 500	44 500	-4 000

¹ Den offentligrättsliga verksamheten gäller områdena växtinspektion, kvalitetsinspektion av frukt och grönsaker, foderkontroll, införsel av djur, köttklassificering, hundregister m.m. Distriktsveterinärorganisationens offentligrättsliga avgifter redovisas under anslaget 42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen.

² Hänsyn tagen till avgiftsöversyn för införsel av djur under 2000.

Tabell 5.4 Uppdragsverksamhet

<i>Tusental kronor</i>			
Uppdragsverksamhet ¹	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1999	9 033	9 392	-359
Prognos 2000	9 900	9 900	0
Budget 2001	10 000	10 000	0

¹ Uppdragsverksamheten utgörs av vattenhushållning. Distriktsveterinärverksamheten redovisas under anslaget 42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen.

Avgiftsinkomsterna härrör från växtinspektion, kvalitetskontroll av frukt och grönt, vattenushållning, foderkontroll, införsel av djur, köttklassificering m.m. Under 2001 skall den avgiftsfinansierade verksamheten bedrivas i oförändrad omfattning. För perioden beräknas intäkterna och kostnaderna till 40,5 respektive 44,5 miljoner kronor.

Eftersom utbetalningar av EU-stöd ersätts i efterskott från EU-budgeten uppstår ett kreditbehov för Jordbruksverket. Regeringen bedömer detta kreditbehov till 5,5 miljarder kronor för 2001.

Slutsatser

Implementeringen av Agenda 2000 och det nya landsbygdsprogrammet ställer fortsatta krav på utveckling och effektivisering av administrationen. Jordbruksverket och länsstyrelserna bör i likhet med innevarande år inom ramen för anvisade medel på anslag 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur få disponera resurser för sådana åtgärder.

Anslaget till Jordbruksverket justeras fr.o.m. 2001 med de belopp som tidigare anvisats under anslagen Djurregister, Jordbrukets blockdatabas samt Kostnader för livsmedelsberedskap. Justeringen innebär inte någon förändring av verkets uppgifter.

Av anvisade medel skall 11 050 000 kronor disponeras för bekämpning och kontrollprogram inom ramen för verkets verksamhet inom området bekämpning av smittsamma husdjursjukdomar. Regeringen kommer senare att meddela de närmare villkoren för dispositionen. För initialkostnader i samband med införandet av ett hundregister överförs 1 miljon kronor till anslaget Polisorganisationen under utgiftsområde 4 varav 805 000 kronor utgör ett engångsbelopp.

En justering av premierna för avtalsförsäkringarna bör också göras.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 300 456 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas till 301 261 000 kronor räknat i fasta priser.

Tabell 5.5 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	255 706
Pris- och löneomräkning	4 249
Överföring Djurregister	15 993
Överföring Jordbrukets blockdatabas	17 990
Överföring Kostnader för livsmedelsberedskap	16 518
Justering av premier (till 42:2)	-9 000
Överföring till UO 4 anslaget Polisorganisationen	-1 000
Förslag 2001	300 456

5.8.2 43:2 Statens utsädeskontroll

Tabell 5.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	927	Anslags-sparande	865
2000	Anslag	1 058	Utgifts-prognos	1 058
2001	Förslag	1 073		
2002	Beräknat	1 095		
2003	Beräknat	1 119		

¹ Motsvarar 1 073 tkr i 2001 års prisnivå.

Den totala certifierade kvantiteten utsäde i landet har kvarstått på ungefär samma nivå under de tre senaste åren. Användningen av eget utsäde har inte bedömts öka. Systemet med obligatorisk certifiering innebär att huvuddelen av det utsäde som används i landet har genomgått en oberoende och noggrann kvalitetskontroll. Den andel av det totala utsädesbehovet som täcks av certifierat utsäde varierar mellan olika växtslag.

Statens utsädeskontroll (SUK) är ett centralt organ för certifiering av utsädesvaror. Verksamheten finansieras till största delen med avgifter, ca 98 procent av den totala omsättningen. Den avgiftsfinansierade verksamheten skall drivas med full kostnadstäckning. Under 1999 uppvisade SUK ett bättre resultat än förväntat. Resultatet är till sin helhet hänförligt till ökade verksamhetsvolym, bl.a. en ökad interventionsprovtagning. Avtal har under året också träffats med den Europeiska växtförädlarrättsmyndigheten (CPVO) med innebörden att SUK svarar för all provning av sockerbetor för vilka europeisk växtförädlarrätt söks.

Den internationella verksamheten som SUK bedriver finansieras av anslagsmedel. SUK var

bl.a. värd för EU:s samtliga certifieringsorgans årliga sammankomst, där bl.a. frågor om regel-tillämpning m.m. diskuteras. I regeringens proposition 1999/2000:12 föreslås att den kvalitetskontroll som föreskrivs i rådets direktiv 98/56/EG av den 20 juni 1998 om saluföring av förökningsmaterial av prydnadsväxter inte längre skall vara anslagsfinansierad utan skall finansieras med avgifter.

Med anledning av det arbete som pågår inom gemenskapen med att reglera frågan om otillåtna inblandningar av genmodifierat utsäde i traditionella växtsorter kommer regeringen senare att uppdraga åt SUK att ansvara för denna kontroll.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.7 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1999	20 831	20 781	50
Prognos 2000	21 770	21 620	150
Budget 2001	21 770	21 610	160

Tabell 5.8 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1999	7 918	7 777	141
Prognos 2000	7 010	6 685	325
Budget 2001	7 010	6 674	336

Regeringens överväganden

Enligt regeringens bedömning finns det inte någon anledning att ändra inriktning på verksamheten. Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 073 000 kronor för 2001 och beräknas vara oförändrat i fasta priser 2002 och 2003.

Tabell 5.9 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	1 058
Pris- och löneomräkning	15
Förslag 2001	1 073

5.8.3 43:3 Statens växtsortnämnd

Tabell 5.10 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	1 463	Anslags-sparande	625
2000	Anslag	1 410	Utgifts-prognos	1 494
2001	Förslag	1 449		
2002	Beräknat	1 480 ¹		
2003	Beräknat	1 512 ¹		

¹ Motsvarar 1 449 tkr i 2001 års prisnivå.

Statens växtsortnämnd handlägger ärenden om växtförädlarrätt enligt växtförädlarrättslagen (1997:306) och är behörig myndighet i frågor som rör Internationella unionen för skydd av växtförädlingsprodukter (UPOV). Växtsortnämnden fullgör vidare de uppgifter som får utföras av ett nationellt organ enligt rådets förordning (EG) nr 2100/94 om gemenskapens växtförädlarrätt. Nämnden handlägger också ärenden enligt utsädesförordningen (1993:1375) om intagning av växtsorter i sortlistan.

Växtsortnämndens verksamhet för 1999 visar ett negativt resultat, 71 000 kronor. Det försämrade resultatet beror bl.a. på ADB-kostnader samt ökade utgifter för ekonomisk administration. Nämnden har ett ackumulerat anslagssparande på 625 000 kronor, vilket nämnden på grund av de ökade kostnaderna fått behålla under 2000.

Regeringens överväganden

Nämndens hela verksamhet bedrivs med full kostnadstäckning. Av nämndens uppdragsgivare är 98 procent andra än staten. Enligt regeringens bedömning finns det inte någon anledning att ändra inriktning på nämndens verksamhet.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 449 000 kronor för 2001 och beräknas vara oförändrat i fasta priser 2002 och 2003.

Tabell 5.11 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	1 410
Pris- och löneomräkning	39
Förslag 2001	1 449

5.8.4 43:4 Bekämpande av växtsjukdomar

Tabell 5.12 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
1999	Utfall	2 414		711
2000	Anslag	2 629	Utgifts-prognos	2 629
2001	Förslag	2 629		
2002	Beräknat	2 629		
2003	Beräknat	2 629		

Anslaget belastas med kostnader för åtgärder mot växtskadegörare enligt växtskyddslagen (1972:318) samt för vissa förluster till följd av sådana åtgärder. Kostnader för beredskapsåtgärder mot karantänskadegörare finansieras också med detta anslag, liksom kostnaderna för undersökningar av växtprover som av Jordbruksverkets växtinspektion överlämnas för laboriemässig diagnostisering. Vidare har efter medlemskapet i EU tillkommit kostnader för verifiering av de svenska skyddade zonerna.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 2 629 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas vara oförändrade.

5.8.5 43:5 Arealersättningar och djurbidrag m.m.

Tabell 5.13 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
1999	Utfall	3 910 080		847 142
2000	Anslag	1 321 000	Utgifts-prognos	1 395 000
2001	Förslag	5 269 500		
2002	Beräknat	5 407 400		
2003	Beräknat	5 407 400		

Från anslaget utbetalas direktbidrag i form av arealersättning, djurbidrag m.m. Anslaget är obligatoriskt för alla medlemsländer inom EU och finansieras helt från EU-budgeten. Utbetalningen av arealersättning för 2000 kommer att ske först i januari 2001, jämfört med november tidigare år. Arealersättning lämnas för odling av spannmål, oljeväxter, baljväxter, oljelin, gräsen-

silage och areal tagen ur produktion. Vidare finns arealbaserade ersättningssystem för bl.a. spånadslin, vicker m.m. Ett villkor för ersättning är att åkermark tas ur livsmedels- eller foderproduktion. För 1999 och 2000 gällde att 10 procent skulle tas ur produktion. Det totala bidraget är begränsat till en maximiareal, kallad basareal. För svenskt vidkommande uppgår basarealen till drygt 1,73 miljoner hektar. Av denna betalades 1999 ersättning till jordbrukarna för 1,6 miljoner hektar. Av anslagssparandet 1999 har 647 142 000 kronor dragits in 2000.

Följande stödbelopp per hektar för grödor tilldelades Sverige 2000 (preliminära belopp).

Tabell 5.14 Stödbelopp per hektar för grödor¹

Grödor	Antal hektar	Genomsnittligt stödbelopp
Spannmål	1 220 000	1 962 kr/ha
Baljväxter	28 000	2 425 kr/ha
Oljelin	11 000	2 952 kr/ha
Oljeväxter	45 000	2 734 kr/ha
Gräsenilage	270 000	981 kr/ha
Uttagen areal	268 000	1 962 kr/ha

¹ Stödbeloppen är beräknade med en genomsnittsavkastning på 4,02 ton/ha och en eurokurs på 8,32 kr.

Djurbidrag lämnas för am- och dikor, handjur av nöt, tackor och getter samt slaktbidrag för storboskap och kalvar. Bidraget baseras på tilldelade bidragsrätter. Sverige tilldelades följande bidragsrätter för 2000.

Tabell 5.15 Djurbidrag

Djur	Bidragsrätter	Bidrag från EU
Am- och dikor	155 000	1 400 kr/ko
Handjur	250 000	1 374 kr/tjur
		1 029 kr/stut
Tackor	180 000	186 kr/tacka
Slaktbidrag, nötkreatur	502 063	232 kr/djur
Slaktbidrag, kalv	29 933	146 kr/kalv

Utöver bidragen per djur betalades 2000 extensifieringsbidrag ut till producenter av handjur och am- och dikor om djurtätheten på företaget var högst 1,4 djurenheter per hektar. Sverige har dessutom tilldelats en summa pengar, ett s.k nationellt kuvert, som skall fördelas efter medlemsstatens eget val. Det har beslutats att detta be-

lopp, som uppgår till 26,6 miljoner kronor, skall lämnas som ett tilläggsbelopp till slaktbidraget.

Det agromonetära systemet innehåller regler om kompensation då valutakursförändringar leder till lägre stödbelopp i nationell valuta. Detta inträffade både 1998, 1999 och 2000, vilket innebär att agromonetära kompensationsstöd, som finansieras av EU-budgeten, kan beviljas under tre år. Kompensationsstödet är uppdelat i tre delbetalningar där den andra och tredje delbetalningen kan reduceras eller utebli helt beroende på hur valutakursförhållandet mellan kronan och euron utvecklas.

Regeringens överväganden

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Arealersättning avseende 2001 om ca 3,9 miljarder kronor utbetalas först i januari 2002. Det innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan anvisade anslagsmedel. Av denna anledning föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att godkänna stöd som innebär utgifter på högst 4,6 miljarder kronor efter 2001.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 5 269 500 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas till 5 407 400 000 kronor.

Tabell 5.16 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	2000 prognos	2001 beräknat	2002 beräknat	2003 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	523 000	4 294 000		
Nya förpliktelser	4 730 000	5 152 000		
Infriade förpliktelser	959 000	4 848 000	-4 600 000	-
Utestående förpliktelser vid årets slut	4 294 000	4 598 000		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	4 300 000	4 600 000		

5.8.6 43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Tabell 5.17 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
1999	Utfall	1 585 519		1 166 109
2000	Anslag	1 546 600	Utgifts-prognos	1 406 600
2001	Förslag	1 526 000		
2002	Beräknat	1 516 000		
2003	Beräknat	1 516 000		

Under anslaget finansieras kostnader för intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, exportbidrag samt stöd till biodling i enlighet med EU:s regler. Anslaget är obligatoriskt och finansieras från EU-budgeten, förutom vissa s.k. tekniska kostnader till följd av offentlig lagring, vilka för närvarande är högre än den schablonersättning som ersätts av EU. Dessa merkostnader regleras under anslaget 43:7 *Räntekostnader för förskottrade arealersättningar m.m.* Exportbidrag lämnas för att täcka skillnaden mellan gemenskapspris och världsmarknadspris och därmed för att möjliggöra export till tredje land.

Av anslagssparandet 1999 har 500 miljoner kronor dragits in 2000.

Det totala medelsbehovet för anslaget är beroende av flera svårkontrollerbara och oförutsägbara faktorer. Ett exempel är variationer i skördeutfall som uppkommer inom gemenskapen av t.ex. spannmål, vilket återspeglas i att skörden 1999 i Sverige uppgick till 4,9 miljoner ton medan prognosen för skörden 2000 ligger på 6,2 miljoner ton. En annan faktor är differensen mellan hemmamarknads- och världsmarknadspris. Kronans förhållande till euron spelar också en roll, vilket får direkta effekter på hur mycket som måste betalas ut som exportbidrag och i form av olika interventionsåtgärder i Sverige.

Stödet till biodlingen uppgår till sammanlagt 3,2 miljoner kronor. Hälften, dvs. 1,6 miljoner kronor finansieras av EU och redovisas under detta anslag. Den svenska medfinansieringen belastar anslaget 42:3 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder*.

Regeringens överväganden

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Det av EU till hälften medfinansierade stödet till biodlingen, totalt omfattande 3,2 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper under perioden den 16 oktober–den 15 oktober. Den svenska medfinansieringen anvisas under anslaget 42:3 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder*. För att beslut för 2001 skall kunna fattas om stöd till biodlingen fordras bemyndigande för utestående förpliktelser. Av denna anledning föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att under 2001, i fråga om anslaget 43:6 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter*, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1,6 miljoner kronor under 2002.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 526 000 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas till 1 516 000 000 kronor.

5.8.7 43:7 Räntekostnader för förskottrade arealersättningar m.m.

Tabell 5.18 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
1999	Utfall	66 050		86 495
2000	Anslag	79 700	Utgifts-prognos	78 000
2001	Förslag	79 700		
2002	Beräknat	79 700		
2003	Beräknat	79 700		

Under anslaget redovisas de räntor som uppstår för staten till följd av att ersättningen från EU:s jordbruksfonds garanti- och utvecklingssektion inte sker vid samma tidpunkt som utbetalningen. Ersättning från garantisektionen erhålls normalt i efterskott medan det från utvecklingssektionen är fråga om förskott. Anslaget får även belastas med eventuella finansiella sanktioner och straffavgifter som Europeiska kommissionen kan komma att ålägga Sverige. Anslaget får också tillföras kursvinster och belastas med kursför-luster som uppstår till följd av att medlemsstaten bär kursrisken inom EU:s jordbruksfonds utvecklingssektion. Anslaget får dessutom belastas med s.k. tekniska kostnader för offentlig lagring i den mån ersättning inte erhålls från EU-bud-

geten. Vid ett omvänt förhållande, dvs. om EU:s schablonersättning för de tekniska kostnaderna överstiger de faktiska kostnaderna, tillförs anslaget medel från inkomsttitel 6116 Offentlig lagring.

Ersättningar för stöd m.m. som finansieras från jordbruksfondens garantisektion men som förskottteras från statbudgeten avräknas i princip inom 35–60 dagar. De stöd som är aktuella är arealersättningar, djurbidrag, intervention, produktions- och konsumtionsstöd m.m., miljöersättningar, kompensationsbidrag samt övriga stöd inom förordningen för landsbygdsutveckling i den mån utbetalningar av dessa sker till stödmottagare utanför mål 1-området. Medelsbehovet på anslaget kan variera mellan olika år. Detta beror på svårigheter att uppskatta i vilken utsträckning som jordbrukarna kommer att utnyttja aktuella stödformer, osäkerhet om framtida räntenivåer samt eventuella finansiella sanktioner.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till oförändrat 79 700 000 kronor för 2001. För 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

5.8.8 43:8 Fiskeriverket

Tabell 5.19 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor				
1999	Utfall	60 239	Anslags-sparande	2 950
2000	Anslag	68 074	Utgifts-prognos	65 125
2001	Förslag	66 516		
2002	Beräknat	67 909 ¹		
2003	Beräknat	69 401 ¹		

¹ Motsvarar 66 516 tkr i 2001 års prisnivå.

Kraven på verksamheten har ökat på fiskerikontrollens område och genom att verkets uttalade roll på miljöområdet förstärkts. Dessa faktorer har i hög grad påverkat arbetet under 1999. År 1999 (1998) hade Fiskeriverket 254 (252) årsarbetskrafter och verksamhetens totala omslutning 180,1 (183,8) miljoner kronor, varav 33 (31) procent eller 60,1 (63,6) miljoner kronor finansierades av anslagsmedel.

Vid utgången av budgetåret 1999 utnyttjade Fiskeriverket anslagskrediten i sin helhet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Fiskeriverket bedriver uppdragsverksamhet och tjänsteexport. För budgetåret 1999 erhöll Fiskeriverket 45,1 miljoner kronor i avgiftsintäkter från sin uppdragsverksamhet och tjänsteexport. Avgiftsintäkterna får disponeras av Fiskeriverket.

Avgiftsintäkterna i uppdragsverksamheten (se tabell 5.20) härrör från Fiskeriverkets undersökningsfartyg och utredningskontoren. Undersökningsfartygen svarar för ca 9 procent av de totala intäkterna.

Fiskeriverkets tjänsteexport är hänförlig till Swedmars (Swedish Centre for Coastal Development and Management of Aquatic Resources) internationella konsultverksamhet, bl.a. grundat på ett avtal med Sida. En viss minskning av omslutningen har skett under 1999.

För budgetåren 2000 och 2001 förväntas en viss fortsatt minskning avseende Swedmar. Ingen förändring i inriktningen bedöms ske under de närmaste åren.

Tabell 5.20 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1999	45 065	45 111	46
(varav tjänsteexport)	20 703	20 709	6
Prognos 2000	40 000	40 000	0
(varav tjänsteexport)	15 000	15 000	0
Budget 2001	40 500	40 500	0
(varav tjänsteexport)	15 000	15 000	0

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Fiskeriverket har utförligt redovisat sina prestationer, resultatet av dessa och kopplingen till de operativa målen. Av resultatredovisningen framgår att verket har arbetat i linje med de övergripande målen i regleringsbrevet.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 66 516 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas vara oförändrade.

Tabell 5.21 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	65 514
Pris- och löneomräkning	1 002
Förslag 2001	66 516

5.8.9 43:9 Strukturstöd till fisket m.m.**Tabell 5.22 Anslagsutvecklingen**

Tusental kronor

1999	Utfall	21 373	Anslags-sparande	35 136
2000	Anslag	30 890	Utgifts-prognos	0
2001	Förslag	30 890		
2002	Beräknat	30 890		
2003	Beräknat	30 890		

Från anslaget lämnas framför allt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för såväl de gamla gemenskapsprogrammen som för strukturåtgärder inom fiskerinäringen även under den nya programperioden 2000–2006. Anslaget kan även användas för medfinansiering av andra EG-projekt som ligger i linje med strukturprogrammen.

Anslaget får också disponeras för äldre stödformer som inte omfattas av strukturprogrammen. Bestämmelser finns i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. Anslaget kan bl.a. användas för att täcka förluster vid statlig kreditgaranti till fiske- och fiskberedningsföretag. En jämförelse mellan budget och utfall för 1999 visar på ett underutnyttjande på 7 miljoner kronor, medan det ackumulerade anslagssparandet uppgår till drygt 35 miljoner kronor. Anslagssparandet avser dock beslutade men inte utbetalda medel. Tillgängliga medel beräknas således komma att utnyttjas. För 2000 beräknas kvarvarande regleringsmedel täcka hela anslagsbehovet.

Regeringens överväganden

En ny strukturperiod inleds 2000. Förslaget till Sveriges strukturplan innebär att behovet av offentlig medfinansiering uppgår till totalt 306 miljoner kronor under perioden.

Anslaget får även användas för att täcka eventuella förluster orsakade av lämnade fiske-

rilån och kreditgarantier för lån. Detta påverkar hur mycket av anslaget som kan utnyttjas till strukturstöd. För budgetåret 1998 uppgick kreditförlusterna till 300 000 kronor och återbetalning av infriade garantier till 170 000 kronor. Fiskeriverket har bedömt att ca 2 miljoner kronor sannolikt kommer att återbetalas, medan osäkra fordringar uppgår till 5,7 miljoner kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 30 890 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas vara oförändrade.

5.8.10 43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.**Tabell 5.23 Anslagsutvecklingen**

Tusental kronor

1999	Utfall	74 960	Anslags-sparande	112 873
2000	Anslag	80 000	Utgifts-prognos	102 000
2001	Förslag	80 000		
2002	Beräknat	80 000		
2003	Beräknat	80 000		

Under anslaget anvisas det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av strukturstöd till fisket m.m. som redovisas under anslaget 43:9 *Strukturstöd till fisket m.m.* För svenska strukturåtgärder har i Fonden för fiskets utveckling för perioden 1995–1999 avsatts 48,2 miljoner euro, vilket motsvarar ca 409,7 miljoner kronor. Av dessa medel avser 42 miljoner euro mål 5a-åtgärder utanför mål 6-området, 4 miljoner euro är bidrag för mål 5a-åtgärder inom mål 6-området och 2,18 miljoner euro avser Pesca-programmet. Pesca-programmet finansieras även med 590 000 euro från Europeiska regionalfonden och med 990 000 euro från Europeiska socialfonden, vilka administreras av NUTEK respektive AMS.

Sverige har tilldelats 62,3 miljoner euro från Fonden för fiskets utveckling under den nya perioden, 2000–2006. Med en eurokurs på 8,50 kronor uppgår detta till ca 530 miljoner kronor, vilket är drygt 75 miljoner kronor per år. Tillkommer gör även EU-medel till fiskerinäringen inom mål 1 med ca 14,4 miljoner kronor per år.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1999, visar på ett underutnyttjande på ca 5 miljoner kronor medan det ackumulerade anslagssparandet uppgår till drygt 110 miljoner

kronor. Anslagssparandet avser dock beslutade men inte utbetalda medel. Tillgängliga medel beräknas således komma att utnyttjas.

Regeringens överväganden

Sverige har tilldelats 62,3 miljoner euro från Fonden för fiskets utveckling under den nya strukturperioden. Med en eurokurs på 8,50 kronor uppgår detta till ca 530 miljoner kronor, vilket är drygt 75 miljoner kronor per år. Tillkommer gör även EU-medel till fiskerinäringen inom mål 1 med ca 14,4 miljoner kronor per år. Strukturplanens förslag till fördelning mellan olika åtgärder och finansiering innebär att behovet av offentlig medfinansiering uppgår till totalt 306 miljoner kronor under perioden.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 80 000 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas vara oförändrade.

5.8.11 43:11 Fiskevård

Tabell 5.24 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	20 176	Anslags-sparande	3 245
2000	Anslag	20 000	Utgifts-prognos	20 000
2001	Förslag	20 000		
2002	Beräknat	20 000		
2003	Beräknat	20 000		

Allmän fiskevård finansieras för närvarande delvis av anslaget för fiskevård men också av vattenavgiftsmedel i enlighet med vattendomar. Anslaget används till fiskevård, främst i allmänna och enskilda vatten med fritt handredskapsfiske i kustområdena och i sjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren samt Storsjön i Jämtland. Regeringen redovisade i propositionen Hållbart fiske och jordbruk (prop. 1997/98:2, bet. 1997/98:JoU9, rskr. 1997/98:116) en ökad satsning på en förbättrad fiskevård. I detta sammanhang bör även kulturmiljövården beaktas. Anslaget för fiskevård disponeras av Fiskeriverket och används bl.a. för bildande av fiskevårdsområden, fisketillsyn, främjande av den biologiska mångfalden och biotopvård, insatser för bevarandet av hotade arter och utsättning av fisk.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1999 visar på ett anslagssparande på

ca 3 miljoner kronor, vilket avser beslutade men ej utbetalda medel.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet för 2001 till 20 000 000 kronor. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas vara oförändrade.

5.8.12 43:12 Statens livsmedelsverk

Tabell 5.25 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	113 477	Anslags-sparande	2 990
2000	Anslag	121 089	Utgifts-prognos	117 500
2001	Förslag	119 655		
2002	Beräknat	122 140 ¹		
2003	Beräknat	124 810 ¹		

¹ Motsvarar 119 655 tkr i 2001 års prisnivå

Livsmedelsverket skall i konsumenternas intresse verka för säkra livsmedel av god kvalitet, ärlighet i livsmedelshandlingen och bra matvanor. Dess främsta uppgifter är att utarbeta föreskrifter inom livsmedelsområdet, utöva tillsyn enligt livsmedelslagen (1971:511) samt leda och samordna livsmedelskontrollen, informera om viktiga förhållanden på livsmedelsområdet, aktivt medverka till att riksdagens och regeringens riktlinjer i fråga om kost och hälsa fullföljs, verkställa utredningar och vetenskapliga undersökningar om livsmedel och matvanor samt att utveckla metoder för livsmedelskontrollen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.26 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1999	122 375	119 350	3 025
Prognos 2000	115 000	125 500	-10 500
Budget 2001	127 550	127 550	0

Tabell 5.27 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1999	4 954	3 143	1 811
Prognos 2000	5 000	4 500	500
Budget 2001	4 000	4 000	0

Livsmedelsverkets avgiftsfinansierade verksamhet har under ett antal år gått med överskott. För att minska överskottet har verksamheten fått gå med underskott 2000. Under 2001 bör balans mellan intäkter och kostnader eftersträvas. Regeringen kommer senare att fatta beslut om dispositionen av eventuella överskott i verksamheten.

Regeringens överväganden

Inom ramen för regeringens satsning på forskning och utveckling av ekologisk produktion och ekologiska produkter förslår regeringen att Livsmedelsverket tillförs 2 miljoner kronor per år under tre år till studier om säkra ekologiska livsmedel och kost helt eller delvis baserad på ekologiska livsmedel.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 119 655 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas till 122 140 000 respektive 124 810 000 kronor.

Tabell 5.28 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	121 089
Pris- och löneomräkning	1 566
Bortfall engångsanslag	-5 000
Medel för FoU rörande ekologisk produktion	2 000
Förslag 2001	119 655

5.8.13 43:13 Livsmedelsekonomiska institutet

Tabell 5.29 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	3 337 ¹	Anslags- sparande	663
2000	Anslag	8 045	Utgifts- prognos	8 045
2001	Förslag	8 156		
2002	Beräknat	8 306 ¹		
2003	Beräknat	8 474 ¹		

¹ Motsvarar 8 156 tkr i 2001 års prisnivå.

Livsmedelsekonomiska institutet, vars verksamhet omfattar analyser och utredningar inom det jordbrukspolitiska området och livsmedelsområdet, har varit verksamt i drygt ett år. Det bildades den 1 juli 1999.

Livsmedelsekonomiska institutet skall förse regeringen med kvalificerat analytiskt underlag inför ställningstaganden inom jordbruks- och livsmedelsområdet samt att bland allmänheten öka kunskapen om de ekonomiska aspekterna på området.

Arbetet på institutet syftar till att belysa frågor bl.a. rörande CAP:s effekter och olika styrmedels effektivitet, landsbygdens utveckling, strukturutvecklingen, miljön, djurskyddet, konsumentintresset, den globala livsmedelssituationen, handeln med livsmedel samt utvidgningen av EU. Analyserna skall avse såväl nationella som internationella aspekter.

Regeringens överväganden

Den analysverksamhet som myndigheten bedriver utgör ett viktigt komplement till verksamheten vid övriga myndigheter och utgör ett viktigt underlag för regeringens ställningstaganden i frågor på det livsmedelspolitiska området.

Största delen av de nuvarande resurserna används till analyser rörande CAP, WTO och utvidgningen av EU.

Regeringen föreslår att ett ramanslag på 8 156 000 kronor anvisas för 2001. För 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven till 8 306 000 respektive 8 474 000 kronor.

Tabell 5.30 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	8 045
Pris- och löneomräkning	111
Förslag 2001	8 156

5.8.14 43:14 Livsmedelsstatistik**Tabell 5.31 Anslagsutvecklingen**

Tusental kronor

1999	Utfall	25 917	Anslags-sparande	4 195
2000	Anslag	22 290	Utgifts-prognos	26 485
2001	Förslag	22 290		
2002	Beräknat	22 624		
2003	Beräknat	22 624		

Anslaget disponeras av Jordbruksverket för statistik inom jordbruksområdet inklusive kostnaden för en statistisk årsbok inom jordbruks- och livsmedelsområdet samt sammanställningar och kartläggningen av statistik i senare led i livsmedelskedjan.

Regeringens överväganden

Under 1999 eller 2000 skall Sverige liksom övriga medlemsstater ha genomfört en totalundersökning på strukturområdet. Undersökningen i Sverige är genomförd och resultaten har publicerats i Sverige. På grund av att stora resurser kommer att avsättas under 2000 för att bygga upp ett nytt lantbruksregister finns behov av att utnyttja anslagssparandet från 1999. Regeringen beslutade den 4 maj 2000 att myndigheten får disponera ett belopp om 3 457 000 kronor från anslagssparandet. Regeringen bedömer, trots uppbyggnaden av ett nytt lantbruksregister, att en besparing är möjlig tack vare viss effektivisering och förenkling av statistikproduktionen.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 22 290 000 kronor för 2001. För 2002 och 2003 bedöms anslagsbehoven vara 22 624 000 kronor.

5.8.15 43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten**Tabell 5.32 Anslagsutvecklingen**

Tusental kronor

1999	Utfall	7 190	Anslags-sparande	10
2000	Anslag	3 700	Utgifts-prognos	3 710
2001	Förslag	3 700		
2002	Beräknat	3 700		
2003	Beräknat	3 700		

Anslaget disponeras av Jordbruksverket. Anslagsbeloppet motsvarar EU:s finansiering av jordbruks- och livsmedelsstatistiken.

Regeringens överväganden

Årligen beräknas en medfinansiering av bokföringsundersökningen med 1,2 miljoner kronor. Bokföringsundersökningen genomförs i första hand för att tillgodose EU-kraven. Till detta kommer en medfinansiering med ca 5 miljoner kronor för den EU-anpassade strukturundersökningen 1999, som dock inte beräknas utbetalas förrän 2001.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 3 700 000 kronor för 2001. För 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

5.8.16 43:16 Åtgärder på livsmedelsområdet**Tabell 5.33 Anslagsutvecklingen**

Tusental kronor

1999	Utfall	15 000	Anslags-sparande	-
2000	Anslag	30 000	Utgifts-prognos	30 000
2001	Förslag	25 000		
2002	Beräknat	25 000		
2003	Beräknat	5 000		

Anslaget disponeras för att främja export av livsmedel samt för andra åtgärder på livsmedelsområdet med särskild tonvikt på konsumentperspektivet under perioden 2000–2002.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 25 000 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas till 25 000 000 kronor respektive 5 000 000 kronor.

5.8.17 43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Tabell 5.34 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	35 560	Anslags- sparande	1 454
2000	Anslag	37 089	Utgifts- prognos	38 543
2001	Förslag	37 089		
2002	Beräknat	37 089		
2003	Beräknat	37 089		

De utgifter som belastar anslaget är huvudsakligen medlemsavgifter och kostnader för deltagande i olika möten som de internationella organisationerna anordnar. Den dominerande posten är kostnaden för FAO-medlemskapet.

Vidare används anslaget till att finansiera deltagande i vissa internationella konferenser och dylikt. En del av anslaget avser kostnader för bilateralt forskarutbyte med länder i Central- och Östeuropa.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 37 089 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas vara oförändrade.

6 Landsbygdspolitik

6.1 Omfattning

Politikområdet omfattar verksamhet för en hållbar utveckling av landsbygden. Åtgärderna är i stor utsträckning riktade till lantbruksföretagen men också till andra företag på landsbygden. Avgränsningen följer i huvudsak rådets förordning (EG) nr 1257/99 av den 17 maj 1999 om stöd till

utveckling av landsbygden samt åtgärder som syftar till att underlätta genomförandet av denna. Politikområdet omfattar också försöks- och utvecklingsverksamhet inom ramen för de skilda nationella handlingsprogrammen för jordbrukets miljöpåverkan.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000 ¹	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 968	2 103	2 512	2 203	2 203	2 223
44:2 Från EG-budget finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 553	1 718	1 993	1 501	1 529	1 558
44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	35	22	39	29	30	31
44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering	18	22	22	20	20	20
44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter	2	2	2	2	2	2
Totalt för utgiftsområde 23	3 575	3 871	4 568	3 755	3 784	3 883

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2000 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

6.3 Mål

Regeringens förslag: Målet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden.

Målet inbegriper en hållbar livsmedelsproduktion med ökad miljöanpassning, sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt. Vidare skall jordbrukets natur- och kulturvärden värnas samt jordbrukets negativa miljöpåverkan minimeras i syfte att bidra till att de nationella miljökvalitetsmålen uppnås inom en generation.

6.4 Politikens inriktning

Kommissionens förslag i Agenda 2000 syftade bl.a. till att öka jordbrukets konkurrenskraft genom en ökad marknadsorientering med sänkta administrativa priser. Förslagen syftade också till att minska jordbrukets negativa effekter på miljön och att förenkla regelverket. För att underlätta jordbrukets anpassning och strukturförändring i samband med reformeringen av marknadsordningarna föreslogs en integrerad landsbygdspolitik. Efter den s.k. Berlinöverenskommelsen 1999 innebär detta att nuvarande regional- och strukturstöd inom jordbrukssektorn (de tidigare mål 5a-åtgärderna och Jordbruksfondens åtgärder i mål 5b) samt s.k. kompletterande åtgärder (miljöersättningar, förtidspension och skogsplantering) m.m. sammanförts i en enda förordning för landsbygdsutveckling i rådets förordning (EG) nr 1257/99 om stöd till utveckling av landsbygden.

I förordningen fastställs ramarna för EU:s stöd till en hållbar utveckling av landsbygden. Åtgärder för landsbygdsutveckling skall komplettera andra delar i den gemensamma jordbrukspolitik. Ett särskilt miljö- och landsbygdsprogram omfattande en rad miljö- och strukturåtgärder har antagits för perioden 2000–2006. Miljöersättningarna inom jordbruket ingår som en obligatorisk del i programmet. I enlighet med rådsförordningen (EG) nr 1257/99 samt rådets förordning (EG) nr 1260/99 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna genomförs vissa av struktur- och miljöåtgärderna i norra Sverige inom ramen för de två mål 1-program-

men för Norra Norrland och Södra skogslansregionen.

Miljö- och landsbygdsprogrammet är inriktat på effektivare miljöåtgärder och fortsatta anpassningsåtgärder i syfte att skapa förutsättningar för en framtida mer långtgående reform av jordbrukspolitik. Miljö- och landsbygdsprogrammet samt övriga nationella handlingsprogram för jordbrukets miljöpåverkan, bl.a. försöks- och utvecklingsverksamhet, bidrar till att de av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålen bör kunna uppnås inom en generation. Miljö- och landsbygdsprogrammet i samverkan med mål 1- och mål 2-programmen, LEADER+ och det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige medverkar vidare till att det finns en livskraftig landsbygd och till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av jordbruket i landets alla delar.

Sverige verkar för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU vars övergripande mål bl.a. är att främja en hållbar produktion. I rådsslutsatserna från toppmötet i Cardiff i juni 1998 pekades jordbrukssektorn ut som en av de sektorer inom vilka en strategi för integrering av miljöhänsyn och hållbar utveckling skulle utvecklas. Jordbruksrådet antog i november 1999 en strategi för integrering av miljöhänsyn i jordbrukspolitik. En prioritering under det svenska ordförandeskapet är att en plan för det fortsatta arbetet med indikatorer för hållbar utveckling tas fram i syfte att utveckla integreringen av miljöhänsyn i jordbrukspolitik och politikens inverkan på landsbygdens ekonomiska och sociala utveckling.

6.5 Insatser

6.5.1 Statliga insatser inom politikområdet

En ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden

Miljö- och landsbygdsprogrammet

Riksdagen har bemyndigat regeringen att tillämpa ett miljö- och landsbygdsprogram för perioden 2000–2006 enligt rådets förordning (EG) nr 1257/99 om stöd till utveckling av landsbygden. Programmet, som medfinansieras över EU-budgeten, har godkänts av EG-kom-

missionen. Landsbygdsprogrammet skall främja en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av jordbruket, livsmedelsproduktionen, skogsbruket och landsbygden.

Riksdagens ställningstagande till propositionen Hållbart fiske och jordbruk (prop. 1997/98:2, bet. 1997/98:JoU9, rskr. 1997/98:116) tillsammans med skrivelsen En hållbar utveckling av landsbygden m.m. (skriv. 1999/2000:14, bet. 1999/2000:MJU2, rskr. 1999/2000:91) är de viktigaste underlagen för regeringens bedömningar och förslag till åtgärder för att uppnå ett ekologiskt hållbart jordbruk och fiske.

Åtgärder som syftar till att ta till vara jordbrukets positiva miljöeffekter och minimera dess negativa spelar en framträdande roll i miljö- och landsbygdsprogrammet. Samtidigt omfattas åtgärder som syftar till att förbättra landsbygdens konkurrenskraft genom att underlätta en nödvändig anpassning av jordbrukssektorn till nya förutsättningar.

Åtgärderna inom ramen för landsbygdsprogrammet är uppdelade på två insatsområden. Under insatsområde 1, Åtgärder för ett ekologiskt hållbart jordbruk, ingår miljöersättningar, kompetensutveckling, kompensationsbidrag i mindre gynnade områden, stöd till investeringar i jordbruksföretag, åtgärder som syftar till att främja en anpassning och utveckling av landsbygden samt åtgärder för att öka skogsmarkens ekologiska värde. Insatsområde 2, Åtgärder för ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden, innehåller startstöd till unga jordbrukare, stöd till investeringar i jordbruksföretag, åtgärder för förbättrad bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, kompetensutveckling samt åtgärder som syftar till att främja en anpassning och utveckling av landsbygden. Landsbygdsprogrammet kompletteras av det nationella stödet till norra Sverige, mål 1- och mål 2-programmen och gemenskapsinitiativet LEADER+.

Det samlade miljö- och landsbygdsprogrammet införs för perioden 2000–2006 med en beräknad kostnadsram på 22 945 miljoner kronor totalt för perioden. I kostnadsramen ingår även utbetalningar för kvarvarande flerårsåtaganden för miljöersättningar från den tidigare perioden 1995–1999. Miljö- och landsbygdsprogrammet skall främja en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av jordbruket, livsmedelsproduktionen, skogsbruket och landsbygden. Lika möjligheter till ut-

veckling för kvinnor och män skall främjas. Åtgärder som syftar till att ta till vara jordbrukets positiva miljöeffekter och minimera dess negativa spelar en framträdande roll i det samlade landsbygdsprogrammet. Miljöåtgärderna har samtidigt reformerats i linje med Miljöprogramutredningens förslag. De nya miljöåtgärderna införs i full utsträckning fr.o.m. 2001. Kompensationen till de mindre gynnade områdena i norra Sverige och i skogsbygderna har fått en starkare miljöprofil. Kompetensutveckling fortsätter att vara ett strategiskt viktigt instrument för att bl.a. öka måluppfyllelsen i programmet. Det är samtidigt viktigt med åtgärder som syftar till att förbättra landsbygdens konkurrenskraft genom att underlätta en nödvändig anpassning av jordbrukssektorn och därtill kopplat företagande på landsbygden till nya förutsättningar.

Ekologiska produktionsformer

Den ekologiskt odlade åkerarealen bör fördubblas (20 procent) till år 2005 och den ekologiska animalieproduktionen bör öka. Tio procent av antalet mjölkkor och slaktdjur av nöt och lamm bör finnas i ekologisk produktion år 2005. Den ekologiska produktionen stöds genom åtgärder i det kommande landsbygdsprogrammet liksom genom försöks- och utvecklingsverksamhet samt marknadsstödjande åtgärder. Vidare har 35 miljoner kronor per år under tre år avsatts för forskning och utveckling rörande ekologisk produktion genom 2000 års ekonomiska vårproposition (prop. 1999/2000:100, bet. 1999/2000:FiU20, rskr. 1999/2000:261). Dessa medel anser regeringen bör användas för åtgärder under anslaget 43:12 Statens livsmedelsverk omfattande 2 miljoner kronor, anslaget 42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt omfattande 5 miljoner kronor samt anslaget 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning omfattande 28 miljoner kronor varav 5 miljoner kronor skall disponeras av Sveriges lantbruksuniversitet för verksamheter som bedrivs av Centrum för uthålligt lantbruk (CUL).

Försöks- och utvecklingsverksamhet

I syfte att underlätta genomförandet av åtgärder inom miljö- och landsbygdsprogrammet samt inom olika nationella handlingsprogram för att minimera jordbrukets negativa miljöpåverkan avsätts medel för försöks- och utvecklingsverksamhet (FoU). FoU utgör en viktig grund för att kontinuerligt utveckla och förbättra olika åt-

gårder. Denna verksamhet är även nödvändig för informationsverksamhet riktad mot olika aktörer.

Fjällägenheter

Fjällägenheter är en upplåtelseform för mark och byggnader på statens mark på renbetsfjällen i Jämtlands län samt ovanför odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län. Upplåtelseformen har sina rötter i lagstiftning från början av 1900-talet. År 1998 fanns det 113 fjällägenheter som staten har ett underhållsansvar för, de flesta i Jämtlands län. Staten lämnar bidrag för investeringar i och underhåll av byggnader m.m. på fjällägenheterna.

Geografiskt avgränsade åtgärder för norra Sverige

Det är viktigt att hela Sverige utvecklas. Jordbruket i norra Sverige har en särskild regionalpolitisk betydelse genom den mångfald av värden som jordbruksnäringen och dess verksamheter förknippas med. Jordbruket och skogsbruket bidrar till att upprätthålla livsmedelsproduktion, sysselsättning, befolkning och samhällsstruktur i dessa delar av landet.

Efter beslutet om Agenda 2000 ingår fr.o.m. 2000 norra Sverige i mål 1. Området motsvarar tidigare mål 6 samt kustområdena i Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län och har delats upp i två separata mål 1-program, Norra Norrland respektive Södra skogslänsregionen. Båda programmen har arbetats fram regionalt med utgångspunkt i bl.a. de länsvisa prioriteringar som lyfts fram i de regionala tillväxtavtalen och innehåller särskilda insatsområden för jordbruk och landsbygdsutveckling. Programmen omfattar även åtgärder riktade till fiskerinäringen, finansierade genom Fonden för fiskets utveckling. Stöd ges vidare i programmen till rennäringen och särskilda insatser avses att genomföras för det fjällnära jordbruket.

Miljö- och landsbygdsprogrammets åtgärder för ett ekologiskt hållbart jordbruk, såsom kompensationsbidrag i mindre gynnade områden och olika miljöersättningar, särskilt bevarandet av ett öppet odlingslandskap, är betydelsefulla i norra Sverige. Ett antal stödformer som i södra Sverige genomförs inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet ingår i norra Sverige i stället i mål 1-programmen. Det gäller stöd till investeringar i jordbruksföretag, kompetensutveckling, startstöd till unga jordbrukare, stöd till förbättrad bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter samt åtgärder för att främja anpassning

och utveckling av landsbygden. Vissa åtgärder med utpräglad miljöprofil som återfinns under Insatsområdena 1 och 2 i miljö- och landsbygdsprogrammet, återfinns även inom mål 1-programmen. Därtill får Sverige enligt anslutningsfördraget lämna ett nationellt stöd för att upprätthålla produktionen i norra Sverige (stödområdena 1–3). Detta stöd kan lämnas för slaktsvin, suggor, getter, ägg, potatis, bär och grönsaker samt som pristillägg och transportstöd för mjölk. Stödet är beräknat utifrån förutsättningen att den totala stödnivån före EU-medlemskapet skall kunna upprätthållas.

Som en konsekvens av Berlinöverenskommelsen 1999 fick Sverige också del av vissa ytterligare medel genom att ett stöd för torkningskostnader vid spannmåls- och oljeväxtodling i norra Sverige införs samt viss arealersättning för odling av gräsensilage. Dessa nya stöd ger ett ekonomiskt tillskott till jordbruket i norra Sverige.

6.5.2 Insatser utanför politikområdet

Även insatser inom ramen för regionalpolitiken är av betydelse för landsbygdens utveckling.

Exempelvis kan insatser inom ramen för EU:s strukturfondsprogram som medfinansieras genom Europeiska regionalfonden (ERF) och Europeiska socialfonden (ESF) nämnas. Dessa omfattar bl.a. åtgärder för att främja infrastruktur- och kompetensutveckling som särskilt kommer näringsliv och befolkning på landsbygden och därmed även jordbruket till godo.

Gemenskapsinitiativet LEADER+ medfinansieras helt från Jordbruksfondens utvecklingssektion. Även vissa regionalpolitiska företagsstöd främjar utvecklingen av landsbygden. Landsbygdsstödet och stöd till kommersiell service är exempel på sådana stödformer. Dessa bidrar till att stimulera näringslivet samt upprätthåller en godtagbar servicenivå på landsbygden. För en utförlig redovisning av regionalpolitiska insatser hänvisas till utgiftsområde 19.

Statliga bidrag till lokala investeringsprogram som ökar samhällets ekologiska hållbarhet berör även jordbrukets miljöeffekter. Detta gäller i synnerhet olika typer av naturvårdande åtgärder såsom anläggning av våtmarker, vilket dels leder till minskade utsläpp av näringsämnen i vattendrag, dels till bevarande av den biologiska mångfalden och kulturvärden.

Inom Regeringskansliet har dessutom ett arbete med att införa miljöledningssystem påbörjats, baserat på ISO-standarden och EU:s system för miljöstyrning och miljörevision EMAS. Detta berör även en rad myndigheter under Jordbruksdepartementets ansvarsområde såsom Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Fiskeriverket och Lantbruksuniversitetet.

Arbetet med naturvårdsnätverket Natura 2000 och EU:s naturvårdsfond Life ger tillsammans med miljö- och landsbygdsprogrammet goda förutsättningar för att bevara odlingslandskapets biologiska mångfald.

6.6 Resultatbedömning

6.6.1 Resultat

En ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden

Miljöfrågor

Jordbruksverket har använt sig av ett antal indikatorer för att bedöma miljöpåverkan.

Hävden av betesmarkerna är av central betydelse för att bevara och stärka den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena. Inom ramen för uppdraget att följa och utvärdera miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken har Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet visat att arealen hävdad betesmark sannolikt har ökat sedan EU-inträdet. Detta bidrar både till att bevara den biologiska mångfalden och det öppna odlingslandskapet. Miljöstöden för skötsel av betesmarker är enligt verken av avgörande betydelse för möjligheterna att upprätthålla den hävdade arealen betesmark. Kulturmiljövärdena i odlingslandskapet har bevarats och stärkts genom att landskapselement fått förbättrad skötsel.

Handlingsprogrammet för bekämpningsmedel syftar till att hälso- och miljöriskerna skall fortsätta att minska. Resultatet av handlingsprogrammet 1986–1998 är att miljö- och hälsoriskerna reducerats med 62 respektive 75 procent (beräknat som miljö- respektive hälsoindex gånger försåld volym bekämpningsmedel). Under de senaste åren har dock en viss ökning av miljöriskindikatortalen skett. Orsaken till en ökad försåld volym är främst en förändrad grödfördelning till följd av den gemensamma jordbrukspolitiken samt en förändrad prisrela-

tion mellan mekanisk och kemisk ogräsbekämpning. Det nuvarande handlingsprogrammet för bekämpningsmedel löper ut 2001. Ett samlat arbete med att reducera miljö- och hälsoriskerna utgör en bra arbetsform.

Ambitionen att halvera den mänskligt orsakade kvävebelastningen på havet från jordbruksmark mellan 1985 och 1995 har inte nåtts. Belastningen beräknas ha minskat med ca 25 procent 1998. Däremot har en 20-procentig minskning av försäljningen av kväve i form av handelsgödsel skett mellan 1986 och 1999, vilket överensstämmer med riksdagens beslut. Ammoniakförlusterna från jordbruket skall minska från 1995 års nivå. Till 1998 var minskningen ca 5 procent. Fosforeffektiviteten har ökat avsevärt sedan 1985 från 34 procent till 56 procent 1997.

Det av riksdagen fastställda målet om ekologisk produktion på 10 procent av den totala åkerarealen är uppnått. Den ökade efterfrågan på ekologiskt producerade livsmedel har varit en viktig drivkraft för utvecklingen. Ytterligare orsaker till ökningen har varit miljöersättningen till ekologisk odling, fortsatt hög ambitionsnivå i rådgivningsaktiviteter samt fortsatt tilldelning av medel till försöks- och utvecklingsverksamhet.

Jordbrukets miljöersättningsprogram

Erfarenheterna av det tidigare miljöersättningsprogrammet har varit goda. Miljöåtgärder återfinns från 2000 som en integrerad del i miljö- och landsbygdsprogrammet. Inom programmet kan olika former av miljöåtgärder samordnas så att miljönyttan förstärks och administrativa förenklingar uppnås. Åtgärderna har till innehåll och inriktning reformerats i linje med Miljöprogramutredningens förslag i betänkandet Jordbruk och miljönytta (SOU 1999:78). För löpande flerårsåtaganden enligt det tidigare miljöprogrammet gäller att dessa får fullföljas. En övergång mellan de olika programmen kommer att vara möjlig i de fall detta medför en ökad miljönytta. Därigenom kan även administrativa förenklingar uppnås.

Bevarande av biologisk mångfald och kulturmiljövärden i odlingslandskapet

Anslutningen till åtgärderna för att främja biologisk mångfald och kulturmiljövärden har varit god. Arealmålen för ersättningarna till slätterängar och kulturmiljöer är uppnådda och flertalet betesmarker, motsvarande 385 000 hektar eller ca 85 procent av arealer, omfattas numera av någon av miljöersättningarna. Kompetensutveckling i

form av utbildning, information och demonstrationsprojekt har varit mycket uppskattade av både deltagare och aktörer. Verksamheten har därmed bidragit till bättre kunskaper om odlingslandskapets värden och bevarandet av den biologiska mångfalden, kulturmiljön m.m. Det har bl.a. genomförts utbildningsinsatser om möjligheterna till lönsam och uthållig kött- och mjölkproduktion kombinerad med landskapsvård och miljönytta.

Miljövänlig vallodling

Anslutningen till miljöersättningen för flerårig vallodling är god. Detta gäller även öppet odlingslandskap, den andra stora ersättningsformen till vallproduktion. Inom båda dessa ersättningsformer är anslutningen i förhållande till arealmålet över 80 procent.

Miljöanpassat jordbruk

Anslutningen i förhållande till målet för de miljöersättningar som syftar till att minska växtnäring förluster är lägre än motsvarande siffror för ovan nämnda ersättningar, men anslutningen ökar stadigt. Insatserna inom utbildning, information och demonstrationsprojekt har lett till en ökad medvetenhet om jordbrukets negativa miljöeffekter, både vad gäller växtnäring förluster och bekämpningsmedelsanvändning. Ett viktigt inslag i denna verksamhet är rådgivning och kursverksamhet för de lantbrukare som anslutit sig till miljöersättningsprogrammet.

Strukturfonderna

Beslut om stöd till åtgärder inom ramen för olika strukturfundsprogram och stödordningar för perioden 1995–1999 motsvarar i stort sett de budgeterade beloppen. Utbetalningstakten har ökat efter hand som åtgärder och projekt genomförts och avslutats. De budgeterade ramarna förväntas i princip komma att utnyttjas till utgången av 2001. Utvärderingar kommer att genomföras av stödordningarna. Sverige har tillämpat horisontella strukturstöd inom jordbruket som tidigare ingick i EU:s strukturstöd för mål 5a (kompensationsbidrag, investeringsstöd till lantbrukare, startstöd till yngre jordbrukare samt stöd till bearbetning och avsättning av jord- och skogsbruksprodukter). För strukturstöden under anslaget gäller att utbetalningar oftast sker senare än under ansökningsåret. Åtaganden ingångna 1999 kommer alltså att belasta anslaget även under 2000 och 2001.

Intresset för investeringsstöd till lantbrukare har varit stort. Under 1999 beviljades totalt 1 297 stöd om totalt ca 150 miljoner kronor, vilket är en viss ökning (5 procent) mot 1998. År 1999 beviljades 264 startstöd till yngre jordbrukare. Detta innebär en ökning med 80 beviljade stöd jämfört med 1998. Intresset för att ansöka om stöd för bearbetning och saluföring av jord- och skogsbruksprodukter har hittills varit mycket stort, främst inom mjölk- och köttsektorerna. Inom mål 6-området har dock intresset varit mindre än förväntat. Under 1999 beviljades 126 nya stöd om 64 miljoner kronor. Totalt under programperioden har stöd om 333 miljoner kronor beviljats, vilket motsvarar det avsatta beloppet. De största sektorerna har varit mjölk och kött. Kompensationsbidrag lämnas som areal- eller djurbidrag i de områden som fastställts som bergsområden eller mindre gynnade områden (s.k. LFA-områden). Stödet säkerställer fortsatt markanvändning för jordbruksändamål och bidrar därmed till en livskraftig landsbygd. För stödåret 1999 har beviljats 586 miljoner kronor för 23 400 brukare, vilket är en minskning med 2 procent jämfört med 1998.

Inom ramen för programarbetet för de nya strukturfundsprogrammen har s.k. förhandsutvärderingar genomförts. Beslut om de nya mål 1-programmen har fattats under våren 2000.

6.6.2 Analys och slutsatser

I arbetet med miljö- och landsbygdsprogrammet har tidigare erfarenheter av tillämpningen av motsvarande stöd och ersättningar tagits till vara. I analysen av för Sverige lämpliga åtgärder har regeringen utgått från den faktiska miljösituationen i odlingslandskapet, förutsättningarna för att leva på landsbygden och lämpliga åtgärder för att förbättra dessa förutsättningar och miljön. En integration mellan olika åtgärder och delar i programmet har eftersträvat för att på ett samlat sätt åtgärda landsbygdsspecifika problem och för att optimera förutsättningarna för att lösa dessa. Det är angeläget att avsätta medel för miljö- och landsbygdsprogrammet leder till eftersträvat resultat. I linje med EU:s regler skall en halvtids- och slututvärdering av programmet genomföras.

Miljöarbetet inom jordbruket har länge bedrivits i nationella handlingsprogram vars syfte är att reducera jordbrukets negativa miljöpåverkan såväl som för att förstärka dess positiva effekter. Programmen innehåller såväl mål som en bredd

av åtgärder. Ett sammanhållet arbete liksom kontinuerliga utvärderingar och uppföljningar av detta är viktiga instrument i miljöarbetet. Miljö- och landsbygdsprogrammets olika åtgärder för att miljöanpassa jordbruket utgör ett viktigt styrmedel i detta arbete. Inte minst gäller detta informations- och utbildningsinsatserna som kan samverka med övriga insatser. Försöks- och utvecklingsverksamhet inom de nationella handlingsprogrammen bör utgöra ett viktigt kunskapsunderlag i arbetet med att kontinuerligt förbättra åtgärder liksom utgöra en bas för informations-spridning till olika aktörer. Sammantaget bidrar de olika programmen till att de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen bör kunna uppnås inom en generation.

Miljöersättningarna till jordbruket har visat sig vara av stor betydelse för att uppnå miljö kvalitetsmålet "Ett rikt odlingslandskap". Detta gäller framför allt ersättningarna för skötsel av betesmarker och slätterängar samt ersättningarna till natur- och kulturmiljövärden. Därför har sådana miljöersättningar en betydande omfattning även inom det nya miljö- och landsbygdsprogrammet. De nya ersättningarna introduceras under 2001.

För att kunna säkerställa att miljöersättningen för bevarande av biologisk mångfald i slätterängar och betesmarker riktas till de marker där behovet av sådana åtgärder är störst samt för att möta de ökade kraven på uppföljning och utvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet behövs en ökad kunskap om landets slätter- och betesmarker. I mars 2000 lämnade därför Jordbruksverket, på uppdrag av regeringen, ett förslag till inventering av värdefulla ängs- och betesmarker. I förslaget redogörs för förutsättningarna, formerna och kostnaderna för en invente-

ring av de från naturvårds- och kulturmiljösynpunkt värdefullaste betesmarkerna och slätterängarna. Verket skall påbörja en sådan inventering med medel från miljö- och landsbygdsprogrammets budgeterade medel för utvärdering.

6.7 Revisionens iakttagelser

Beträffande revisionens iakttagelser hänvisas till avsnitt 5.7.

6.8 Budgetförslag

6.8.1 44:1 Åtgärder för landsbygds miljö och struktur

Tabell 6.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall	1 968 354	Anslags-sparande	1 111 319
1999	Utfall	1 968 354	Anslags-sparande	1 111 319
2000	Anslag	2 103 000	Utgifts-prognos	2 511 600
2001	Förslag	2 203 000		
2002	Beräknat	2 203 000		
2003	Beräknat	2 223 000		

Anslaget används i huvudsak för att finansiera strukturstöd och miljöersättningar med anknytning till jordbruket inklusive det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Från anslaget utbetalas även ersättningar för löpande åtaganden från den tidigare programperioden.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Tabell 6.3 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1999 utfall	2000 prognos	2001 beräknat	2002 beräknat	2003 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	2 706 611	2 561 000	1 466 910		
Nya förpliktelser	131 294	285 460	3 677 760		
Infriade förpliktelser	276 905	1 379 550	1 505 360	1 422 850	1 205 200
Utestående förpliktelser vid årets slut	2 561 000	1 466 910	3 639 310		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	2 555 000	2 555 000	2 950 000		

Startstöd till yngre jordbrukare, stöd till investeringar i jordbruksföretag, stöd till bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter samt miljöåtgärder och åtgärder för landsbygdens utveckling är stödformer som bygger på fleråriga åtaganden. Detsamma gäller åtgärder inom ramen för strukturfondsprogrammen i mål 1 och gemenskapsinitiativet LEADER+. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte rymms inom ramen för redan anvisade anslagsmedel. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2001 i fråga om ramanslaget Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 2,95 miljoner kronor efter 2001. Vid beräkningen har beaktats tillgängligt anslagssparande.

Regeringens överväganden

Under anslaget har anvisats medel för de av Sverige tillämpade miljö- och strukturstöden med anknytning till jordbruket samt för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Bestämmelser om investeringsstöd till lantbrukare, startstöd till yngre jordbrukare, stöd till bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, regionala stöd, kompensationsbidrag till jordbruk i bergsområden och mindre gynnade områden, kompetensutveckling, miljöåtgärder i jord- och skogsbruket, åtgärder som främjar anpassning och utveckling av landsbygden m.m. återfinns numera i rådets förordning (EG) nr 1257/99 om stöd till utveckling av landsbygden. Rådsförordningen ersätter därmed nio tidigare förordningar om struktur-, miljö- och landsbygdsåtgärder med anknytning till den gemensamma jordbrukspolitiken. Nationella bestämmelser finns i förordningen (2000:577) om stöd för miljö- och landsbygdsutvecklingsåtgärder.

Åtgärderna har prövats av EG-kommissionen inom ramen för antagandet av Sveriges miljö- och landsbygdsprogram, som trätt i kraft under 2000. Målet för åtgärderna är att bidra till en rationell produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och att utveckla livsmedelsproduktionen så att ökad sysselsättning, regional balans och uttillig tillväxt erhålls. Vidare lämnas kompensationsbidrag i de områden som fastställts som bergsområden eller mindre gynnade områden. Bidraget säkerställer fortsatt markanvändning för jordbruksändamål och bidrar därmed till en livs-

kraftig landsbygd och bevarande av odlingslandskapet.

Kompetensutveckling syftar till att bidra till bättre kunskaper om odlingslandskapets och skogens värden och bevarandet av den biologiska mångfalden, kulturmiljön m.m. och hur negativa miljöeffekter kan minimeras. Vidare skall kompetensutvecklingsåtgärderna bidra till att genomföra investeringar och projekt och uppmuntra utveckling och sysselsättning på landsbygden.

Miljöåtgärder i jordbruket är det enda som förblir obligatoriskt för EU:s medlemsstater. Dessa syftar till att ytterligare miljöanpassa jordbruket så att dess positiva miljöeffekter förstärks samtidigt som de negativa minimeras. Drygt hälften av kostnaderna för miljöåtgärderna finansieras av EU.

Enligt anslutningsfördraget får Sverige lämna nationellt stöd för att upprätthålla produktionen i norra Sverige (stödområdena 1–3). Stöd kan lämnas för slaktsvin, suggor, getter, ägg, potatis, bär och grönsaker samt som pristillägg och transportstöd för mjölk. Stödet är beräknat utifrån förutsättningen att den totala stödnivån före EU-medlemskapet skall kunna upprätthållas.

Jordbruksverket och länsstyrelserna bör i likhet med tidigare år inom ramen för anvisade medel få disponera resurser för återkrav av ersättningar, implementeringen av Agenda 2000 och det nya landsbygdsprogrammet. Högst 45 miljoner kronor får disponeras 2001.

Inom anslaget har också t.o.m. 2000 finansierats ett nationellt anläggningsstöd för plantering av energiskog i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 1765/92 om upprättande av ett stödssystem för producenter av vissa jordbruksgrödor. Närmare bestämmelser finns i förordningen (1997:75) om anläggningsstöd till plantering av fleråriga grödor för produktion av biomassa.

I den ekonomiska vårpropositionen för 2000 (prop. 1999/2000:100, bet. 1999/2000:FiU20, rskr. 1999/2000:261) angav regeringen att man bl.a. mot bakgrund av de statliga insatserna för forskning och utveckling av energiskogsproduktion avsåg återkomma till frågan om fortsatt stöd till energiskogsodling i samband med budgetpropositionen för 2001. Regeringen föreslår att anläggningsstöd för plantering av energiskog skall kunna lämnas t.o.m. 2003. Dessa åtgärder skall finansieras inom ramen för detta anslag. Högst 5 miljoner kronor per år får användas för ändamålet.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 2 203 000 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas till 2 203 000 000 kronor respektive 2 223 000 000 kronor.

6.8.2 44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tabell 6.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
1999	Utfall	1 552 627		Anslags-sparande	1 199 667
2000	Anslag	1 717 500		Utgifts-prognos	1 992 850
2001	Förslag	1 500 922			
2002	Beräknat	1 529 469			
2003	Beräknat	1 557 951			

Anslaget används i huvudsak för att finansiera struktur- och miljöstöden med anknytning till jordbruket och de regionala stöden till jordbruket i norra Sverige. Till anslaget förs även Jordbruksfondens utvecklingssektions finansiering av mål 1- och LEADER+programmen. Från anslaget utbetalas även ersättningar för löpande åtaganden från den tidigare programperioden.

Av anslagsparandet har 188 miljoner kronor dragits in 2000.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Startstöd till yngre jordbrukare, investeringsstöd, stöd till bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter samt miljöersättningar och andra kompletterande åtgärder är stödformer som bygger på fleråriga åtaganden. Detsamma gäller åtgärder inom ramen för struktur

fondsprogrammen i mål 1 och gemenskapsinitiativet LEADER+. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan anvisade anslagsmedel. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2001 i fråga om ramanslaget Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 3 515 miljoner kronor efter 2001. Vid beräkningen har beaktats tillgängligt anslagsparande.

Regeringens överväganden

Under anslaget har anvisats ett belopp motsvarande EU:s finansiering av strukturstöden inom jordbruket, investeringsstöd till lantbrukare, startstöd till yngre jordbrukare, stöd till bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, regionala stöd, kompensationsbidrag till jordbruk i bergsområden och mindre gynnade områden, kompetensutveckling, miljöåtgärder i jord- och skogsbruket, åtgärder som främjar anpassning och utveckling av landsbygden m.m. som redovisas under anslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*. Åtgärderna återfinns inom ramen för Sveriges miljö- och landsbygdsprogram, som trätt i kraft under 2000. Den nationella finansieringen av vissa informations-, utbildnings- och rådgivningsinsatser för skogsägare sker över anslaget 44:1 och anslaget 41:1 *Skogsvårdsorganisationen* samt anslaget 41:2 *Insatser för skogsbruket*.

Från anslaget finansieras de s.k. gemenskapsinitiativen, LEADER II, LEADER+ och INTERREG II, som delfinansieras av EG:s jordbruksfond. Utbetalningar av beslutade medel avseende strukturfundsperioden 1995–1999 fortgår t.o.m 2001.

Tabell 6.5 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1999 utfall	2000 prognos	2001 beräknat	2002 beräknat	2003 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	2 837 608	2 905 000	1 520 830		
Nya förpliktelser	381 691	235 180	4 339 400		
Infriade förpliktelser	314 299	1 619 350	1 652 180	1 539 650	1 347 300
Utestående förpliktelser vid årets slut	2 905 000	1 520 830	4 208 050		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	2 769 000	2 769 000	3 515 000		

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 500 922 000 kronor för 2001. För 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven till 1 529 469 000 kronor respektive 1 557 951 000 kronor.

6.8.3 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Tabell 6.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall		Reserva- tion	
1999	Utfall	34 986		36 169
2000	Anslag	26 934	Utgifts- prognos	39 100
2001	Förslag	29 429		
2002	Beräknat	29 933 ¹		
2003	Beräknat	30 505 ¹		

¹ Motsvarar 29 429 tkr i 2001 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Jordbruksverket för att inom skilda nationella handlingsprogram, huvudsakligen genom försöks- och utvecklingsverksamhet, styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnäringsläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av kemiska bekämpningsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden samt ökad andel ekologisk produktion. Likaså disponeras anslaget för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitikens miljöeffekter, m.m.

Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Medel avsätts för en utvecklingsfond för trädgårdsnäringen.

Skälen för regeringens förslag: Företrädare för trädgårdsnäringen har vid flera tillfällen gjort framställningar till regeringen om inrättandet av en trädgårdsnäringsfond för åtgärder till stöd för näringen, t.ex. FoU-verksamhet. Olika lösningar på frågan har övervägts inom Regeringskansliet. Riksdagens Miljö- och jordbruksutskott har (1999/2000:MJU11) förutsatt att regeringen återkommer med förslag till utvecklingsfond för trädgårdsnäringen.

Regeringen föreslår nu att medel för ändamålet avsätts inom ramen för detta anslag. För

finansieringen bör bl.a. utnyttjas medel som frigörs genom att kreditgarantivningen till trädgårdsnäringen upphör som föreslås i det följande (avsnitt 6.8.4). På sikt bör en bidragsnivå på 8 miljoner kronor per år eftersträvas. För 2000 beräknas 5 miljoner kronor kunna avsättas för ändamålet.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 29 429 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas oförändrade i fasta priser.

Tabell 6.7 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	26 934
Pris- och löneomräkning	495
Ökat resursbehov (från 44:4)	2 000
Förslag 2001	29 429

6.8.4 44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tabell 6.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
1999	Utfall	17 766		17 551
2000	Anslag	22 000	Utgifts- prognos	22 000
2001	Förslag	20 000		
2002	Beräknat	20 000		
2003	Beräknat	20 000		

Från anslaget betalas bidrag till yttre och inre rationalisering enligt förordningen (1978:250) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering (omtryckt 1988:999). Enligt tidigare regeringsbeslut lämnas även statsbidrag för åtgärder mot översvämningar i Emån. Bidrag lämnas också enligt förordningen (1987:606) om statligt regionalt stöd till jordbruks- och trädgårdsföretag. Jordfondens verksamhet regleras i förordningen (1989:281) om jordfonden.

Bidrag till jordbrukets rationalisering

Från anslaget görs utbetalningar endast för tidigare beslutade stödåtgärder. Stöd lämnas framför allt till vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas län. Projektens slutförande är beroende av bl.a. om fastighetsbildningsföretagarna överklagas till domstol. Från tidigare års bidragsramar finns

reserverade medel som ingår som upparbetade kostnader i framför allt de äldre projekten.

Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

Från anslaget finansieras utgifter för att täcka förluster på grund av statlig garanti för lån till jordbrukets yttre och inre rationalisering, förvärv och drift av jordbruk, maskinhållning inom jordbruket, trädgårds- och rennäringens rationalisering, regionalt stöd till trädgårdsföretag i norra Sverige m.m.

Det finns en möjlighet att lämna kreditgarantier till trädgårds- och rennäringens företag. Garantilånestocken minskar i dagsläget nästan lika mycket som det amorteras, dvs. i ökande takt eftersom amorteringarnas relativa andel ökar med tiden.

Jordfonden

På Jordfonden bokförs kostnader för förvärv, överlåtelse och förvaltning av jordfundsfastigheter samt köpeskilling för sålda fastigheter. Överskott och underskott i verksamheten regleras mot statsbudgetens inkomstsida. Så länge det finns en inlösenkyldighet vid vissa fall av vägrat förvärvstillstånd måste Jordfonden finnas kvar. Bokföringsrutinerna för fonden ändrades fr.o.m. den 1 januari 1998 för att ge en klarare överblick av fondens innehav av fastigheter och pengar. Bokfört värde beräknas uppgå till ca 130 miljoner kronor.

Riksdagen har beslutat att utvärdera vissa bestämmelser i jordförvärvslagen och fastighetsbildningslagen. Regeringen har därefter beslutat om kommittédirektiv (Dir. 1999:40) för en sådan utvärdering och tillsatt en särskild utredare som skall redovisa resultatet senast i januari 2001.

Regeringens överväganden

Behovet av medel för utbetalning av tidigare beslutade stöd bedöms bli begränsat. Regeringen beräknar kostnaderna till 5 miljoner kronor för 2001.

Kreditgarantivivningen vad gäller trädgårdsföretag bör upphöra den 1 januari 2001. Statens kostnader för verksamheten kommer därmed gradvis att minska. Medel kan därigenom överföras till anslaget Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket för finansieringen av en fond för trädgårdsnäringen. För 2001 uppgår överföringen till 2 miljoner kronor.

Regeringen beräknar således kostnaderna för täckande av förluster på grund av statliga garantiåtaganden till 15 miljoner kronor.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 20 000 000 kronor för 2001. För 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

Tabell 6.9 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	22 000
Överföring till anslaget 44:4	-2 000
Förslag 2001	20 000

6.8.5 44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Tabell 6.10 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
1999		1 649		784
2000	Anslag	1 538	Utgifts-prognos	2 235
2001	Förslag	1 538		
2002	Beräknat	1 538		
2003	Beräknat	1 538		

De utgifter som belastar anslaget utgör i huvudsak bidrag till investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter, underhåll och upprustning av dessa lägenheter, avvecklingsbidrag och avträdesersättning åt innehavare av fjällägenheter, gästgiveribestyr samt inlösen av byggnader m.m. i vissa fall.

Regeringens överväganden

Anslaget används främst för underhåll och upprustning av fjällägenheter. Fjällägenhet är en upplåtelseform som har sina grunder i lagstiftning från 1915. Det fanns 1998 totalt 113 fjällägenheter i Sverige, de flesta i Jämtlands län.

Frågor om nedläggning och friköp av fjällägenheter prövas av Jordbruksverket, medan länsstyrelsen beslutar om upplåtelse.

Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet gjorde 1998 en inventering av

kvarvarande fjällägenheter. Hälften bedömdes ha högsta bevarandevärde och borde enligt verkens mening behållas i statlig ägo. Av inventeringen framgår att det då bland de mest bevarandevärda fjällägenheterna fanns omkring femton levande aktiva fjälljordbruk. En del av de övriga permanent bebodda fjällägenheterna har fortfarande viss hävd av marker och bevarade landskapselement. Många har representativ kulturhistorisk bebyggelse.

Miljömålskommittén anser i betänkandet Storslagen fjällmiljö (SOU 2000:52) att fortsatta systematiska inventeringar bör ske av fjällens kulturmiljöer. Ett tillfredsställande kunskapsunderlag bör finnas senast 2010.

I avvaktan på ett ställningstagande till Miljömålskommitténs förslag bedömer regeringen att anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1 538 000 kronor för 2001. För 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

7 Samepolitik

7.1 Omfattning

Samepolitiken i Sverige omfattar Sametinget som regleras i sametingslagen (1992:1433) och förordningen (1993:327) med instruktion för Sametinget, rennäringen som regleras i rennärlagslagen (1971:437) och i rennärlagsförordningen (1993:384), stödet till det samiska språket, vilket regleras i lagen (1999:1175) om rätt att använda samiska hos förvaltningsmyndigheter och domstolar samt stödet till samisk kultur.

Ersättning för stöd till Sametinget anvisas över utgiftsområde 1 anslaget Sametinget. Medel för att främja rennäringen anvisas över utgiftsområde 23 anslaget 45:1 Främjande av rennäringen m.m. Bidrag till samisk kultur anvisas som en anslagspost under anslaget 28:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete över utgiftsområde 17.

7.2 Utgiftsutveckling

Tabell 7.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
45:1 Främjande av rennäringen m.m.	39	36	39	37	37	37
Totalt för utgiftsområde 23	39	36	39	37	37	37
45:2 Sametinget	12	15	16	15	15	15
Totalt för utgiftsområde 1	51	51	55	52	52	52

7.3 Mål

Regeringens förslag: Målet för samepolitiken skall vara att verka för levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar.

7.4 Politikens inriktning

Sametinget är en statlig förvaltningsmyndighet och samtidigt ett samiskt folkvalt organ. Sametinget inledde sin verksamhet i augusti 1993. De övergripande målen är enligt sametingslagen att verka för en levande samisk kultur och därvid ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Sametinget skall bl.a. medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas. För att göra en översyn av Sametingets organisation och dess rättsliga status kommer en utredare att tillsättas under hösten 2000 som bl.a. skall beakta behovet av en tydligare åtskillnad mellan myndighet och folkvalt organ.

Rennäringen är en viktig del av det samiska kulturarvet. Staten har ett övergripande ansvar för att rennäringen kan fortleva som en del av det arvet. Rennäringen skall bedrivas så att den ger ett rimligt antal samer en tryggad försörjning. Renskötseln skall bedrivas på ett ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt långsiktigt bärkraftigt sätt.

Inom Rennäringspolitiska kommittén (Dir. 1997:2) pågår ett arbete med att lämna förslag till en rennäringspolitik som ger underlag för den angivna inriktningen. I kommitténs arbete ingår att göra en översyn av stödet till rennäringen och samisk kultur, rennäringadministrationen och rennäringslagstiftningen.

Betänkandet Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige: Frågan om Sveriges anslutning till ILO:s konvention nr 169 (SOU 1999:25), som överlämnades i mars 1999, innehåller åtskilliga förslag som rör rennäringens rättsliga förhållanden. Betänkandet och dess förslag är för närvarande föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Sameskolstyrelsen är förvaltningsmyndighet för de statliga sameskolorna och den integrerade samiska undervisningen i den kommunala grundskolan inom ramen för det offentliga skolväsendet och hör till politikområdet Utbild-

ningspolitik. Utbildningen har som mål att bevara och utveckla det samiska språket och den samiska kulturen genom att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning.

Statens bidrag till samisk kultur syftar till att bevara, stärka och sprida kunskap om samisk slöjd, bild- och formkonst, musik, scenkonst, litteratur samt andra samiska kulturyttringar och delar av det samiska kulturarvet.

Inom ramen för minoritetspolitiken görs insatser till stöd för det samiska språket. Sverige godkände i februari 2000 Europarådets konvention om den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Därmed förbinder sig regeringen att ge stöd och skydd åt minoritetsspråken i Sverige, av vilka samiska (alla former) är ett. Den 1 april 2000 trädde lagen (1999:1175) om rätt att använda samiska hos förvaltningsmyndigheter och domstolar i kraft. I Kiruna, Gällivare, Jokkmokks och Arjeplogs kommuner har den enskilde, oavsett om hon eller han behärskar svenska, rätt att tala samiska vid muntlig förhandling inför domstol och rätt att ge skriftliga inlagor på samiska. Beträffande förvaltningsmyndigheter har den enskilde rätt att använda samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter om ärendet rör myndighetsutövning och har anknytning till förvaltningsområdet. Myndigheten är skyldig att ge muntliga svar på samiska.

Lagstiftningen innebär också att den enskilde i dessa kommuner har rätt att få förskole- eller äldreomsorg helt eller delvis på samiska.

7.5 Resultatbedömning

Resultatinformation

I mars 1999 överlämnade ILO-utredningen sitt betänkande Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige (SOU 1999:25). Utredningen föreslår en ratificering på fem års sikt för att utestående frågor först måste lösas. Dessa frågor handlar om jakten och fisket, gränsdragning och ett utökad skydd mot inskränkningar i renskötselrätten. Utredningen har remissbehandlats under hösten 1999 och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Departementet genomförde ett antal seminarier under våren 1999 i Norrlands inland för att informera om utredningens resultat och har också kontinuerligt informerat bl.a. parti-

grupper i riksdagen, olika organisationer och föreningar om utredningens bedömningar.

Regeringens urbefolkningsdelegation, som tillsattes 1995 som ett resultat av FN:s urbefolkningsårionde, hade bl.a. ett två dagars seminarium för riksdagsledamöter i Jokkmokk i maj 1999. Delegationen inledde också ett samarbete med Sida under året för att utarbeta en tydligare policy om urbefolkningar och bistånd. Detta resulterade bl.a. i seminarium i december 1999 om mål och metoder för biståndet till urbefolkningar och senare en resa till Kolahalvön för att etablera en kontakt med de ryska samerna. Delegationen var också representerad i FN:s olika arbetsgrupper för urbefolkningsfrågor.

På det nordiska planet inleddes ett närmare samarbete mellan Norge, Sverige och Finland som syftar till regelbundna sameministermöten och ett fördjupat samarbete mellan länderna, bl.a. avseende frågan om en gemensam nordisk samekonvention. Efter ett möte med generalsekretären i Nordiska ministerrådet har det beslutats att även ministerrådet skall vara representerat i detta nordiska samarbete.

Jordbruksdepartementet har tillsammans med Utrikes- och Miljödepartementen representerat Sverige i olika internationella fora som rör urbefolkningar bl.a. FN:s arbetsgrupp om traditionell kunskap, ad hoc-arbetsgruppen för bildandet av ett permanent forum för urbefolkningar inom FN och FN:s arbetsgrupp för en urbefolkningsdeklaration.

Sametingets övergripande mål är att verka för en levande samisk kultur. Verksamheten är indelad i följande grenar:

- samiska språk,
- medverkan i samhällsplaneringen, inklusive nordiskt och internationellt arbete,
- information om samiska förhållanden,
- samiska näringar,
- kultur, inklusive litteratur- och biblioteksfrågor, utbildning och forskning.

Sametinget har inte ålagts att redovisa effekterna däremot volym och kvalitet och väsentliga prestationer under de senaste två åren.

I årets redovisning saknas information beträffande återrapporteringskravet "utvecklingen av väsentliga prestationer inom respektive verksamhetsgren under de senaste två åren". Avsaknaden av denna information försvårar bedömningen av 1999 års resultat. Sametinget anger som skäl att

vissa prestationer varierar eller inte kan uppnås enbart av det svenska Sametinget beroende på att viss verksamhet fördelas olika mellan Sametingen år från år.

Ledning och styrning har varit ett problem inom tinget, vilket också påtalats av RRV vid de analyser som gjorts. Sametinget har i regleringsbrevet ålagts att arbeta även med denna fråga och inkom med en utredning angående ansvars- och befogenhetsfördelning mellan styrelse, plenum och kansli.

Sametinget har nyligen inlett sitt arbete med att kvalitetssäkra sin verksamhet. Det är svårt att bedöma kvalitet utifrån årsredovisningen. Språkarbetet är kostnadsmissigt den dyraste grenen. Eftersom man inte gör någon jämförelse bakåt i tiden är det emellertid svårt att ha någon uppfattning om det faktiska utfallet inom samtliga verksamhetsgrenar.

EU-arbetet inom mål 6 och INTERREG II bedrivs med 4 visstidsanställda. Redovisningen i denna del är bra. Det går att utläsa kvalitet, prestationer, effekter samt utbetalningsläget. Generellt kan man säga att det finns fler ansökningar än medel. Informationsinsatserna har således burit frukt. De resultat som uppnåtts tyder på ökade arbetstillfällen, gränsöverskridande effekter, bättre resursutnyttjande och kompetensöverföring. Stödet från sekretariatet har varit godkänt från mottagarsidan. Enligt länsstyrelser och övervakningskommittén har Sametinget en hög kvalitet på sitt arbete.

I regleringsbrevet fanns också en målsättning att tinget skulle minska kostnaderna för plenum och styrelse. År 1997 var kostnaderna 1 949 000 kronor, 1998 1 765 000 kronor och 1999 1 726 000 kronor. Tinget har därmed minskat kostnaderna med ca 11 procent. Disponibla medel som därigenom blivit tillgängliga har avsatts till valet år 2001.

Riksgränsstängsel m.m.

Enligt ett till konventionen (SÖ 1972:15) mellan Sverige och Norge om renbetning m.m. anslutande protokoll skall Sverige och Norge bekosta och underhålla vissa stängsel. Stängslen utsätts för stora påfrestningar, vilket leder till avsevärda skador, främst i samband med snösmältningen. Staten har även skyldighet att svara för underhållet av vissa andra renskötselaneläggningar.

Konventionen gäller t.o.m. den 30 april 2002. Regeringen har ingått ett avtal med Norge om upprättande av och mandat för en blandad svensk-norsk renbeteskommission. Kommissio-

nens arbete pågår och ett betänkande kommer att avges senast den 30 april 2001.

Renbeteskommissionen utreder frågan om det ena landets renskötande samer har behov av fortsatt renbetning i det andra landet. Kommissionen undersöker betestillgångarna och driftsförhållandena i de aktuella områdena i Sverige och Norge samt klarlägger hur betestillgångarna använts och hur de mest rationellt skall kunna utnyttjas på ett sätt som ger ett långsiktigt underlag för en ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt bärkraftig rennäring.

Samebyarnas utvecklings- och markanvändningsplanering

Länsstyrelserna är klara med den grundläggande redovisningen av samebyarnas markanvändningsanspråk och arbetet med rennäringens riksstressen. Länsstyrelserna kompletterar redovisningarna med information om speciellt värdefulla eller känsliga områden för renskötsel, naturvården och kulturmiljövården samt åjourhåller dessa.

Renbetesinventeringar

Arbetet med att ta fram en ny metod för renbetesinventering har visat sig oväntat komplicerat.

Regeringen avser att, mot bakgrund av lämnade uppdrag till den svensk-norska renbeteskommissionen och den utvecklingsverksamhet som pågår bl.a. i Fjäll-MISTRA, senare återkomma till riksdagen i fråga om lämplig metod för renbetesinventering.

Pristöd till rennäringen

Enligt förordningen (1986:255) om pristillägg på renkött lämnas pristillägg för renkött som godkänts vid köttbesiktning. Pristillägget lämnas med 9 kronor per kilo för vuxen ren och med 14,50 kronor per kilo för renkalv. Avräkningspriset var nämare 40 kronor per kilo exklusive mervärdesskatt och pristöd. Antalet slaktade renar uppgick slaktåret 1999/2000 till knappt 46 900 renar medan det året innan slaktades ca 49 000 djur. Pristöd lämnades med 14,2 miljoner kronor för knappt 1 300 ton renkött.

Tjernobylyolyckan

Konsekvenserna av nedfallet av radioaktivt cesium till följd av Tjernobylyolyckan fortsätter att påverka i första hand rennäringen. I vissa delar av norra Sverige påverkas emellertid även

insjöfisket samt produktionen av nöt och får. Genom avtagande cesiumhalter, tidigareläggning av renslakt och utfodring av renar uppgår antalet kasserade slaktkroppar numera endast till ett tjugotal om året.

Övriga åtgärder för främjande av rennäringen m.m.

En del av anslaget bör användas för andra åtgärder för främjande av rennäringen. Medlen fördelas på användningsområden genom beslut av Jordbruksverket efter överläggningar mellan verket och Sametinget. Medlen används bl.a. för katastrofskadeskydd vid svåra betesförhållanden. Användningen bör i görligaste mån samordnas med verksamheter som kan erhålla stöd enligt mål 1-programmet, exempelvis verksamheter som är direkt inriktade på att utveckla näringen.

Under 1999 lämnades ca 8 miljoner kronor i bidrag till projekt som samfinansieras med EU. Jordbruksverket har vidare fattat beslut om medfinansiering som innebär utbetalningar från anslaget på ca 8 miljoner kronor under 2000.

7.6 Revisionens iakttagelser

Enligt Riksrevisionsverkets revisionsberättelse fick Sametinget en invändning eftersom årsredovisningen inte hade beslutats av Sametinget. Årsredovisningen skulle enligt dåvarande lydelse av förordningen (1993:327) med instruktion för Sametinget beslutas av Sametinget och inte av dess styrelse. Under 2000 har förordningen ändrats så att styrelsen numera har den uppgiften.

7.7 Budgetförslag

7.7.1 45:1 Främjande av rennäringen

Tabell 7.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	39 098	Anslags-sparande	46 915
2000	Anslag	35 700	Utgifts-prognos	38 595
2001	Förslag	37 000		
2002	Beräknat	37 000		
2003	Beräknat	37 000		

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Tabell 7.5 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	2000 prognos	2001 beräknat	2002 beräknat	2003- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	8 000	8 000		
Nya förpliktelser	59 000	51 000		
Infriade förpliktelser	59 000	51 000	-	-8 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	8 000	8 000		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	8 000	8 000		

De utgifter som belastar anslaget är

- underhåll av vissa riksgränsstängsel och renskötselaneläggningar för vilka staten har underhållsansvaret,
- statens del av kostnaderna för redovisning av markanvändningen, riksintressen och marker som är värdefulla eller känsliga för renskötseln, natur- och kulturmiljövärden,
- framtagande av en ny inventeringsmetod för renbetet,
- pristöd till rennäringen enligt förordningen (1986:255) om pristillägg på renkött,
- ersättning till följd av Tjernobyolyckan som kan lämnas till jordbruksföretag, renskötsel-företag och till den som helt eller delvis försörjer sig på att fiska till husbehov eller för försäljning enligt förordningen (1994:246) om ersättning för vissa merkostnader och förluster med anledning av Tjernobyolyckan,
- kostnader för medlare i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller skadeersättning vid renbetning på åkermark,
- övriga åtgärder för främjande av rennäringen som beslutas efter överläggningar mellan staten och rennäringen,
- samfinansiering av EU-projekt för utveckling av rennäringen.

Regeringens överväganden

I betänkandet Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige (SOU 1999:25) behandlas ett flertal frågor som rör rennäringen och samerna. Regeringen beslöt den 19 april 2000 att 48 737 000 kronor av anslagssparandet under anslaget Främjande av rennäringen m.m. skulle ställas till regeringens disposition. För det fortsatta arbetet med betänkandets olika förslag inför ett ställningstagande till om Sverige kan ratificera konventionen, bör del av anslagssparandet kunna disponeras även för detta ändamål.

Under 1990-talet har antalet slaktade renar minskat. Detta har bidragit till ett högt anslagssparande. Regeringen bedömer anslagsbehovet till 37 000 000 kronor för 2001. För vardera 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade.

8 Politikområdena

Forskningspolitik och Utbildningspolitik under utgiftsområdena 16 och 20

Politikområde Utbildning inom UO 23

Verksamheten vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ingår som en del i politikområdet Utbildning som presenteras inom UO 16. Verksamheten utgör också ett viktigt medel för att förverkliga målen inom livsmedelspolitiken, landsbygdspolitiken, djurpolitiken, samepolitiken samt skogspolitiken och miljöpolitiken.

Politikområde Forskning inom UO 23

Med anledning av den nya forskningsrådsorganisationen flyttas det tidigare anslaget G2 till utgiftsområde 20 anslaget Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande; förvaltning.

Det tidigare anslaget G3 Skogs- och jordbrukets forskningsråd byter namn till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning. Medlen till stöd för forskningen inom de areella näringarna anvisas under utgiftsområde 23.

Verksamheten vid Forskningsrådet ingår som en del i politikområdet Forskning. Verksamheten utgör också ett viktigt medel för att förverkliga målen inom livsmedelspolitiken, landsbygdspolitiken, djurpolitiken, samepolitiken samt skogspolitiken.

8.1 Budgetförslag

8.1.1 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet

Tabell 8.1 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	1 080 919	Anslags- sparande	0
2000	Anslag	1 175 012	Utgifts- prognos	1 175 012
2001	Förslag	1 199 121		
2002	Beräknat	1 224 286 ¹		
2003	Beräknat	1 251 215 ¹		

¹ Motsvarar 1 199 121 tkr i 2001 års prisnivå.

SLU skall utveckla kunskapen om de biologiska naturresurserna och människans hållbara nyttjande av dessa. Detta sker genom utbildning, forskning, fortlöpande miljöanalys och information.

Anslaget finansierar grundutbildning, forskarutbildning, forskning, fortlöpande miljöanalys samt information och fortbildning. Verksamheten bedrivs utifrån ett sektorsansvar, som preciseras av ansvarsområdena jord- och trädgårdsbruk, landskapsplanering, livsmedelsproduktion, naturvård, skogsbruk och vedråvarans förädling, vattenbruk samt veterinärmedicin och husdjurskötsel.

Grundutbildningen bedrivs inom fyra långa och åtta korta yrkesprogram samt inom de fyra magisterprogrammen skogsvetar-, bioteknologi- och naturresursprogrammen samt ekonomiprogrammet med naturresursinriktning. Forsk-

ningen bedrivs utifrån de riktlinjer som angetts i den forskningspolitiska propositionen Forskning och samhälle (prop. 1996/97:5, bet. 1996/97:UbU3, rskr. 1996/97:99).

Av anslaget har 3 miljoner kronor ställts till regeringens disposition.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 8.2 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1999	189 448	189 448	0
(varav tjänsteexport)	(12 400)	(12 400)	
Prognos 2000	215 000	215 000	0
(varav tjänsteexport)	(13 000)	(13 000)	
Budget 2001	215 000	215 000	0
(varav tjänsteexport)	(14 000)	(14 000)	
Beräknat 2002	220 000	220 000	0
(varav tjänsteexport)	(14 000)	(14 000)	
Beräknat 2003	225 000	225 000	0

Avgiftsintäkterna disponeras av SLU.

Regeringens överväganden

SLU har, sedan 1995/96 års stora sparbeting, vidtagit kraftiga åtgärder för att komma till rätta med de ekonomiska svårigheter som detta förde med sig. De åtgärder som styrelsen vidtagit för att komma till rätta med den negativa kapitalförändring som SLU uppvisade för 1997 har gett resultat och kapitalförändringen uppvisar ett positivt resultat för de senaste budgetåren.

Stor vikt fästs vid arbetet med kvalitetsutveckling. Ett kvalitetsutvecklingsprogram har utvecklats omfattande såväl samtliga SLU:s verksamhetsgrenar som stödjande funktioner såsom laborieverksamhet och administration. Programmet integreras med övrig verksamhetsutveckling och implementeras i verksamheten under hösten 2000.

Genom statsmakternas beslut har SLU tilldelats ett antal nya utbildningsplatser. Detta har lett till att en allt större andel av anslaget går till grundutbildning.

I regleringsbrev för SLU specificeras utbildningsuppdraget till SLU genom ett mål för antalet helårsprestationer. Målet för treårsperioden

1997–1999 fastslogs till 8 600 helårsprestationer varav 1 100 i fristående kurser. SLU har uppnått det fastställda målet genom att under perioden ha presterat 8 852 helårsprestationer varav 1 093 i fristående kurser. Målet för perioden 2000–2002 skall vara 9 000 helårsprestationer varav 1 100 inom fristående kurser.

I enlighet med tidigare beslut anvisas medel för 450 nya utbildningsplatser som tilldelades SLU under 1998, 200 nya platser 1999 samt för ytterligare 420 nya utbildningsplatser som SLU tilldelats fr.o.m. hösten 2000.

Genomströmningen av studenter varierar mycket mellan olika program. Andelen agronomer som examinerades på nominell studietid var 16 procent medan lantmästare och veterinärer ligger på ca 75 procent. Totalt utexaminerades endast 36 procent av studenterna på nominell studietid. Drygt var fjärde examinerad har en studietid som överstiger den nominella med mer än ett år. En möjlig förklaring till resultatet kan vara att de studerande är eftertraktade på arbetsmarknaden och därför väljer att börja arbeta framför att omedelbart avsluta sina studier.

Veterinärer med utbildning från land utanför EU hade tidigare små möjligheter att få en kompletterande utbildning för att därigenom erhålla legitimation och kunna utöva sitt yrke i Sverige. I syfte att tillvarata den resurs som dessa personer utgör, anvisades SLU för budgetåret 1999 3 125 000 kronor per år för att genomföra en kompletterande utbildning för utländska veterinärer. Utbildningen, som anpassas individuellt till den antagnes bakgrund, har förlagts till Skara. Den startade 1999 och 17 veterinärer med utbildningar från olika länder kunde påbörja sin kompletterande utbildning. En ny antagning gjordes höstterminen 2000.

För forskarutbildningen angavs 270 examina för perioden 1997–1999 som mål vad gäller lägsta antalet examina. Under treårsperioden har 371,5 examina avlagts, vilket innebär att målet uppfyllts med god marginal. För perioden 2001–2004 föreslår regeringen att målet för antal forskar-examina vid SLU skall vara 400.

SLU har redovisat exempel på regional samverkan som även sträcker sig över nationsgränsen. Tillsammans med den Kgl. Veterinär- og Landbohøjskole i Danmark har SLU planerat en gemensam hortonomutbildning. Avtalet om den dansk-svenska utbildningen undertecknades under våren 2000 och utbildningsstarten är utsatt till höstterminen 2001.

I budgetpropositionen för 1998 (prop. 1997/98:1, UO16, bet. 1997/98:FiU1, rskr. 1997/98:117) sattes preliminära mål avseende andelen kvinnor bland nyrekryterade professorer för samtliga universitet. De definitiva rekryteringsmålen angavs sedan i regleringsbrev. För SLU sattes målet för perioden 1997–1999 till minst en fjärdedel kvinnor bland de nyrekryterade professorerna. Under perioden har andelen kvinnor bland de nyrekryterade professorerna uppgått till 41 procent, vilket bedöms vara ett mycket bra resultat. Det preliminära målet för 2001–2004 skall vara att 34 procent av de nyrekryterade professorerna skall vara kvinnor. En vägledande princip i arbetet med rekryteringsmål är att målen bör höjas för att fungera som en sporre i jämställdhetsarbetet. Definitivt mål kommer att fastställas i regleringsbrev.

Under 1999 har 17 lektorer/forskningsledare efter ansökan blivit befordrade till professorer. Fyra av de befordrade är kvinnor.

Som ett led i att stärka djurskyddets ställning förstärktes anslaget för 1999 engångsvis med 3 miljoner kronor för delfinansiering av en professor i djurskydd vid veterinärmedicinska fakulteten vid SLU för kommande femårsperiod. Professuren är under tillsättning.

SLU har under året inkommit till regeringen med en forskningsstrategi. I strategin föreslår SLU att de nuvarande ansvarsområdena omdefinieras för att bättre spegla det uppdrag som SLU har utifrån sitt sektorsansvar. SLU föreslår att de fem ansvarsområdena skall vara kvalitet i livsmedelskedjan; djurhållning, djurhälsa och djurskydd; skog, skogsbruk och förädling av skogsråvara; naturresurser för landsbygdsutveckling, rekreation och fritid samt landskapsplanering och markanvändning. Regeringen har inte något att erinra mot detta förslag. Ansvarsområdena har formulerats om sedan föregående budgetår och avser att ge SLU en tydlig profil, integrera produktions- och miljömål samtidigt som de tar hänsyn till allt viktigare upplevelsemål. De understryker också vikten av kopplingen mellan areell råvaruproduktion, produkt och marknad.

ArtDatabanken är en särskild enhet vid SLU. Dess viktigaste uppgifter är att samla in, lagra, utvärdera och tillhandahålla information om hotade och sällsynta växter och djur. ArtDatabanken utarbetar utifrån denna information nationella rödlistor som beskriver arternas status. ArtDatabanken skall också initiera forskning och inventeringar samt samarbeta internationellt med

motsvarande organisationer. För att verksamheten skall bedrivas på bästa sätt krävs mycket specialkompetens om samtliga växt- och djurgrupper. För att ge ArtDatabanken möjlighet att förstärka kompetensen och utveckla verksamheten föreslås en ökning av SLU:s anslag med 5 miljoner kronor per år. Resursförstärkningen finansieras genom en omfördelning från utgiftsområde 23 anslaget Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet för 2001 till 1 199 121 000 kronor. För 2002 och 2003 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 8.3 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	1 175 012
Pris- och löneomräkning	20 465
Överföring till anslaget 42:1	-1 321
Överföring till UO 17 anslaget Riksarkivet	-35
Ökat resursbehov	5 000
Förslag 2001	1 199 121

8.1.2 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning

Tabell 8.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	227 762 ¹	Anslags-sparande	7 493
2000	Anslag	208 320 ¹	Utgifts-prognos	212 400
2001	Förslag	240 263		
2002	Beräknat	244 593 ²		
2003	Beräknat	245 453 ³		

¹ Anslaget Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning och kollektiv forskning.

² Motsvarar 240 263 tkr i 2001 års prisnivå.

³ Motsvarar 236 263 tkr i 2001 års prisnivå.

Anslaget finansierar forskningsstöd samt stöd till kollektiv forskning om de areella näringarna inom Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Den tidigare verksamheten inom området bedrevs av Skogs- och

jordbrukets forskningsråd (SJFR) som avvecklas. Den kollektiva forskningen omfattar jordbruksteknisk forskning, viss skogsforskning, trädgårdsforskning samt växtförädling.

Regeringens överväganden

SJFR:s verksamhet överförs med anledning av den nya forskningsrådsorganisationen till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Resultatbedömningen beträffande denna verksamhet redovisas därför under detta anslag.

Genom regeringens proposition Forskning och samhälle (prop. 1996/97:5, bet. 1996/97:UbU3, rskr. 1996/97:99) uppdrogs åt SJFR att planera och genomföra ett forskningsprogram för ekologisk jordbruks- och trädgårdsproduktion och för detta ändamål anvisades 46,5 miljoner kronor. Programmet avslutades under 1999 och en slutrapport har avgetts. Programmet har utvärderats med relativt goda vitsord.

SJFR har för den kollektiva forskningen träffat avtal med Stiftelsen Jordbruks- och Miljöteknisk forskning om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet på det jordbrukstekniska området. Ansvar för programmets genomförande ligger hos Jordbrukstekniska institutet (numera Institutet för jordbruks- och miljöteknik). SJFR har vidare träffat avtal med Stiftelsen Skogsbrukets Forskningsinstitut om gemensam finansiering av viss skogsforskning. Avtalen har omfattat perioden 1997–2000 för verksamhetens inriktning, men den ekonomiska delen har, på grund av strukturförändring av det statliga stödet till den kollektiva forskningen, omfattat ett år i taget.

Insatserna inom trädgårdsforskningen avser områdena hemträdgårdar och grönytemiljöer, inklusive verksamheten inom MOVIUM-sekretariatet vid SLU i Alnarp. Växtförädlingsprogrammet avser icke kommersiella jordbruks- och trädgårdsgrödor.

Anslaget till den kollektiva forskningen var för 2000 48,4 miljoner kronor.

I 2000 års ekonomiska vårproposition (prop. 1999/2000:100, bet. 1999/2000:FiU20, rskr. 1999/2000:261) föreslogs i tilläggsbudgeten en ökning av SJFR:s anslag om 15 miljoner för forskning om ekologisk produktion. I samma proposition föreslogs att 35 miljoner kronor per år under perioden 2001–2003 skall avsättas för

samma ändamål. Bakgrunden är riksdagens ambition att den ekologiskt odlade arealen bör fördubblas (20 procent) till 2005 samt att den ekologiska animalieproduktionen bör öka. Det är angeläget att det nyligen avslutade forskningsprogrammet för ekologisk jordbruks- och trädgårdsproduktion får en uppföljning och regeringen föreslår därför att 28 miljoner kronor avsätts för detta ändamål. Härav skall 5 miljoner kronor disponeras av SLU för den verksamhet som bedrivs av Centrum för uthålligt lantbruk (CUL). CUL har till syfte att utveckla universitetets samlade resurser till en kraftfull samverkan för att utveckla det ekologiska lantbruket och för att långsiktigt utveckla ett hållbart och ekosystemförstärkande lantbruk. SLU och CUL har en viktig funktion till stöd för forskningen inom området. Medlen för verksamheten skall efter 2001 anvisas under anslaget 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet.

Regeringen avser att uppdra åt Forskningsrådet att planera och genomföra ett forskningsprogram för ekologisk jordbruks- och trädgårdsproduktion för perioden 2001–2003 med målet att bidra till att skapa förutsättningarna för att uppnå såväl riksdagens ambition som att de övergripande miljö kvalitetsmålen kan nås inom en generation.

Programmets resultat bör kunna utgöra värdefulla kunskapsunderlag för såväl den ekologiska som för den konventionella produktionens utveckling.

Anslagssparandet uppgick vid ingången av innevarande budgetår till knappt 7,5 miljoner kronor. Genom regeringsbeslut om disposition av anslagssparande har indragits anslagssparandet överstigande 3 procent av anslaget, omfattande drygt 1,5 miljoner kronor till statskassan.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande bör ges möjlighet att åta sig mer långsiktigt forskningsstöd för projekt inom de areella näringarna. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2001 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till forskning och kollektiv forskning som finansieras över anslaget som innebär utgifter på högst 140 miljoner kronor efter 2001.

Tabell 8.5 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Miljoner kronor

	1999 utfall	2000 prognos	2001 beräknat	2002 beräknat	2003- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	205	154	104	-	-
Nya förpliktelser	115	181	225	-	-
Infriade förpliktelser	181	230	193	-85	-55
Utestående förpliktelser vid årets slut	140	104	137	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	155	155	140	-	-

Slutsatser

I anslaget har beräknats en ökning med 28 miljoner kronor för forskning om ekologisk produktion.

Regeringen bedömer anslagsbehovet för 2001 till 240 263 000 kronor för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning. För 2002 beräknas anslaget vara oförändrat och för 2003 beräknas anslaget till 236 263 000 kronor i fasta priser.

Tabell 8.6 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	223 320
Pris- och löneomräkning	3 943
Ökning av anslaget för forskning om ekologisk produktion	28 000
Förslag 2001	240 263

8.1.3 26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Tabell 8.7 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	920	Anslags- sparande	
2000	Anslag	929	Utgifts- prognos	929
2001	Förslag	1 149		
2002	Beräknat	1 170 ¹		
2003	Beräknat	1 194 ¹		

¹ Motsvarar 1 149 tkr i 2001 års prisnivå.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet.

Anslaget finansierar kostnader för akademiens ordinarie tjänstemän, ersättning åt skoglig expertis, bidrag till bibliotek m.m. samt vissa kostnader för utländskt forskarutbyte och utländska forskarkontakter.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

KSLA har en stor betydelse som diskussionsplattform för ledande företrädare inom de areella näringarna och livsmedelssektorn. I konferens- och seminarieverksamheten tas för dessa verksamheter angelägna frågor upp, såsom livsmedelssäkerhet och skogsfrågor.

Under det gångna budgetåret har akademien belyst aktuella jordbruks- och skogsbruksfrågor vid ordinarie månadssammankomster och seminarier, genom arbete inom utskott, kommittéer och arbetsgrupper samt genom utgivande av rapporter. Exempel på områden som behandlats under 1999 är EU-politiken och den svenska landsbygdsutvecklingen, växtgenetik som redskap för en bättre livsmedelsråvara och strukturfrågor inom jord- och skogsbruket samt i livsmedels- och skogsindustrierna. De ämnesområden som akademien har valt för sina konferenser och seminarier speglar väl aktuella diskussionsämnen och problemställningar inom verksamhetsområdet. Akademiens ambition är att ha visioner för framtiden, att analysera och vara en plattform för en dialog i samhället.

KSLA har sedan länge åtagit sig att utveckla samarbetet med Central- och Östeuropa. Denna uppgift upprätthålls och utvecklas med hjälp av särskilda medel från Jordbruksdepartementet.

Slutsatser

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 149 000 kronor för 2001. Anslagsbehoven för 2002 och 2003 beräknas vara oförändrade i fasta priser.

Tabell 8.8 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	929
Pris- och löneomräkning	18
Förslag 2001	1 149

Bilaga 1

Nya anslagsbenämningar

Bilaga 1. Nya anslagsbenämningar

Av tabellen nedan framgår benämningen på anslagen 2000 och 2001. Syftet med tabellen är att underlätta övergången till de nya benämningar som följer av att politikområden införts.

Tabell 1. Nya anslagsbenämningar 2000 och 2001

Benämning 2000	Benämning 2001	Anslagets namn
G1	25:1	Sveriges lantbruksuniversitet
G2		Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader (UO 20 26:1)
G3	26:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning
G4	26:2	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien
H1	41:1	Skogsvårdsorganisationen
H2	41:2	Insatser för skogsbruket
H3	41:3	Internationellt skogssamarbete
H4	41:4	Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning
D2	42:6	Ersättningar för viltskador m.m.
E1	42:1	Statens veterinärmedicinska anstalt
E2	42:2	Bidrag till distriktsveterinärorganisationen
E3	42:3	Djrhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder
E4	42:4	Centrala försöksdjursnämnden
E5	42:5	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar
B1	43:1	Statens jordbruksverk
B3		Ingår i 43:1 Statens jordbruksverk
B13		Ingår i 43:1 Statens jordbruksverk
F3		Ingår i 43:1 Statens jordbruksverk
B4	43:2	Statens utsädeskontroll
B5	43:3	Statens växtsortnämnd
B7	43:4	Bekämpande av växtsjukdomar
B10	43:5	Arealersättning och djurbidrag m.m.
B11	43:6	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter
B12	43:7	Räntekostnader för förskottade arealersättningar m.m.
C1	43:8	Fiskeriverket
C2	43:9	Strukturstöd till fisket m.m.
C3	43:10	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.
C4	43:11	Fiskevård
F1	43:12	Statens livsmedelsverk
F2	43:13	Livsmedelsekonomiska institutet
F4	43:14	Livsmedelsstatistik
F5	43:15	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten
F6	43:16	Åtgärder inom livsmedelsområdet
A1	43:17	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.
B8	44:1	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur
B9	44:2	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur
B6	44:3	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket
B2	44:4	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.
D3	44:5	Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.
D1	45:1	Främjande av rennäringen m.m.